

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky a psychologie

Bakalářská práce

POMOC RODIČŮ S DOMÁCÍ PŘÍPRAVOU DÍTĚTE DO ŠKOLY

Vypracoval: Tereza Tomášková
Vedoucí práce: Mgr. Jana Kouřilová, Ph.D.

České Budějovice 2015

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval/a samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne:

.....
Tereza Tomášková

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala pí. Mgr. Janě Kouřilové, Ph.D., hlavně za její neocenitelnou trpělivost, cenné rady a věcné připomínky. Dále bych ráda poděkovala paní doktorce za odborné vedení, vstřícnost při konzultacích a rady při zpracování této bakalářské práce.

Také bych chtěla poděkovat všem pěti rodinám, díky kterým jsem získala potřebná data do mého výzkumu. Děkuji všem rodičům za jejich ochotu a otevřenost v průběhu mého výzkumu a děkuji i za možnost vedení rozhovorů s jejich dětmi. Konečně děkuji i dětem, díky nimž se mi podařilo získat data týkající se jejich úhlu pohledu na danou problematiku.

Bibliografický záznam

TOMÁŠKOVÁ, Tereza. *Pomoc rodičů s domácí přípravou dítěte do školy*. České Budějovice, 2015. Bakalářská práce (Bc.). Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Pedagogická fakulta. Katedra pedagogiky a psychologie. Vedoucí práce Mgr. Jana Kouřilová.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá tématem pomoci rodičů s domácí přípravou dítěte do školy. Celá práce je členěna na dvě hlavní části, teoretickou a praktickou. Teoretická část se zabývá obecně zadáváním domácích úkolů, způsoby jejich vypracovávání, mezinárodním i historickým kontextem. Dále jsou v teoretické části popsány metody výběru výzkumného vzorku, metody sběru, analýzy a vyhodnocování dat. Praktická část je věnována výzkumu pěti rodin, se kterými byly vedeny hloubkové polostrukturované rozhovory. Praktická část je zpracována formou mnohonásobných kazuistik.

Klíčová slova

Domácí příprava, rodiče, domácí úkoly, motivace dětí, kvalitativní výzkum

Bibliographic record

TOMÁŠKOVÁ, Tereza. *Parent's help to their children with home preparation for school*. České Budějovice, 2015. Bachelor thesis (Bc.). University of South Bohemia. Pedagogical Faculty. Department of Pedagogy and Psychology. Supervisor of the bachelor thesis Mgr. Jana Kouřilová.

Abstract

Bachelor thesis is dealing with subject of parents helping children with school preparation. The whole thesis is divided into two main parts, theoretical and practical. The theoretical part is concerned in general with homework submission, manners of its elaboration, international and historical context. Furthermore the theoretical part describes methods of research samples selection, methods of collection, analysis and data evaluation. The practical part is dedicated to research on five families with whom were conducted in-depth semi structured interviews. The execution form of the practical part is the multiple casuistic.

Key words

Home preparation, parents, homework, children motivation, qualitative research

Obsah

Úvod	2
Teoretická část	3
1. Základní pojmy	3
1.1 Domácí úkoly	3
1.2 Domácí příprava.....	3
2. Domácí úkoly a domácí příprava.....	3
2.1 Cíl a smysl zadávání domácích úkolů.....	3
2.2 Důležitost domácí přípravy.....	5
2.3 Techniky efektivní domácí přípravy.....	6
2.4 Psychohygienické zásady domácí přípravy.....	8
3. Zahraniční a tuzemské výzkumy domácí přípravy.....	11
3.1 Obecné výsledky zahraničních i tuzemských výzkumů.....	11
3.2 Český výzkum.....	12
3.3 Zahraniční výzkum – Přílišná mateřská pomoc v akademickém kontextu.....	14
4. Dítě a rodiče.....	17
4.1 Mladší školní věk.....	17
4.2 Důležitost společně stráveného času dětmi s rodiči.....	19
Praktická část	20
1. Výzkumná část.....	20
1.1 Výzkumný cíl práce.....	20
1.2 Výzkumné otázky.....	20
2. Popis zvoleného metodologického rámce a zvolených metod.....	20
2.1 Metoda kvalitativního výzkumu.....	20
2.1.1 Výzkumný design – případové studie.....	22
2.2 Metody získávání dat.....	22
2.2.1 Strukturovaný rozhovor s otevřenými otázkami.....	22
2.2.2 Pozorování.....	24
2.3 Metody zpracování a analýzy dat.....	24
2.4 Etické problémy a možnosti jejich řešení.....	25
3. Výzkumný vzorek.....	26
3.1 Strategie výběru vzorku.....	26
3.2 Popis výzkumného vzorku.....	26
4. Jednotlivé případové studie.....	28
5. Výsledky výzkumu.....	65
Diskuze	67
Závěr	68

Úvod

Bakalářská práce se zabývá tématem pomoci rodičů jejich dětem s domácí přípravou do školy. Jedná se o téma, které jsem vybrala ve spolupráci s vedoucí práce. Dle mého názoru se jedná o téma zajímavé, které přinese mnoho úhlů pohledu na danou tematiku.

Celá bakalářská práce je rozdělena do dvou základních částí a to do teoretické a praktické části. V teoretické části se věnuji domácí přípravě obecně. Také je na domácí přípravu rodičů a dětí nahlédnuto ze zahraničního i tuzemského úhlu pohledu. Další hlediska, která jsou zpracována v teoretické části, je hledisko problematiky domácích úkolů, vývojové hledisko a hledisko společně stráveného času rodiči a dětmi. V praktické části je kvalitativním způsobem zpracován výzkumný vzorek, který se skládá z pěti rodin, se kterými byly provedeny hloubkové strukturované rozhovory. Tyto rodiny jsou zpracovány kazuisticky.

Cílem bakalářské práce je podrobně popsat z pohledu rodiče, jak s dítětem probíhá domácí příprava do školy. Aspekty, které domácí přípravu s dítětem ovlivňují, jsou různé a je jich mnoho. Jedná se například o vzdělání rodičů, rodičovské postoje k vzdělávání obecně, jejich vlastní zkušenosti a mnoho dalšího. Různými aspekty se zabývám v praktické části práce.

Teoretická část

1. Základní pojmy

1.1 Domácí úkoly

Domácí úkoly jsou důležitou součástí každého stupně studia. Samotné splnění (nebo nesplnění), forma a kvalita vypracování domácích úkolů jsou důležité nejen pro žáky, ale i pro učitele, neboť jim poskytují zpětnou vazbu o pochopení (či naopak nepochopení) probrané učební látky žáky. Domácí úkoly poskytují žákům možnost opakování probrané učební látky, procvičování paměti, logického myšlení a kreativity. Dále se žáci díky vypracování domácích úkolů připravují na následující učební hodiny ve škole, což jim později umožňuje snadnější pochopení nově probírané látky. Díky povinnosti, jež domácí úkoly pro žáky představují, se děti učí samostatnosti, odpovědnosti a plánování jejich volného času. (Painter, 2003).

1.2 Domácí příprava

Domácí příprava do školy pro žáky a studenty, všech věkových kategorií, zahrnuje nejen vypracování domácích úkolů, ale zvláště pro žáky prvního stupně představuje pravidelné procvičování čtení, případně psaní. Dále se v rámci domácí přípravy žáci doma učí látku, kterou například ve škole nepochopili, nebo si ji nestačili zapamatovat. V rámci domácí přípravy žáci dostávají i kreativní úkoly, například vytváření herbářů atd. Pro mnohé žáky znamená domácí příprava i přípravu sešitů a učebnic, které budou následující den potřebovat. (Šulová, 2014.)

2. Domácí úkoly a domácí příprava

2.1 Cíl a smysl zadávání domácích úkolů

Podle pedagogického slovníku je problematika domácích úkolů definována takto: „*Učební nebo praktické činnosti, které žáci vykonávají mimo učební dobu, zprav. doma. Má přímý vztah k vyučování, podporuje osvojení učiva, rozšiřuje je a prohlubuje. Povaha, počet a rozsah domácích úkolů nejsou na našich školách předepsány.*“ (Průcha, Walterová & Mareš, 2003)

Domácí úkoly jsou učiteli zadávány dětem z mnoha důvodů. Jistě jsou domácí úkoly a jejich vypracovávání účelné. Například učební domácí úkoly, jako například učení se básním, poučkám, definicím, pomáhá k procvičování zapamatování, udržení a znovu vybavení dat. Dále je to prospěšné k rozšiřování slovní zásoby dětí a rozšiřování všeobecných vědomostí. Na druhou stranu ale ne vždy dítě chápe to, co se nazpaměť učí.

Učitelé dětem zadávají také tzv. procvičovací úkoly, jejichž podstatou je opakování až zautomatizování používání určitých postupů. Jedná se například o matematické příklady, či různé doplňovačky z českého jazyka, kdy dítě používá pořád stejné naučené principy a pravidla mechanicky dokola. Tento typ úkolů je dobrý pro procvičení naučených postupů a pokud si dítě postupy a principy zautomatizuje, následně nebude muset vynaložit tolik energie a úsilí při přemýšlení nad danou problematikou.

Předposledním typem rozdělení domácích úkolů podle Helmse (1996) jsou tvůrčí úkoly. Tyto úkoly vzbuzují v dětech kreativní myšlení, což jim pomáhá vymýšlet nové postupy a podívat se na danou problematiku z více úhlů pohledu.

Posledním typem v tomto rozdělení jsou tzv. transformační úkoly, díky kterým si má žák osvojené učivo procvičit v jiné formě, než ve které je zvyklý. Patří tam například překlady. (Helms, 1996)

Všechny typy domácích úkolů jsou jistě prospěšné, ať už žákům připadají užitečné či nikoliv. Žák si procvičuje zapamatované učivo, upevňuje si získané znalosti a vědomosti, propojuje vědomosti s praxí, rozvíjí si kapacitu paměti, stejně tak jako kreativní myšlení.

V dnešní době je zadávání domácích úkolů velmi diskutovaným tématem. Věnuje se mu mnoho studií a dokonce se diskutuje nejen o prospěšnosti domácích úkolů, ale i o negativních dopadech domácí přípravy jako takové. Mezi negativní dopady má patřit například vyvolaný stres, který údajně společná domácí příprava do školy dětí za pomoci jejich rodičů provází. Tento stres pak má mít velké důsledky nejen pro děti a rodiče a jejich společné sociální vazby, ale i pro celou rodinu. V některých českých školách se již od zadávání domácích úkolů upustilo úplně. (Psychologie.cz, 2012)

Z této perspektivy se zdá, že domácí úkoly jsou zdrojem stresu celé rodiny. Kvůli času, který rodiče s dětmi stráví nad domácími úkoly, nemůže tento čas celá rodina využít například odpočinkem. Navíc se stává, že rodiče někdy zadání úkolům nerozumí a tak je ani nemohou zkontrolovat, nebo jsou naopak hodně zaměstnaní a nemají čas na pomoc dětem s domácí přípravou. Domácí úkoly mohou být zátěží i pro děti, které mají hodně mimoškolních aktivit, zvláště věnují li se jim vrcholově. To pak chodí domů až pozdě večer a domácí úkoly se stávají v podstatě přítěží. Některé děti nemají doma dostatečné podmínky na

plnění domácích úkolů, a proto potom dostávají ve škole poznámky o nepřineseném úkolu. Tyto poznámky pak mohou dětem školní docházku zcela znechutit. To jsou některé důvody, proč byl vytvořen projekt: Škola bez domácích úkolů, do něhož byly v roce 2012 zapojeny dvě základní školy a to v Praze – Základní škola Jaroslava Seiferta a Základní škola na Havlíčkově náměstí. (Švancar, 2012).

2.2 Důležitost domácí přípravy

Domácí příprava je důležitá z mnoha aspektů. Domácí úkoly jsou povinností téměř všech žáků základních či středních škol. Pomáhají dětem v mnoha edukačních směrech, které se týkají rozvoje kapacity paměti, rozvoje slovní zásoby, rozvoje pozornosti a schopnosti pozornost soustředit. Dále domácí úkoly usnadňují dětem práci ve škole, jelikož se nemusí zabývat tolik procvičováním, které budou mít na doma, kde na to většinou mají vyhrazený čas a prostor. Domácí úkoly jsou pro děti i jednou z možností, jak strávit společný čas s rodiči. Jsou tedy důležité i ze sociálního hlediska. Rodiče se v drtivé většině zabývají tím, jaké má jejich dítě domácí úkoly a zda mu domácí příprava jde či nikoliv. Může to tedy umožňovat dětem získání absolutní pozornosti jeho rodiče, když mu rodič naslouchá, nebo mu naopak danou látku vysvětluje. Domácí úkoly také mohou pomoci získat dětem lepší známky, jelikož se díky nim může naučit mnohé informace, které ve škole nemusí stihnout pochytit. Domácí příprava je tedy z těchto úhlů pohledu jistě důležitá.

Díky povinné domácí přípravě si dítě zvykne na to, že nese vlastní odpovědnost za vypracované domácí úkoly. Naučí se k tomu většinou přistupovat jako k povinnosti a uvědomí si, že každý člověk má své povinnosti, za jejichž plnění je zodpovědný a že případné neplnění svých povinností musí dítě nést následky. Dítě si tak osvojí určité pracovní schéma, k čemuž mu dopomůže pravidelnost stejné denní doby, v rámci které příprava domácích úkolů probíhá. Dítěti jistě pomůže i pravidelnost stejného místa na vypracovávání domácích úkolů a zvykne si i na určité hygienické návyky, které se s domácí přípravou, a pro dítě pracovním místem, pojí. Dítě bude mít i možnost svobodného plánování vlastního volného času. Většinou za potřebného souhlasu rodičů si ono rozhodne, zda půjde ven s kamarády. Již bez souhlasu rodičů si dítě může naplánovat hraní, které může provádět po nebo před domácí přípravou. Plánování svého volného času se pro dítě stává novou zkušeností. (Šulová, 2014.)

Domácí příprava může mít na dítě nejen pozitivní, ale i negativní důsledky. Vlivem možného učebního přetížení může dítě zcela ztratit zájem o domácí přípravu, vzdělání a učení. Celkově může dítě být nadměrně unaveno až vyčerpáno a to jak po fyzické, tak po psychické stránce. (Šulová, 2014.) V případě nezdaru a různých školních neúspěchů může

dítě pociťovat zklamání, nechut' k další domácí přípravě a může dokonce začít pochybovat o vlastní soběstačnosti či schopnosti učit se. Pokud dítě bude v rámci domácí přípravy nebo mimoškolních aktivit přetíženo, nebo pokud mu domácí úkoly nepůjdou vypracovávat tak, jak by ono chtělo a bude i ve škole dostávat horší známky, než na které bylo dříve zvyklé, může začít trpět různými psychosomatickými obtížemi. Tyto obtíže mohou být způsobeny i kvůli případnému nátlaku, který by mohl být na dítě vyvíjen a to kvůli zlepšením jeho výkonů, ať už ze strany jeho rodičů či učitelů.

2.3 Techniky efektivní domácí přípravy

Jedním z důležitých aspektů, který ovlivňuje efektivitu domácí přípravy, je plánování. Pokud dítě má jasně naplánovanou činnost, pomáhá mu to v mnoha směrech. Nemusí být například nervózní z toho, že domácí úkoly nestihne udělat. Pomáhá mu to určitým způsobem strukturovat volný čas, když ví, v jakou dobu se u nich doma domácí příprava vykonává. Navíc to dítěti může pomáhat v jakési duševní přípravě, neboť dítě ví, že v danou dobu se úkoly vypracovat musí a když je o tom obeznámeno a úkoly se dělají v celkem pravidelnou hodinu, dítěti to pomáhá se s tím smířit a tuto povinnost prostě přijmout. S plánováním tedy souvisí pravidelný řád každého dne, který dítěti může v mnohých ohledech usnadňovat život. Dalším důležitým aspektem, který ovlivňuje efektivitu domácí přípravy, je samotný postoj rodičů. Pokud rodiče dokážou vysvětlit dítěti, důležitost domácí přípravy a dokážou mu dávat příklady, jak se mu osvojené znalosti budou v životě hodit, může to významně ovlivnit motivaci dítěte. (Reinhaus, 2013).

Motivaci dítěte k domácí přípravě mohou rodiče ovlivnit. Mezi nejznámější a nejzákladnější možnost jak dítě motivovat a odměňovat je pochvala. (Beníšková, 2007 a Fryjaufová, 2006.) Která by měla být přiměřená. Rodič by neměl dítě přeceňovat ani podceňovat, protože jinak dojde nejen k demotivaci dítěte, ale dítě může být zklamané a může ve svého rodiče ztratit důvěru. Pochvala by se, ale neměla stát pro rodiče pákou na jejich děti, ani by to pro děti nemělo být nic nedostižného či naopak samozřejmého. Další motivací pro děti bývá vidina jejich volného času po splnění domácích úkolů, proto nebývá pro dítě vhodné, aby pro sebe nemělo žádný volný čas. Ukazuje se, že pokud má dítě dostatek času, který není nijak řízen a může si v té době dělat, co samo chce a na co má zrovna chuť, bývá to pro něj často velkou motivací, aby si úkoly splnil co nejdříve a mohl si jít hrát, sportovat nebo odpočívat. Přetěžování dítěte mimoškolními aktivitami, nebo mnohými domácími povinnostmi často vede k následnému selhávání ve škole. Ale každé dítě je individuální a tak by se k němu mělo i přistupovat. Co je dobré pro jedno dítě, nemusí vyhovovat jeho

sourozenci. Dalším způsobem jak zvýšit u dítěte motivaci je způsob komunikace jeho rodiče s ním a partnerské jednání. Pokud rodič diskutuje s dítětem o okolnostech domácí přípravy, dává mu tak například najevo, že věří v samostatnost dítěte a že bere na vědomí jeho názor. V dítěti toto jednání vzbuzuje pozitivní motivaci v tom smyslu, že se může s rodičem dohodnout na okolnostech, že řád, který je zaveden se může dle jeho individuálních potřeb měnit. Také to dává dítěti velkou vnitřní moc, začne si více věřit a bude rádo, že jeho názory mají u jeho rodičů nějakou váhu. Důležitou roli v motivaci dítěte hraje samotný postoj rodičů ke škole a vzor, který rodič dítěti poskytuje, tedy kromě pochval, vidiny volného času, komunikace s rodiči a uzavření jakéhosi „partnerství a spojení“. Pokud dítě uvidí v rodiči pozitivní vzor, ať už v jeho inteligenci, vzdělanosti či profesi, dá se to rodiči efektivně využít k správné motivaci dítěte. Je důležité, aby dítě pochopilo, proč se učí, co mu to do života přinese. Jistě má výhody být ve škole úspěšný a doma pečlivě vypracovávat domácí úkoly, protože pokud dítě pochopí, že je to důležité pro jeho budoucnost a práci, kterou by chtěl vykonávat stejně jako jeho rodič, může to být pro něj velice pozitivní motivace. (Helms, 1996).

K technikám efektivní domácí přípravy nepatří jen plánování a motivace dítěte. Dalšími efektivními technikami je princip propojení získaných a již naučených informací s informacemi novými. Pokud se dítě učí nové informace a rodič mu pomůže vzpomenout si na již naučené informace, se kterými se nové učivo váže, dítě si nové znalosti díky tomu lépe osvojí. Důležitým a efektivním způsobem jak si nové informace zapamatovat je propojení s emocemi. Informace které má dítě spojeny s emocemi se mu nejen lépe zapamatují, ale bude si je pamatovat mnohem déle, než jiné. Dalším principem, jak zefektivnit domácí přípravu, je propojení nových i starých poznatků dítěte s praxí. Pro dítě je snazší zapamatovat si něco, co si umí konkrétně představit. V neposlední řadě je pro dítě důležité opakování, které se mu dostává díky samotnému vypracovávání domácích úkolů. (Reinhaus, 2013.) Ukazuje se, že je pro dítě přínosné, pokud si doma zopakuje navíc látku, kterou ve škole špatně pochopilo, což se projeví tím, že domácí úkol dítě vypracuje špatně, nebo vůbec. V tom rodiče mohou dítěti pomoci a to různým vysvětlováním, znázorňováním, propojením s praxí...(Škoda & Doulík, 2011). Prospěšné by pro dítě jistě bylo, pokud by si to, co mu nejde ani v rámci domácích úkolů, procvičil ještě nad rámec domácích úkolů. Zase je ale třeba dbát na to, aby dítě nebylo přetíženo. Mezi další možnosti, jak rodič může dítěti zefektivnit domácí přípravu je znázorňování pomocí různých obrázků či schémat. Pokud dítě něco nechápe a rodič mu danou problematiku znázorní (pokud to jde) bývá pro dítě mnohem jednodušší látku pochopit. Pro dítě a jeho schopnost zapamatovat si v rámci domácích úkolů nové informace je efektivní i

metoda asociací. Například při domácím učení cizích slovíček se tato metoda ukazuje jako vysoce efektivní, tedy pokud rodič pomůže dítěti vymyslet různé asociace, díky kterým si slovíčka či jejich překlad lépe zapamatuje. Pokud se dítěti zdají nějaké informace složité, nedokáže je pak ani pochopit a o to horší pro dítě bude si látku zapamatovat. Další možností jak rodič může dítěti pomoci je zjednodušování. (Reinhaus, 2013).

Důležitý aspekt, na který by měli rodiče brát ohled, je typ paměti jejich dětí a následná volba formy učení. Pokud se dítě učí metodou, kterou si dokáže zapamatovat mnoho informací a zároveň dané informace dále zpracovávat a používat, je to pro něj velice efektivní. Každé dítě má, ale jiný způsob efektivního zapamatování si informací a proto je důležité zvolit typ správný. Dle dělení Reinhausa (2013) existují tři základní typy možností zapamatování si informací. Každé dítě tedy představuje určitý typ a díky tomu je snadnější zvolit pro něj správnou strategii učení a domácí přípravy. Pro vizuální typ je důležité, aby všechna učební látka byla viděna a nějak spojena s očima. (Reinhaus, 2013) Nejvíce pomoci při učení dítěti pomůže různé barevné označování učební látky, grafy, tabulky i obrázky atp. Dalším typem je typ auditivní, kdy se dítěti bude učení nejefektivněji zapamatovávat pomocí sluchu. Při učení tak dítěti pomůže poslech, například když mu bude látka přečtena a vysvětlována. Možností je i nahrání učební látky do diktafonu, a tak si dítě může látku poslechnout a poslouchat ji. Posledním typem je haptický typ a v případě tohoto typu je nejefektivnějším typem vše, co je spojeno s doteky, praxí. V případě tohoto typu způsobu zapamatování je pro dítě nejefektivnějším stylem učení vše, co si může samo vyzkoušet, čeho se může dotknout. (Reinhaus, 2013)

Většina dětí má efektivní způsob zapamatování a tedy typ učení smíšený. Nejefektivnější většinou je, pokud si dítě učební látku přečte, z přečteného si vytvoří přehledný souhrn, který si pak může barevně označovat a číst nahlas.

2.4 Psychohygienické zásady domácí přípravy

Existuje mnoho psychohygienických zásad, jejichž dodržováním rodiče mohou usnadnit domácí přípravu nejen dítěti, ale celou situaci i sobě samotným. Mezi takové zásady patří například důležitost větrání, aby dítě mělo při domácí přípravě možnost dýchat čerstvý vzduch, který obsahuje větší množství kyslíku, než již „vydýchaný“ vzduch v místnosti, který je plný oxidu uhličitého.

Dále je důležitá pokojová teplota, neboť i ta ovlivňuje soustředění malého školáka, a pokud by bylo v místnosti, kde se má školák připravovat do školy, moc horko, jistě by ho to rušilo. Zřejmě by se cítil mnohem více unavený a nesoustředěný. Pokud by byl v místnosti

moc velký chlad, dítě by se také nemohlo soustředit na domácí přípravu, neboť by pořád myslelo na to, že je mu zima. Když zajistíme dítěti možnost větrané a dobře vytopené místnosti, tedy místnosti, kde bude teplota přibližně dvacet stupňů, bude se tam školákovi dobře pracovat. (Berger & Fuchs, 2000.)

Je tedy důležité, aby pracovní místo školáka bylo dobře osvětlené. Pokud bude mít školák stůl situovaný o okna, poskytne mu to přirozené denní světlo. Pokud to z nějakých důvodů není možné, bylo by dobré umístit na stůl dítěti alespoň malou lampičku, která by mu pracovní stůl dobře osvětlila. Pozor na žárovku, která bude použita v lampičce. Samozřejmě i zde platí zásada přiměřenosti. Takže světlo, které bude žárovka vydávat by mělo být přiměřené. Lampička by neměla vydávat světla málo, jelikož dítě by se muselo mnohem více soustředit na to, aby vše dobře vidělo, což by ho zatěžovalo a vysilovalo. Pokud by bylo světlo v lampičce příliš silné, mohlo by to školáka rušit, neboť by ho mohly bolet oči a lampička by ho tedy moc oslňovala. (Indri de Carli, 1995.)

Není důležité, aby měl školák pro sebe celou místnost, ale je důležité, aby měl zajištěný svůj pracovní kout. Tedy například vlastní stůl, na němž může mít připravené a uspořádané pomůcky, dle jeho potřeb. Stůl by měl být tak velký, aby se tam vešel minimálně sešit, učebnice, penál a lampička, které bude situována zleva u praváka a zprava u leváka, aby si dítě při psaní nestínilo. Na pracovním stole by neměly být například hračky, nebo další věci, které dítě k učení nepotřebuje, neboť by ho to mohlo rušit. Mohlo by se stát, že by si s tím chtěl hrát a tak by neustále přerušoval svou domácí přípravu a hrál by si s hračkami na stole. Je tedy dobré, aby byly, alespoň po dobu domácí přípravy do školy, všechny rušivé elementy z pracovního místa dítěte odstraněny. (Indri de Carli, 1995.)

K elementům, které by dítě mohly při domácí přípravě rušit, patří i hluk. Není pro dítě dobré, aby v místnosti kde se učí, byla například zapnutá televize, či rádio. Některé děti v starším věku jsou schopny se při poslechu hudby sice učit, ale pro děti mladšího školního věku není vždy snadné a samozřejmě věnovat dostatečnou pozornost domácí přípravě, zvlášť pokud by jeho pozornost byla rušena rádiem. Bylo by dobré, abychom dítěti zajistili klid na jejich domácí přípravu.

Další psychohygienickou zásadou, na kterou by rodiče měli brát zřetel je denní doba, v rámci které se dítě bude připravovat do školy. Některým dětem vyhovuje, když si domácí úkoly vypracují hned, když přijdou ze školy a mají pak čas na své zájmy a hraní. Jiným dětem spíše vyhovuje, pokud mají čas si chvíli odpočinout a pohrát, když přijdou ze školy domů, a teprve pak si vypracovávají domácí úkoly. To je vždy individuální u každého dítěte a na rodičích je, aby své dítě znali a denní dobu domácí přípravy do školy přizpůsobili potřebám

jejich dítěte a jeho biorytmu. Denní biorytmus znamená, že se u každého člověka střídá během dne únava (psychická) s určitou „nabuzeností“. Ve fázích psychické aktivity se bude dítěti lépe učit, bude si rychleji a lépe zapamatovávat informace a lépe a déle dokáže soustředit svou pozornost. Naopak ve fázi psychické únavy se dítě dokáže soustředit jen velmi málo a je to pro něj velice obtížné. V této fázi by dítě muselo vydat mnohem více energie k tomu, aby se na práci soustředilo a případně si něco zapamatovalo, což má za následek, že je pak rychleji unavené a otupělé. Je proto vhodné, aby dítě v této fázi nemuselo vypracovávat domácí úkoly, ale aby si mohlo například hrát, odpočívat, nebo sportovat, se hýbat. Dobrým odpočinkem pro dítě není sledování televize, protože během sledování televize je dítě nuceno alespoň částečně soustředit pozornost a jeho smysly jsou nuceny vnímat informace. Pro dítě ani pro rodiče nebude výhodné, aby si dítě vypracovávalo domácí úkoly večer. Dítě je večer unavené, stejně jako jeho rodiče a domácí úkoly by mu trvaly mnohem déle, než například odpoledne. Kvůli večerní únavě by dítě mohlo dělat v domácích úkolech mnohem více chyb, neboť pro něj bude velice důležité se soustředit a nad úkoly se zamyslet. Je tedy na rodičích aby zvážili, v jakou denní dobu se jejich dítě bude doma připravovat do školy. (Berger & Fuchs, 2000.)

Mezi poslední psychohygienické zásady lze zařadit i zásadu pravidelné pestré stravy, dostatečného pitného režimu a dostatku spánku. To jsou faktory, které také ovlivňují soustředění a celkovou pozornost dítěte. V případě, že bude mít dítě hlad, tak nebude s největší pravděpodobností schopno se soustředit na domácí přípravu a bude spíše přemýšlet nad tím, že má hlad. Myšlenky na jídlo pak budou dítě vytrhávat ze soustředění. Stejně tak je to s nedostatečným pitným režimem. Pokud dítě bude mít žízeň, jeho myšlenky budou neustále zabíhat od domácí přípravy k tomu, že by se chtělo napít. Žízeň je stav, ve kterém se člověk ocitá, pokud je již dehydratován. Takže pokud pocítí dítě žízeň je to s největší pravděpodobností známky toho, že jeho pitný režim je nedostatečný. Dehydratace způsobuje nejen nedostatečné soustředění, kvůli pocitu žízně, ale pokud bude dítě dehydratováno, bude mít zhoršenou pozornost, často se s dehydratací pojí i bolesti hlavy a únava. Aby se zamezilo nadměrné únavě dítěte, je důležité i dodržovat pravidelnost denní doby, ve které bude dítě ulehát a usínat. Pokud bude dítě zvyklé ulehát do postele v pravidelnou hodinu, nebude mu pak pravděpodobně usínání dělat žádné problémy. Každé dítě je individuální a s jeho individualitou se pojí i množství spánku, které by bylo pro dítě ideální. Některým dětem stačí pět hodin spánku a druhý den jsou čilí a aktivní a ani nejsou během dne unavení. Jinému dítěti by pět hodin nestačilo a musí spát alespoň osm hodin denně. Je to opět na rodičích, aby své dítě nebo děti znali a pomohli jim dodržovat tyto psychohygienické zásady. (Thakore, 2008.)

3. Zahraniční a tuzemské výzkumy domácí přípravy

3.1 Obecné výsledky zahraničních i tuzemských výzkumů

Dosud nebyl zjištěn signifikantní rozdíl ve školní úspěšnosti mezi dětmi, kteří se doma připravují do školy vypracováváním domácích úkolů a mezi těmi dětmi, které domácí úkoly nevypracovávají.

V roce 2008 byl proveden mezinárodní výzkum, na kterém pracovali Trautwein, Dettmers a Lüdtke. Tento výzkum byl realizován ve 40 zemích celého světa, probandy byli žáci prvního stupně ZŠ. V tomto výzkumu byl prokázán signifikantní rozdíl v poměru stráveného času nad domácí přípravou a zlepšení školní úspěšnosti. Signifikantní rozdíl se stal zanedbatelným v případě, že do výzkumu byly zahrnuty všechny proměnné, například socioekonomický status. (Šulová, 2014.)

O rok později, tedy v roce 2009, byl stejnými výzkumníky proveden výzkum navazující. Tentokrát se Trautwein a Lüdtke zaměřili na žáky druhého stupně ZŠ a jako závislé proměnné zahrnuli do výzkumu rodinné zázemí a míru pomoci rodičů jejich dětem s domácí přípravou do školy. Bylo zjištěno, že tyto závislé proměnné pozitivně ovlivňují míru motivace a snahu dětí při plnění domácích úkolů.

V roce 2011 byl proveden další výzkum týkající se závislých proměnných a jejich vztahu ke splnění domácích úkolů. Výzkum byl proveden vědeckým pracovníkem jménem Xu. Bylo zjištěno, že závislé proměnné, mezi které byla zařazena zpětná vazba učitele a pochopení užitečnosti domácího úkolu dětmi, kladně ovlivňují vypracování domácích úkolů. V rámci výsledků výzkumu byl zjištěn značný genderový rozdíl, konkrétně dívky dokončují domácí úkoly mnohem častěji v porovnání s chlapci. (Šulová, 2014.)

Froiland provedl ve stejném roce, tedy v roce 2011, kvazi experimentální studii. V této studii bylo dokázáno, že motivace a cílevědomost rodičů pozitivně ovlivňuje citovou polaritu postoje dětí k domácí přípravě. (Šulová, 2014.)

3.2 Český výzkum

Tento výzkum byl proveden pí. prof. PhDr. Šulovou, CSc. a kolektivem. V tomto výzkumu byly experimentátory zkoumány genderové rozdíly dětí mladšího školního věku v předem určených aspektech ovlivňujících domácí přípravu. Další aspekt, který byl ve výzkumu sledován, je aspekt vztahů mezi postoji dětí k domácí přípravě a autoregulací dětí a také mezi jeho uvědomovanou školní úspěšností a pomocí rodičů angažujících se při domácí přípravě. (Šulová, 2014.)

Mezi metody, které byly ke sběru dat použity, patří dotazník. Daný dotazník vytvořila kanadská výzkumnice R. Deslande. Dotazník byl vytvořen ve třech variantách a to ve variantě pro učitele, rodiče a děti. Dotazník vychází ze dvou dalších dotazníků a jejich vlastních metod, přičemž vše bylo uzpůsobeno české populaci. Konečný dětský dotazník obsahoval 46 položek, skládajících se z otázek demografických a otázek sledujících domácí přípravu dětí. Dotazník byl koncipován do škál tak, aby jej zvládly vyplnit i děti v první třídě, které ještě neuměly psát. Těmto dětem byl celý dotazník postupně přečten. Okruhy otázek daného dotazníku se týkaly afektivních, behaviorálních a kognitivních postojů k domácí přípravě dětí. Dále dotazník obsahoval položky zjišťující míru autoregulace dětí a míru uvědomování si vlastních školních úspěchů, případně neúspěchů. Poslední dva okruhy otázek, v dotazníku pro děti, obsahovaly položky zjišťující psychohygienické aspekty týkající se domácí přípravy dětí a aspekty týkající se pomoci rodičů dětem s jejich domácí přípravou. Všechny otázky použité v dotazníku byly testovány pomocí metody Cronbachovo alfa z toho důvodu, aby byla zjištěna statistická souvislost mezi jednotlivými otázkami. Tím bylo zjištěno, že kategorie, do kterých byly otázky výzkumníci rozřazeny, jsou smysluplné. Byly zpracovány ty kategorie otázek, jejichž variabilita byla větší 0,5. (Šulová, 2014.)

Výzkumný vzorek byl tvořen žáky dvou českých základních škol, konkrétněji jedné základní školy z Prahy a jedné základní školy z Teplic. Celkový vzorek tvořily dívky i chlapci v poměru 103:110, přičemž všechny děti navštěvovali první a druhé třídy těchto škol. Celková doba sběru dat tvořila čtyři roky. (Šulová, 2014.)

Výsledky byly genderově rozděleny, tedy zvlášť pro skupinu chlapců a zvlášť pro skupinu dívek. U chlapců existuje úzká souvislost mezi jejich afektivními, kognitivními a behaviorálními postoji, to znamená, že pokud mají vypracovávání domácích úkolů rádi, tak přistupují k jejich plnění zodpovědně a zároveň to souvisí s jejich názorem na pomoc domácích úkolů k porozumění učební látky probírané ve škole. Zároveň byla zjištěna pozitivní korelace mezi chlapeckou autoregulací, jejich schopnosti sebereflexe školního úspěchu a zároveň s jejich afektivními postoji k vypracovávání domácích úkolů.

Překvapujícím zjištěním byl fakt nalezení negativní korelace mezi pomoci rodiči s domácí přípravou a afektivními a behaviorálními postoji chlapců, takže pomoc rodiče při domácí přípravě vůbec nesouvisí s tím, zda budou mít chlapci domácí úkoly v oblibě či nikoliv a zároveň pomoc rodičů při domácí přípravě nemá žádný vliv na jejich chování v průběhu této přípravy. U skupiny zkoumaných dívek vyšly poněkud odlišné výsledky. Byla nalezena vysoká korelace mezi pozitivními afektivními postoji dívek k domácí přípravě a jejich chováním v průběhu přípravy. Autoregulace dívek je ovlivněna sebereflexí jejich školních úspěchů. Dále existuje korelace mezi autoregulací dívek a jejich afektivními i behaviorálními postoji k domácím úkolům, dívky tedy zastávají názor, že pokud je autoregulace jejich chování při domácí přípravě vyšší, tím jsou při přípravě úspěšnější a domácí úkoly je více baví. Byl nalezen velký genderový rozdíl mezi vnímáním pomoci s domácí přípravou rodiči. U dívek byla nalezena silná souvislost mezi pomoci rodiči při domácí přípravě a jejich afektivními postoji k přípravě, takže dívky mají domácí přípravu více v oblibě, pokud jim s přípravou pomáhají rodiče. Pomoc rodičů také souvisí s vnímanou úspěšností dívek, kdežto u chlapců spíše tato pomoc souvisela s jejich autoregulací. (Šulová, 2014.)

Výsledky byly podrobeny korelační analýze a pro zjištění příčinných souvislostí byla použita metoda regresivní analýzy. (Šulová, 2014.)

Obecné výsledky byly následující:

- I. Chlapci mají domácí úkoly méně v oblibě než dívky. Nejspíše toto zjištění souvisí s faktem, že zadávané domácí úkoly a způsoby jejich vypracovávání spíše odpovídají dívčím způsobům práce.
- II. Vnímání kladné školní úspěšnosti souvisí s oblibou domácích úkolů.
- III. Vnímaná prospěšnost domácích úkolů souvisí s vnímáním kladné školní úspěšnosti.
- IV. Mezi množstvím času stráveným vypracováváním domácích úkolů a jejich oblibou nebyla nalezena žádná souvislost.
- V. Byla nalezena souvislost mezi množstvím splněných domácích úkolů a zvyšováním autoregulace žáků.
- VI. S větším množstvím vypracovaných domácích úkolů se u žáků zvyšuje pocit úspěšnosti.
- VII. Pokud děti píšou domácí úkoly najednou, tedy bez přestávek při vypracovávání jednotlivých domácích úkolů, zvyšuje se tak vnímání jejich

schopností podávat výkony a žáci tím získávají pozitivní postoj k domácím úkolům.

- VIII. Byla zjištěna vyšší autoregulace u dívek, než u chlapců.
- IX. Nebyl zjištěn žádný genderový rozdíl u vnímání vlastní školní úspěšnosti.
- X. Autoregulace chlapců i dívek souvisí s jejich afektivními postoji k domácím úkolům.
- XI. Nebyly zjištěny žádné rozdíly mezi rodinnými zázemími dětí a jejich afektivními postoji k domácím úkolům, ani jejich autoregulací, ale byly nalezeny signifikantní rozdíly ve vnímání vlastní úspěšnosti a to mezi dětmi z úplných rodin a dětmi neúplných rodin. Zázemí úplné rodiny tedy zřejmě dítěti dodává jistotu a sebevědomí.
- XII. Pozitivní afektivní postoj rodiče k školnímu úspěchu dítěte má pozitivní dopad na afektivní postoj dítěte k domácím úkolům.
- XIII. Signifikantní rozdíl byl nalezen mezi rodičovským stylem a afektivním postojem dítěte k domácí přípravě. Konkrétně – pokud má dítě direktivní rodiče, má více pozitivní postoj k domácí přípravě.

(Šulová, 2014.)

3.3 Zahraniční výzkum - Přílišná mateřská pomoc v akademickém kontextu

Výzkum zahrnoval 166 dětí, přičemž se jednalo o longitudinální studii, trvající celkem 18 měsíců, v rámci kterých matky i děti vyplňovaly 1-2 týdenní dotazníky.

V rámci tohoto výzkumu bylo cílem zjistit, pomocí kterých mechanismů vyvolávají děti specifické reakce u jejich rodičů. Dále výzkumníci zjišťovali, jak vyvolané reakce rodičů ovlivňují chování dětí, tedy to, zda se následné chování dětí změní či nikoliv? Celkové výsledky výzkumu byly zasazeny do kontextu školního vzdělávání. (Pomerantz, 2001.)

V dřívějších studiích byly objeveny dvě klíčové dimenze, které se promítají do mechanismů rodičovské socializace. Jedná se o dimenze psychologické kontroly a behaviorální kontroly. (Pomerantz, 2001.)

Behaviorální kontrola je charakterizována pokusy rodičů o regulaci chování dětí a pokusy o rodičovské dohlížení nad dětmi. Tato kontrola se může dít prostřednictvím nastavení různých limitů rodiči, nebo naopak posilováním pozitivního chování dětí. V mírné podobě má behaviorální kontrola pozitivní důsledky pro děti, jelikož to pro ně znamená poskytnutí podpory a poradenství od jejich rodičů. (Pomerantz, 2001.)

V porovnání s behaviorální kontrolou, psychická kontrola zahrnuje regulaci a dohlížení na psychický a emocionální rozvoj dětí. Tento způsob kontroly se uplatňuje prostřednictvím omezení různých slovních výrazů dětí a nevyjadřováním pocitů dospělými. Psychická kontrola má negativní následky pro děti, neboť se kvůli tomu často cítí nekompetentní, neschopní a zasahuje to do rozvoje jejich individuality. (Pomerantz, 2001.)

Některé formy rodičovské kontroly jsou na hranici toho, co lze označit za pouhou účast v jejich životě. Mohou nabývat velice ambivalentní polarity – pozitivní polaritu bude mít pro děti behaviorální kontrola, zatímco psychická kontrola bude mít pro děti polaritu negativní. Například pokud rodiče kontrolují dítěti domácí úkol i přesto, že je dítě o pomoc nepožádalo, sdělují tímto chováním dítěti jejich starostlivost, ale dítě toto chování ze strany rodičů může často vnímat tak, že rodič záměrně potlačuje jeho samostatnost. V této situaci se tedy jedná o přílišnou pomoc, které může být z pohledu rodičů vnímána jako adekvátní situace, ale z pohledu dítěte může být vnímána jako pomoc obtěžující. (Pomerantz, 2001.)

Zkoumaným vzorkem se stalo 166 matek a jejich 78 dcer a 88 synů. Jednalo se o rodiny ze dvou měst ve státě Illinois. Z celkového počtu 166 dětí navštěvovalo 49% dětí 4. třídu základní školy a 51% dětí 5. třídu základní školy. Průměrný věk dětí čtvrté třídy byl 10,13 let a průměrný věk dětí páté třídy bylo 11,16 let. Účastníci se matky byly ve věkovém rozpětí 27-51 let a měly každá 1-7 dětí. Vzdělání matek bylo různorodé, konkrétně 21% matek bylo vysokoškolsky vzdělané, 53% matek bylo vzdělané středoškolsky a 1% matek dosáhlo pouze základního vzdělání. Pracovní vytížení matek bylo následující: 53% ze všech matek pracovaly na plný úvazek a tak pracovaly každý den mimo domov, 24% z celkového počtu matek měly pouze brigádu, tedy pracovaly mimo domov jen příležitostně a zbylých 23% matek nepracovaly, a tedy tyto matky byly doma většinu jejich času. Z celkového počtu 166 matek bylo 83% matek vdané. (Pomerantz, 2001.)

Výzkum probíhal po dobu 18 měsíců a byl rozdělen do třech výzkumných částí – před výzkumné části, hlavní výzkumné části a po výzkumné části. Všechny matky vyplňovaly vždy po dobu 1-2 týdnů dotazníky, přičemž mezi jednotlivými částmi výzkumu vždy uplynulo 6 měsíců. Matky vyplňovaly dotazníky každý večer před spaním a jejich úkolem bylo vyplnit všechny interakce, které daný den proběhly mezi nimi a jejich zúčastněným dítětem. Pokud by matky zapoměly daný dotazník vyplnit, byly instruovány tak, aby jej vyplnily v co nejdřívejším možném termínu. V rámci výzkumného dotazníku matky odpovídaly na set otázek, které se týkaly proběhlých interakcí mezi nimi a jejich dětmi. Zúčastněné děti měly za úkol také vyplňovat dotazníky, nikoliv však doma před spaním, ale ve škole. (Pomerantz, 2001.)

Všechny dotazníky, které matky vyplňovaly, se týkaly výhradně jejich zúčastněných dětí. Celková velikost vzorku se v průběhu výzkumu měnila a to tak, že se měnila velikost vzorku pro každou jednotlivou část výzkumu. Bylo tomu tak v důsledku vyřazování chybějících údajů, přičemž v části po výzkumné se zúčastnilo výzkumu o 30 dětí méně, neboť přešly do šesté třídy na základní školy, které se výzkumu neúčastnily. Matky těchto dětí ale stále dané dotazníky vyplňovaly a tak nebyla zjištěna odlišnost od předchozích dat. (Pomerantz, 2001.)

Bylo zjištěno, že matky dětí, které ve škole moc dobře neprospívají, se o ně bojí mnohem více, než matky prospívajících dětí. Byla nalezena pozitivní korelace mezi zvýšenými obavami matek a běžným, denním selháváním jejich dětí. Nebyla nalezena korelace mezi sníženými obavami matek a běžnými, denními úspěchy jejich dětí. (Pomerantz, 2001.)

Celková zjištění tohoto výzkumu byla krokem k objasnění procesu podílení se na transakční socializaci mezi matkami a jejich dětmi. V souladu s předchozími výzkumy se zdá, že nejen matky ale i jejich děti přispívají ke vzájemné socializaci. Výsledky tohoto výzkumu jsou nad rámec dosavadních výzkumů o rodinné socializaci a vzájemné interakci, neboť objasňuje procesy, díky kterým k tomu dochází. Školní úspěšnost či neúspěšnost dětí tedy předpovídá, zda se budou jejich matky více či méně starat o jejich výkony a zároveň tento strach matek o dosahování školních úspěchů jejich dětmi vzbuzuje v dětech nejistotu a úzkost z plnění výkonových norem, které jsou na ně tímto kladeny. Tyto mechanismy jsou spojeny s používáním různorodých podpůrných praktik matkami pro jejich děti, ale praktiky, které matky používají na podporu školního výkonu jejich dětí, nemusí nutně znamenat zvýšení školní úspěšnosti jejich dětí. (Pomerantz, 2001.)

V rámci tohoto výzkumu se vědci snažili zjistit, jaké mechanismy vyvolávají specifické reakce u jejich rodičů, a bylo zjištěno, že daným mechanismem je školní úspěšnost či neúspěšnost dětí. V průběhu výzkumu se ukázalo, že školní úspěšnost hraje velkou roli při vzájemné interakci mezi matkami a jejich dětmi. Pokud bylo dítě ve škole méně úspěšné, snažila se mu jeho matka pomoci různými technikami, ale na dané dítě to mělo opačný efekt, jelikož vnímalo pomoc ze strany matky jakožto důkaz vlastní neschopnosti. Takže nadměrné péče matek byla pro jejich děti péčí obtěžující. Zároveň se ukázalo, že tato obtěžující péče matek vyvolává v dětech další reakci, kterou byla úzkost z nesplnění nároků, které na něj tímto jeho matka kladla.

4. Dítě a rodiče

4.1 Mladší školní věk

Mladší školní věk zde definuji proto, že probandi, tedy děti, se kterými byly vedeny rozhovory, jsou vývojově v období mladšího školního věku.

Mladší školní věk je definován dobou od 6 do 11/12let. Dle literatury se toto období nazývá různě. Například fází latentní, dle Freuda a Eriksona. Dále se doba mladšího školního věku nazývá fází konkrétních operací dle Piageta a dle Kohlberga je dítě ve vývojové fázi konvenční morálky. Také se tomu říká fáze realismu dle Šulové (2014).

V době mladšího školního věku chce dítě poznávat svět, je pro něj důležité, aby se ve všem zorientovalo. Nejčastěji se ptá dospělých otázkou „Proč?“. Sám si pak často vyhledává informace v různých naučných knihách, encyklopediích a rád se dívá na dokumenty.

Je důležité, aby dítě, stejně tak jako v jinou dobu jeho vývoje, mělo neustále podnětné prostředí a mohlo zkoumat to, co ho zrovna zaujme. Pokud mu bude dospělí vysvětlovat cokoli, co dítě zajímá, bude mu dítě věnovat plnou pozornost. (Šulová, 2014). V této době je pro dítě významným dospělým jeho nová paní učitelka a dítě velice striktně dodržuje vše, co podle paní učitelky dodržovat a dělat má. Často se pak stává, že dítě začne rodiči oponovat větou: „Ale paní učitelka říkala, že...“. Dítě bere paní učitelku jako bohatý zdroj podnětů a nových informací a proto je pro něj důležité jednat dle názoru jeho paní učitelky. Dítě paní učitelce často věnuje veškerou svou pozornost, samozřejmě dokud se neunaví, což většinou bývá zhruba po 10-15ti minutách jeho plné pozornosti.

Myšlení dítěte mladšího školního věku je velice logické. Dítě dokáže logicky uvažovat i o věcech, které reálně v danou chvíli ani nemusí vnímat či vidět. Díky dobrému logickému myšlení většinou jde dětem mladšího školního věku dobře matematika. (Šulová, 2014).

V rámci percepce dítě dokáže již vnímat nejen celek, ale dokáže zaměřit jeho smyslové vnímání i na detaily. Umí pozorovat a čerpat ze svého pozorování velké množství informací.

Vývoj řeči mladšího školáka probíhá jak na kvalitativní tak na kvantitativní úrovni. V tomto vývojovém období jsou rozvíjeny všechny složky řeči, ať se jedná o složku komunikativní, regulativní, či kognitivní nebo expresivní. Dítě využívá jako nový zdroj pro získání slov hlavně školní prostředí, tedy spolužáky, vrstevníky, kamarády ale i učitele. Dalším důležitým zdrojem rozvoje slovní zásoby a pochopení gramatiky českého jazyka je pro dítě stále i jeho rodina, rodiče, prarodiče a samozřejmě starší sourozenci, případně i širší rodina, pokud se s ní dítě dostává do styku. (Šulová, 2014.) Řeč je samozřejmě rozvíjena

díky nově nabitě dovednosti čtení. Knížky, jakékoliv, se stávají pro dítě zdrojem zábavy, poučení, pro dítě nových gramatických tvarů a zdrojem pro dítě často nové slovní zásoby. Pro dítě je významné, že si může dokazovat vlastní nezávislost na rodičích a může si číst, když samo bude chtít, samozřejmě až po té, co dítě čtení ovládne.

Paměť mladšího školáka je rozvíjena jak dlouhodobá, tak i krátkodobá, která se mění hlavně kvalitativně, neboť se nové informace v krátkodobé paměti stávají ustálenější. Přesto je v tomto období paměť dětí vázána spíše na situace a konkrétní informace, než na abstraktní obsahy, které si dítě těžko představí. Konkrétní informace, které si dítě může spojit s jeho běžnou každodenní zkušeností, si zapamatuje mnohem lépe a rychleji. Důležitá je pro děti názornost ve vyučování a různé asociace, díky kterým si dítě lépe učební látku zapamatuje. (Šulová, 2014).

V tomto vývojovém období je pro dítě stále důležitá fantazie a jeho představivost. Dítě je ovlivňováno názory jeho důležitých dospělých, ale umí se již samo zorientovat v situaci a dokáže již rozlišovat co je skutečné a co se děje pouze v jeho fantazii. Fantazie a představivost dítěte se často projevuje i ve vyučování, zvláště v rámci předmětů, kde dítě má povoleno tvořit. Což bývají předměty výtvarná výchova, pracovní výchova atp. Mladší školák často rád tvoří různé předměty, výkresy i doma. V tomto věku ho většinou baví tyto různé kreativní činnosti. (Hanuš & Chytilová, 2009.)

V době mladšího školního věku je motorický vývoj dítěte téměř ukončený. Dítě většinou zvládá stejné pohyby jako dospělí, dokonce se stejnou elegancí a plynulostí. (Šulová, 2014.) Pro dítě je pohyb v tomto období většinou zásadní činností. Rád jezdí na kole, běhá venku s kamarády, hraje s nimi různé pohybové hry, také se mnoho dětí v tomto období učí překonat strach z vody a plavat. Plavání bývá velkým tématem pro děti samozřejmě v sezóně léta, ale většina základních škol bere děti v době mladšího školního věku na různé plavecké výcviky. (Hanuš & Chytilová, 2009.) Bohužel v dnešní době se často stává, že si děti raději hrají doma hry na počítači, herních konzolách či tabletech a děti se kvůli tomu pohybují mnohem méně, než bylo například zvykem v dobách před běžným používáním zmíněných technických zařízení. Takže je dnes hodně důležitý postoj rodičů a jejich rozhodnutí, zda používání technických vymožeností jejich dětmi budou regulovat či nikoliv. Také je zcela na rodičovské zodpovědnosti, zda budou podněcovat dítě k pohybu, pohybovým hrám a sportu.

U dětí mladšího školního věku dochází v tomto vývojovém období k značné socializaci a to hlavně díky navštěvování základních škol a setkávání se se spolužáky, vrstevníky, kamarády i rivaly. Děti se socializují i nadále z velké části v rámci jejich rodiny díky přítomnosti rodičů či jiných pro děti významných dospělých a také zvláště díky

sourozencům, pokud je děti mají. Velkou roli hrají sourozenci jak starší, tak mladší a pokud je dítě jediným dítětem v rodině, má to na něj většinou zvláštní vliv, neboť se socializuje hlavně v přítomnosti dospělých lidí. Dítě se ve škole učí přijmout nové sociální role a to například roli vůdce skupiny, roli kamaráda, roli rádce, roli podřízeného skupině atp. I v rámci domova se dítě potýká se sociální rolí školáka, kvůli které jsou na dítě kladeny různé nároky. Dítě se učí být samostatným a soběstačným.

4.2 Důležitost společně stráveného času dětmi s rodiči

Rodina je primárním a nejdůležitějším sociálním společenstvím, do kterého se každé dítě narodí. (Sobotková, 2007.)

Rodina je pro dítě mladšího školního věku velice důležitá. V rámci rodiny dítě může uspokojovat mnoho svých psychických potřeb, neboť vztahy mezi rodiči a dětmi mladšího školního věku jsou velmi silné. (Sobotková, 2007.)

Dítě v tomto životním období přejímá od rodičů jejich postoje, vzorce chování. Rodiče se pro dítě stávají vzorem a tak dítěti uspokojují potřebu smysluplného učení. Rodič je představitel mnoha sociálních rolí a je to pro dítě vzor chování v mnoha situacích, a tak se pro dítě stává modelem k identifikaci a ideálem k učení nápodobou. (Vágnerová, 2000.)

Dalšími důležitými psychickými potřebami, které rodiče dítěti saturují, jsou potřeby jistoty a bezpečí, potřeby seberealizace, potřeby otevřené a bezpečné budoucnosti. Dítě v tomto období akceptuje rodičovskou autoritu a vedení ze strany rodičů je pro něj zásadní. Rodiče se stávají pro děti zdroji inspirace, informací i zkušeností. Také jsou pro děti vzory výkonu ženské role, v případě matky a výkonu mužské role, v případě otce. (Vágnerová, 2000.)

Všechn čas, strávený společně s rodiči, je pro dítě důležitý, ať už se jedná o společně strávené výlety, které poskytují dítěti vidět své rodiče v jiných situacích než všedních situacích doma, nebo například společné psaní domácích úkolů, díky němuž dítě může získat větší podporu v jeho školní úspěchy. (Henley, 2000.)

Praktická část

1. Výzkumná část

1.1 Výzkumný cíl práce

Cílem bakalářské práce je podrobně popsat jak rodiče pomáhají dětem s domácí přípravou do školy. Cíl je popsat celou situaci z pohledu rodičů i jejich dětí a také popsat aspekty, které domácí přípravu jejich dětí ovlivňují. Dále bude poukázáno na to, zda se úhly pohledu rodičů a jejich dětí liší, či zda se shodují.

1.2 Výzkumné otázky

Výzkumné otázky jsem stanovila na základě uvedeného výzkumného cíle práce. V rámci získání odpovědí na stanovené výzkumné otázky jsem se ptala rodičů i dětí na různé otázky.

Konkrétní otázky, na které jsem se v rámci výzkumu snažila odpovědět:

VO1: Jakými způsoby pomáhají rodiče svým dětem s domácí přípravou do školy?

VO2: Jaký mají rodiče afektivní postoj ke společné domácí přípravě s jejich dítětem?

VO3: Jaké je dle rodičů chování dítěte před a v průběhu domácí přípravy?

VO4: V čem se výpovědi dětí a jejich rodičů shodují a v čem se naopak liší?

2. Popis zvoleného metodologického rámce a použitých metod

Hlavním metodou, použitou pro získání dat, je metoda kvalitativního výzkumu. V rámci tohoto výzkumu byly použity také metody strukturovaného rozhovoru a pozorování.

V práci jsou použita změněná křestní jména, z důvodu zachování anonymity respondentů.

2.1 Metoda kvalitativního výzkumu

Kvalitativní výzkum je velice variabilním výzkumem, jelikož doposud neexistuje jediný způsob, jak jej dělat. Názory na kvalitativní výzkum se velice liší, přičemž bývá označován jako výzkum, v rámci kterého se nedosáhne získáním dat kvantitativními metodami. (Hendl, 2005.)

V obecné rovině se kvalitativní výzkum vyznačuje tím, že výzkumník si zvolí výzkumné otázky, které lze v průběhu samotného výzkumu různě upravovat. Cílem kvalitativního výzkumu je tedy odpovědět na dané výzkumné otázky. V rámci kvalitativního výzkumu jsou sbírána data čtyřmi základními metodami, mezi které patří pozorování, rozbor textů a dokumentů, rozhovor a získávání audio a videozáznamy. (Hendl, 2005.)

V rámci kvalitativního výzkumu se výzkumník intenzivně setkává s terénem, který bývá tvořen specifickou skupinou lidí nebo pouze jedním člověkem, probandem. Výzkum vybrané skupiny jedinců, nebo vybraného jedince by měl být intenzivního charakteru a měl by přinášet data z mnoha úhlů pohledu. (Hendl, 2005.)

Metody používané v kvalitativním výzkumu bývají málo standardizované a hlavním nástrojem je sám výzkumník a jeho pozorovací schopnosti. Pro získání dat lze využít i terénní poznámky, které si výzkumník v průběhu celého výzkumu vedl, či další specifické dokumenty jako fotografie, rodokmeny, osobní deníky aj. dokumenty, které nám přiblíží všechny skutečnosti týkající se probanda nebo skupiny probandů. (Hendl, 2005.)

Získaná data musí výzkumník analyzovat a následně interpretovat. Konečným výsledkem je tedy podrobný popis pozorované skutečnosti, situace, projevů, případně chování, postojů a jiných skutečností, které výzkumník u probanda nebo probandů zkoumal. (Hendl, 2005.)

Mezi klady tohoto způsobu výzkumu patří získání podrobných dat o jedinci, skupině lidí, nebo o zkoumaném fenoménu. Většinou se jedná o zkoumání v přirozeném prostředí, což limituje proměnné týkající se cizího prostředí. Díky kvalitativnímu výzkumu může výzkumník zkoumat různorodé procesy, či může navrhopvat rozmanité teorie a hledat příčinné souvislosti daných zkoumaných fenoménů. (Hendl, 2005.)

Záporem kvalitativního výzkumu je, že získaná data často nebývají zobecnitelná na populaci a zároveň nejsou přenositelná do jiného prostředí. V rámci tohoto typu výzkumu může být pro examinatora obtížné testovat teorie či hypotézy. Jedná se o poměrně časově náročný výzkum, což nemusí být vždy vhodné pro všechny výzkumníky. Každý výzkumník, provádějící kvalitativní studii, musí myslet na fakt, že s největší pravděpodobností ovlivní svou přítomností a svými osobními preferencemi získaná data. (Hendl, 2005.)

V rámci kvalitativního výzkumu lze využít několik přístupů. Jedním z nich je výzkum, který byl vedený pomocí případové studie. Jedná se o zjišťování podrobného popisu a rozboru pouze jednoho, nebo jen několika případů. Za všeobecnou, ale základní výzkumnou otázku se považuje otázka zjišťující všechny charakteristiky vybraného případu, případně vybrané skupiny případů. Další přístup je etnografický, kdy jde o popis etnika, tedy skupiny lidí jedné

kultury. V rámci přístupu zakotvené teorie výzkumník navrhuje teorii korespondující s jeho získanými daty. Mezi základní přístupy řadíme i přístup fenomenologický, v rámci kterého se výzkumník snaží porozumět, jak vybraný proband případně probandi prožívají a vnímají určitou zkušenost. (Hendl, 2005.)

2.1.1 Výzkumný design – případové studie

Celý výzkum je koncipován do formy několika případových studií neboli kazuistik.

V rámci případové studie zkoumá výzkumník všechny charakteristiky, které se týkají jím zvoleného případu.

Existují různá dělení případových studií, například osobní případová studie, kdy je zkoumaným probandem pouze jedna osoba. Dalšími typy jsou: studium komunity, studium sociálních skupin a studium organizace či instituce. (Hendl, 2005.)

Typ případové studie, která je využita v rámci této bakalářské práce, je studie zkoumání událostí, rolí a vztahů. Tento typ se překrývá s předešlými typy a zaměřuje se na zkoumání vybrané události. Konkrétně v tomto výzkumu se jedná o studium domácí přípravy – jak rodiče pomáhají s domácí přípravou do školy svým dětem.

Existuje i mnoho jiných rozdělení typů případových studií, například dle Stakeho jsou intrinsitní, instrumentální a kolektivní případové studie. (Stake, 1995 in Hendl, 2005.) Dalším rozdělením je dle Yina na případové studie explorativní, deskriptivní, explanatorní a evaluační. (Yin, 1994 in Hendl, 2005.)

Všechny případové studie neboli kazuistiky jsou v tomto výzkumu zpracovány podle stejného schématu. Každá kazuistika je tematicky rozdělena na několik částí a jednotlivé části jsou sestaveny formou odpovědí na otázky položené při výzkumném rozhovoru.

2.2 Metody získávání dat

V rámci kvalitativního výzkumu byla použita metoda strukturovaného rozhovoru a metoda pozorování.

2.2.1 Strukturovaný rozhovor s otevřenými otázkami

Obecně lze říci, že výzkumný rozhovor probíhá stejně jako jakýkoliv jiný rozhovor. V případě vědeckého rozhovoru se examinátor ptá a proband odpovídá.

Limitací této metody jsou velké nároky kladené na examinátora, neboť se musí soustředit na minimální ovlivnění získaných dat vlastní osobou. Důležitými faktory, určující kvalitu rozhovoru, jsou koncentrace examinátora, interpersonální porozumění a určitá zručnost, dovednost klást správné otázky. Examinátor si, ještě před samotným začátkem

vedení rozhovorů, musí promyslet a případně i písemně připravit otázky, které budou v rozhovoru kladeny. Celkový charakter a kvalitu získaných dat ovlivňuje obsah otázek, jejich formulace i pořadí kladení určených otázek. (Hendl, 2005.)

Interview, neboli rozhovor vedený pouze s jedním probandem, je složený z celé řady promyšlených otázek, na které má proband odpovědět. Díky tomuto způsobu vedení rozhovoru se získají od jednotlivých probandů taková data, která se nebudou strukturně lišit. V rámci vedení takového typu rozhovoru je eliminován efekt přítomnosti examinátora na kvalitu jednotlivých rozhovorů. V získaných prepisech těchto rozhovorů je snadné nalézt jednotlivá zkoumaná témata a díky stanovené struktuře otázek lze celý výzkum opakovat a to v jiném čase, s odlišnou skupinou i s jinými výzkumníky. Odpovědi získané v rámci tohoto typu rozhovoru lze srovnávat mezi sebou a nalézat tak různé odlišnosti i analogie. (Hendl, 2005.)

V rámci výzkumu obsaženého v této bakalářské práci byly vždy byly v každé rodině vedeny dva (v rodině s dvojčaty tři) rozhovory. První rozhovor byl veden s rodičem, nebo rodiči a druhý následně s dítětem. Oba rozhovory probíhaly vždy zvlášť za mé přítomnosti a přítomnosti pouze toho, s kým byl rozhovor zrovna veden. Oba rozhovory byly vždy, kvůli získání co nejpřesnějších dat, nahrávány na diktafon.

Otázky, na které jsem se v terénu ptala, jsou z mnoha oblastí. Otázky z oblasti rodiny se týkají věku rodičů, složení rodiny a počtu dětí v rodině. Další otázky se týkaly vzdělání a zaměstnání rodičů.

Další otázky, které byly položeny v rámci výzkumu se týkaly dítěte a to obecné charakteristiky dítěte, jeho věku a jeho koníčků.

V rámci další oblasti týkající se dítěte, byly položeny otázky, které se týkaly jeho známek, školních úspěchů, reakcí rodičů na známky dítěte, jeho postoje ke školní docházce, postoje k učitelům a spolužákům.

Další oblast se týkala domácí přípravy dítěte do školy. Kdo se s dítětem učí, jak se s ním rodiče učí, jeho prožívání v době domácí přípravy do školy, jeho postoje k domácí přípravě na jednotlivé předměty.

Otázky položené rodičům se týkaly jejich postoje ke vzdělávání. Dále se týkaly postoje k jejich dítěti v rámci vzdělání, jeho školní docházky a jeho známek. Mezi otázky položené rodičům patří i otázky týkající se jejich učebního stylu, jejich emočního vztahu ke společné domácí přípravě.

Poslední sada otázek, položených rodičům, se týkala jejich dítěte/děti a společné domácí přípravy do školy. Otázky se týkaly chování jejich dítěte v průběhu domácí přípravy, dále se otázky týkaly domácí přípravy na jednotlivé předměty.

2.2.2 Pozorování

Jedná se o systematické a zároveň cílevědomé sledování určitého jevu nebo skupiny jevů. Obecně jsou data získaná touto metodou závislá na examinátorovi, tedy pozorovateli, na jeho stupni informovanosti o problematice, kterou sleduje. Dále jsou pozorování a získaná data ovlivněna schopnostmi examinátora, (Filka, 2002.) na jeho koncentraci a schopnosti vnímat a zároveň zaznamenávat více věcí v jeden moment. Pozorovatel by měl umět vnímat jak mnoho sledovaných jevů, odehrávajících se v jediném okamžiku, tak by měl zároveň umět vnímat a zaznamenávat důležité detaily související se zkoumanou problematikou a navíc ignorovat detaily nepodstatné.

Pozorovatel by si měl, ještě před začátkem získávání dat v terénu, ujasnit co vše chce pozorovat, jaké jevy bude sledovat, kdy bude určené jevy sledovat a jakým způsobem bude pozorování zaznamenávat. (Filka, 2002.)

Existuje několik typů pozorování, například Filka (2002) rozlišuje pozorování dokumantační, srovnávací a kauzální. Toto rozdělení je podle pozorovaného obsahu,

Hendl (2005) rozlišuje pozorování na skryté či otevřené, dle toho, zda jsou účastníci informováni o probíhajícím pozorování. Dále jsou zúčastněné, neboli participantní a nebo naopak nezúčastněné neboli neparticipantní pozorování, které jsou rozděleny účasti pozorovatele. Pozorování lze dělit i dle kritéria struktury, tedy na strukturované nebo nestrukturované pozorování, přičemž záleží na předem připravené struktuře. Poslední dvě rozdělení jsou na typy pozorování v umělé nebo přirozené situaci a typ pozorování sebe samotného nebo druhého člověka. (Hendl, 2005.)

V rámci výzkumu pro tuto bakalářskou práci byla využita metoda zúčastněného, nestrukturovaného pozorování, takže examinátor se účastnil daného výzkumu, zároveň se jednalo o pozorování otevřené, skryté, neboť probandi nebyli o průběhu pozorování informováni a v poslední řadě se jednalo o pozorování nestrukturované, protože nebyla předem připravena struktura obsahu pozorování.

2.3 Metody zpracování a analýzy údajů

Bylo provedeno několik stupňů zpracování údajů. Nejprve byly všechny údaje nahrávané na diktafon a to již v průběhu výzkumu. Následoval doslovný přepis všech nahrávek, přičemž byla změněna jména všech respondentů (rodičů i dětí) a to z důvodu

zachování jejich anonymity. Následovala redukce prvního řádu, při které byla data utříděna do shrnujících protokolů tak, aby nebyl změněn význam získaných dat.

Typ transkripce shrnujícího protokolu jde dle Mayringa (in Hendl, 2005.), přičemž uvádí další celkem čtyři techniky transkripce, kterým jsou: doslovná a komentovaná transkripce a shrnující a selektivní protokol.

Technika shrnujícího protokolu byla zvolena z důvodu, že se díky ní redukuje, ze získaných dat, nepodstatné informace a sdělení, jakými jsou tzv. „slovní vata“ a parazitní slova užívaná probandy. Dále jsou data rozdělena dle obsahových okruhů, kterých se získaná data týkají. Obsahové okruhy, které byly při rozdělování dat použity, vychází z obsahů otázek, které byly při rozhovorech použity.

Data jsou v poslední fázi rozdělena na tři základní obsahové okruhy a těmi jsou obecné informace o rodině, úhel pohledu dítěte a úhel pohledu rodiče. Všechna získaná data jsou uvedena pod jednotlivými shrnujícími protokoly v tabulkách. Shrnutí dat do tabulek bylo provedeno z důvodu lepší přehlednosti.

Celkově jsou data analyzována formou otevřeného kódování (Gulová & Šíp, 2013.) a to formou analýzy jednotlivých případů. Každý případ byl, kromě rozdělení na tři obsahové části, ještě rozdělen na menší okruhy týkající se zkoumaných témat. Toto rozdělení bylo dáno ještě před výzkumem a to formou a strukturou otázek, které byly při výzkumu pokládány. Celková struktura pokládaných otázek se nachází v přílohách, stejně jako struktura pro tematické rozdělení jednotlivých analýz a všechny otázky pokládané probandům.

2.4 Etické problémy a možnosti jejich řešení

Před zahájením samotného výzkumu bylo nutné, aby účastníci podepsali informovaný souhlas, který jim byl předložen. S podpisem byly probandi, v tomto případě rodiče, informováni a ujistěni o anonymitě celého výzkumu, stejně tak anonymitě získaných dat. Rodiče podpisem souhlasili i s vedením výzkumného rozhovoru s jejich dítětem, přičemž se získanými daty, od jejich dětí, nebyli rodiče seznámeni. Díky informovanému souhlasu byla zajištěna anonymita jak rodičů, tak jejich dětí a rodiče zároveň souhlasili s nahráváním výzkumných rozhovorů na diktafon a to z důvodu získání co nejpřesnějších dat. Rodiče byli v rámci informovaného souhlasu srozuměni i s výzkumným tématem, ohledně kterého se vedli výzkumné rozhovory.

V průběhu výzkumu byla dbáno na dodržování obecných etických zásad, stejně jako na princip mlčenlivosti a již zmíněné anonymity. Mlčenlivost se týkala hlavně dětí, jelikož před zahájením výzkumných rozhovorů jim bylo sděleno, že se získané informace nedozví

jejich rodiče. Bylo tomu tak z důvodu zamezení možné redukce sdělených informací ze strany dětí a to z mnoha možných důvodů – např. strachu z názoru rodičů atp. Mlčenlivost byla dodržena i naopak, tedy nebyli dětem sděleny žádné informace, které byly získány od jejich rodičů. Mlčenlivost vzhledem k oběma stranám – jak rodičům, tak i dětem, byla dodržena hlavně z důvodu zamezení jakéhokoliv možného poškození jednotlivých účastníků.

Důvěryhodnost examinátora byla dodržena, neboť všichni probandi odpovídali bez jakýchkoliv zábran. Bylo tomu tak díky faktu, že probandi žijí ve stejném okrese jako examinátor a navzájem znají svá jména. Zároveň se vzájemně examinátorka nezná s probandy natolik osobně, aby došlo ke zkreslení dat ze strany examinátora. Znají se jen, jak se lidově říká: „Od vidění.“ Díky tomu byla dodržena nejen důvěryhodnost, ale nedošlo ani k žádnému možnému střetu zájmů.

3. Výzkumný vzorek

3.1 Strategie výběru vzorku

Výběr vzorku je proveden metodou sněhové koule. Miovský (2006) uvádí, že se jedná o kombinaci dvou typů výběru a to výběrů účelového a prostého náhodného. Existuje více variant, jak metodu sněhové koule používat. Nejdůležitější je získání kontaktu s prvním probandem, který následně „nominuje“ další potenciální kandidáty na pozici probandů. (Miovský, 2006.)

Miovský (2006) uvádí, že metoda výběru sněhovou koulí je rozdělena do několika částí, které označuje jako nultá část, první část apod. V případě tohoto výzkumu nastaly pouze dvě části. V první části byla oslovena místní instituce svazu dobrovolných hasičů, kterou navštěvují děti ze základní školy v rámci jejich volnočasových aktivit. Došlo k oslovení hlavního organizátora této instituce, který ochotně předal kontakt na dvě rodiny dle zadaných kritérií. Kritérium pro výběr vzorku bylo takové, aby oslovená rodina měla alespoň jedno dítě navštěvující první stupeň základní školy. Obě rodiny, dle zvoleného kritéria, ihned po prvním telefonickém kontaktu souhlasily se zařazením do výzkumu a zároveň uvedly tři další rodiny, které, většinou díky organizaci, znají a které odpovídají danému kritériu. Následně oslovené tři rodiny také s výzkumem souhlasili.

3.2 Popis výzkumného vzorku

Celkový vzorek se skládá z pěti rodin. Z každé rodiny se výzkumného rozhovoru účastnil vždy alespoň jeden z rodičů a jedno jejich dítě, které navštěvuje první stupeň ZŠ.

Velikost vzorku je 6 dospělých a 6 dětí, přičemž pouze jednou se rozhovoru účastnili oba rodiče, v ostatních případech se účastnil vždy pouze jeden z nich. Ani jedno ze šesti zkoumaných dětí není pouze jediným dítětem ve vybraných rodinách, přičemž byl jednou veden rozhovor s dvojčaty.

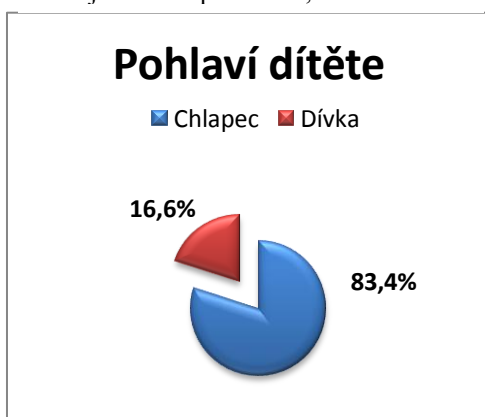
Tabulka 1: Shrnutí výzkumného vzorku

Zdroj: vlastní zpracování, 2015

	Dospělý proband	Pohlaví dítěte	Věk dítěte	Třída	Rodina
Rodina 1	Otec	Chlapec	6,8	1	Neúplná
Rodina 2	Matka	Chlapec	10	4	Úplná
Rodina 3	Oba	Chlapec	10	4	Úplná
Rodina 4	Matka	Chlapec i Dívka	9	3	Úplná
Rodina 5	Matka	Chlapec	8	3	Úplná

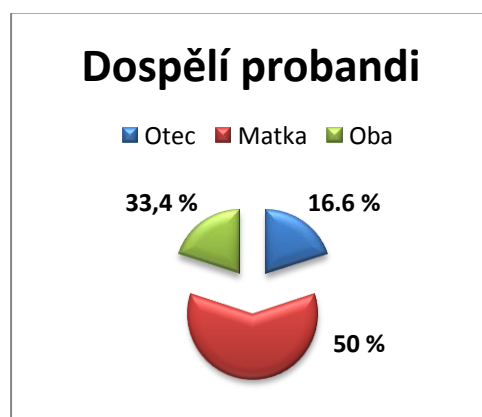
Graf 1: Genderové rozdělení dětí

Zdroj: vlastní zpracování, 2015

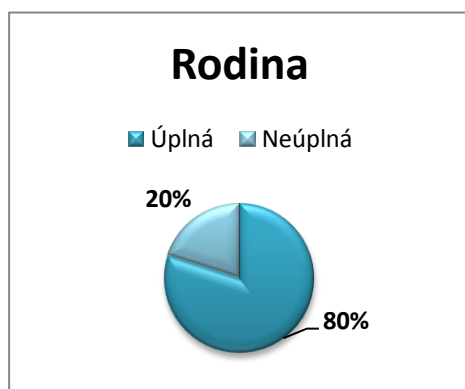
Graf 2: Rozdělení zúčastněných dospělých

Zdroj: vlastní zpracování, 2015

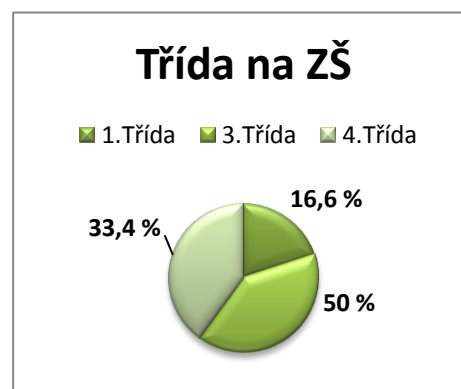
Graf 3: Rozdělení zúčastněných rodin

Zdroj: vlastní zpracování, 2015

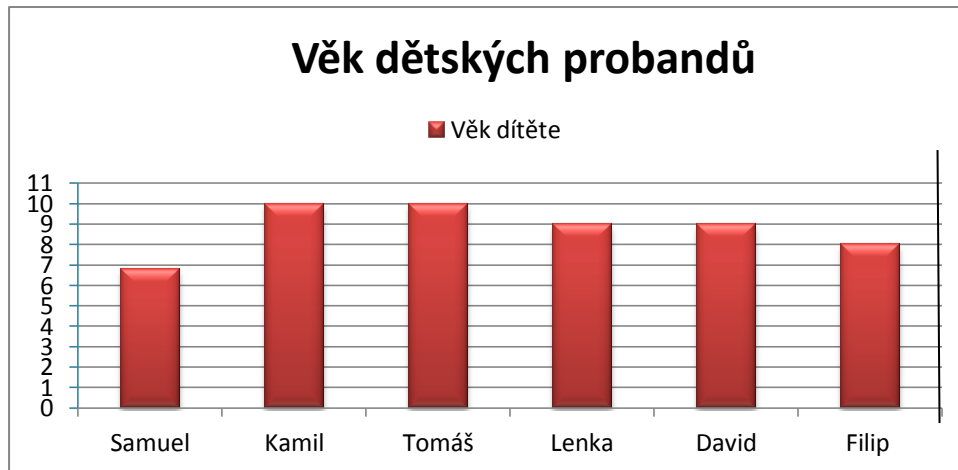

Graf 4: Rozdělení dětí dle školní třídy

Zdroj: vlastní zpracování, 2015

Tabulka 2: Věkové rozložení dětských probandů
Zdroj: vlastní zpracování, 2015

4. Jednotlivé případové studie

Rodina 1

Obecné informace o rodině a obecná charakteristika dítěte

Samuelovi je, v době vedení výzkumného rozhovoru, šest let a osm měsíců. Navštěvuje první třídu základní školy. Když je u otce, tak si nejraději hraje různé hry na playstationu, jeho nejoblíbenější hrou jsou hvězdné války. Když je u matky, tak si hraje sám s hračkami. S otcem si hrají playstation spolu, a nebo hrají různé deskové hry a u matky si hraje sám.

Otci je 35 let a jeho bývalé ženě je 34 let. Jsou rozvedeni. Otec má pouze jedno dítě syna Samuela. Bývalá manželka Samuelova otce má děti 2 z jejího z předchozího manželství a se současným přítelem má ještě jedno dítě. Vzhledem k tomu, že jsou rozvedeni, tak Samuel vyrůstá ve dvou domácnostech, je tedy ve střídavé péči. U otce, kde bydlí sám a u matky, kde bydlí ona, její přítel a tři Samuelovo sourozenci. Anička je nejstarší, té je 16 let, Honzovi je 15 let, pak je Sam, tomu je 6 let a 8 měsíců. Nyní má manželka malou Markétku a té je 8 měsíců.

Vzdělání a zaměstnání rodičů

Otec vystudoval střední školu v oboru ekonomie a jeho bývalá manželka má základní vzdělání. V současné době je zaměstnancem České pošty a jeho bývalá žena je na mateřské dovolené.

Pohled dítěte:

Známky

Samuel dostává „dobré“ známky - jedničky a už má i jednu dvojku. Odměnu za dobré známky dostává od rodičů pouze za vysvědčení, kdy dostal od otce hračku. Zatím nedostal špatné známky, tedy žádnou čtyřku ani pětku. Otec ho za dobré známky chválí, zatím se na něj kvůli známám nezlobil.

Dítě a škola

Samuela baví škola a dle jeho názoru je jeho třídní učitelka hodná, zatím se na ni ani jednou nezlobil. Ve třídě má kamarády, ale děvčata mu někdy berou svačinu. Nejvíce ho baví matematika a nejméně výtvarná výchova. Zatím ve škole nepíší žádné testy. Samuelovi se zatím nestalo, že by se mu nechtělo do školy, ani jeho rodiče ho zatím nemuseli nechat doma, kvůli tomu, že by se mu do školy nechtělo. Když má jít do školy, tak se nestává, že by mu bylo špatně.

Domácí příprava

Nejvíce Samuela baví, když může dělat úkoly sám, protože když u něj sedí táta tak se bojí a třese se mu ruka. Když je u matky, tak jde dělat úkoly hned, jak přijde ze školy, a teprve potom si hraje. U otce to má naopak, nejdříve si hraje a pak jdou spolu dělat úkoly. Dle Samuela mu rodiče s domácími úkoly pomáhají dobře. Častěji se s ním do školy připravuje matka, než otec a když se s nimi má jít učit, tak se cítí dobře. Celkově to Samuela baví, připravovat se s rodiči do školy. Nejvíce ho baví domácí příprava na matematiku a nejméně čtení, přesto že mu čtení jde, podle jeho názoru, dobře. Myslí si, že mu nejde výtvarná výchova a pracovní výchova. Rodiče se na něj kvůli škole ani úkolům nezlobí. Otec ho často chválí.

Pohled otce:

V rámci výzkumu byl veden rozhovor pouze s otcem a to z důvodu velké časové vytíženosti matky.

Vztah rodičů ke vzdělání

Otce bavilo chodit do školy, má ke škole vztah velmi kladný. Vzdělání je pro něj důležité, ale nemyslí si, že vyšší stupeň vzdělání by měl zajistit jeho synovi lepší práci.

Obecná charakteristika dítěte

Otec se snaží svého syna vést k hudbě, protože si myslí, že po literární stránce to obsáhli. Samuelovi dle otce jde všechno, co se dá dělat logicky, například matematika, protože má dobré logické myšlení a zároveň má dobrou představivost. Oblastí, ve které by se dle něj měl zlepšit je tělocvik. Pohyb mu nejde. Při procházce ho hned bolí nohy, při fotbale mu to také nejde. Pohyb mu celkově moc nejde. Otec se na něj většinou nezlobí. Jen mu vadí, že Samuel není průbojný a nechá si od spolužaček brát svačiny a že má fobii z toho chodit na veřejné WC. Dle otce si Samuel rád hraje na počítači, playstationu a miluje i společenské deskové hry. Hry na počítači a různé společenské hry jsou jeho nejoblíbenějšími činnostmi. S otcem si často čtou knížky. Zpočátku, když byl Samuel menší, tak si četli pohádky, teď mu otec čte bajky, povídky i básně. Kromě zábavy má Samuel ve volném čase i domácí povinnosti, které má jen u matky, protože k otci si jezdí odpočinout. U matky někdy vynáší odpadky, je zvyklý si po sobě uklízet, špinavé oblečení dát do koupelny nebo rovnou do pračky atd.

Učební styl rodičů

Když byl otec Samuela na střední škole, tak mu stačilo, když dával ve škole pozor a když pozorně poslouchal. Když už se musel připravovat doma, tak si látku pouze přečetl. Se Samuelem prozatím dělají domácí úkoly a to dle otce stačí. Samuel čte, když má čist, jinak si čtou spolu, učí se psát a počítají, ale pouze v rámci vypracovávání domácích úkolů, ale jinak ho otec zatím neučí, jakým způsobem by se měl Samuel sám doma připravovat.

Známky, známkování, motivace dítěte

Pro otce jsou Samuelovi známky důležité. Podle něj školní hodnocení vypovídá o dítěti, o tom jak je chytré, jak se snaží. Zatím dostávají jen razítka, pokud se jim něco ve škole povede. Pochvalná razítka dostává Samuel často. Známky začali prvňáčci dostávat teprve nedávno. Vzhledem k tomu, že je Samuel teprve v první třídě a zatím dostává převážně razítka, kterých dostává hodně, tak otec reaguje na Samuelovy školní úspěchy velice dobře. Oceňuje ho hlavně pochvalou a za vysvědčení mu koupil dárek. Otec se ho nesnaží k domácí přípravě nijak motivovat, protože to podle jeho názoru zatím není potřeba. Podle něj se Samuel učí, protože ho to baví a jinak se učí zatím proto, že domácí úkoly prostě musí vypracovat.

Dítě a škola

Dle otce chodí Samuel do školy rád, na druhou stranu je i rád sám a rád doma. Takže je veselý, pokud se jde do školy a je i veselý pokud jsou (například o víkendu) doma. Když je ráno, tak se Samuelovi nechce vstávat, není to ale kvůli tomu, že by se mu nechtělo do školy, jen nemá vstávání rád. Několikrát se stalo, že Samuelovi bylo ráno, když měli jít do školy, nevolno. Vždy to ale bylo způsobeno nemocí, nikoliv strachem nebo stresem ze školy. Nikdy neměl konflikt s učiteli, naopak má svou třídní paní učitelku velice rád, což se projevuje tím, že se s ní dokonce loučí každý den polibkem na ruku. Dle názoru otce ho učitelé a učitelky mají také rády. Mezi předměty, které má Samuel rád, patří matematika, protože rád počítá, ale nemá rád čtení a psaní je ještě horší. On chce mít vše napsané hezky, ale dle otcova názoru Samuel zatím nemá tak excelentní motoriku, aby to měl úhledné, a tak ho to stojí hodně úsilí. Další problém je, že příliš chvátá.

Obecný pohled na domácí přípravu

Samuelův otec bere společnou přípravu do školy se Samuelem jako zábavu a baví ho se s ním připravovat na všechny vyučovací předměty. Otcův názor na to, jak baví domácí příprava do školy jeho syna, je takový, že záleží na situaci, konkrétně na Samově náladě a na tom, zda je nebo není vyčerpaný. Za všech okolností rád počítá, to ho baví, ale čtení ho nebaví, protože nerad chybuje, a tak je to pro něj těžší. Otec musí Samuela k domácí přípravě většinou tlačit, přesto si ale myslí, že množství domácích úkolů, které Sam ve škole dostává, je vyvážené, a že je to sestavené tak, aby se doma učili maximálně tak dvě hodiny denně. S domácí přípravou do školy nejčastěji pomáhá Samuelovi jeho otec, matka a její přítel. Většinou se s ním otec připravuje do školy okolo páté hodiny odpolední, aby měl Samuel předtím dostatečný čas si od školy odpočinout. Když je u jeho matky, tak to dělají obráceně. Tam si musí jít nejprve udělat domácí úkoly, takže si je píše hned, jak přijde domů, to je zhruba po dvanácté hodině odpolední a pak má volno. Otec se s ním učí v pravidelnou dobu, tedy vždy odpoledně okolo páté hodiny. Když Samuel s otcem začínají psát domácí úkoly, chová se Samuel dle otce velmi srndovně a to tak, že nejdříve se zeptá, zda se může napít, následně se jde napít, pak se zeptá, jestli může jít na wc a jde na wc, pak se zeptá, jestli se může ještě jednou napít...Takže mu trvá velmi dlouho než se zklidní a soustředí na děláni úkolů, ale pak už je vše v pořádku, Samuel se soustředí a pracuje. Nejtěžší je pro něj začít. Přes týden je Samuel u jeho matky a jejího přítele, takže se s ním připravují do školy oni. Na víkendy bývá u otce, kde se vždy připravují do školy v neděli, ale někdy bývá u otce i v týdnu a to se s ním pak připravuje otec. Pokud se stane, že Samuel při domácí přípravě určitou látku

nepochopí, používá otec různé figle, které ho zrovna napadnou, většinou vymyslí nějaké legrační přirovnání, podle kterého si to Samuel dobře zapamatuje. Zatím mu otec probíranou látku cíleně nedoplňuje žádnými filmy, protože si myslí, že to zatím není potřeba.

Konkrétní pohledu na domácí přípravu

Když je Samuel ve všední den u otce a přijde k nim domů, tak má pauzu, hraje si a až pak se jdou spolu připravovat do školy a vypracovávat domácí úkoly, ale když je Samuel u jeho matky, tak to dělají obráceně. Tam si musí jít nejprve udělat napsat úkoly. Otec se ho v první řadě zeptá, co se dělo ve škole, jaké dostal úkoly, aby spolu komunikovali. Ve škole, kterou Samuel navštěvuje, to tak i chtějí, aby děti rodičům vždy sdělily požadavky učitelky. Takže až pak pro kontrolu se podívá do učebnic a pracovních sešitů, jelikož to tam ještě mívá označené. Otec pomáhá Samuelovi s domácí přípravou do školy dle toho, v jakém pořadí vyndávají učebnice a sešity z jeho školního batohu. Vždy se připravují na tři hlavní předměty – matematiku, čtení a psaní. Otec nad ním sedí a kontroluje vše, co mu čte, zda to čte správně. Pokud ne, tak ho opraví. Stejně tak i v případě psaní, sleduje, zda to Sam píše správně. Většinou ho i nechává písmenka si zkoušet napsat nanečisto, to znamená, že je Samuel píše na papír a teprve následně je přepisuje do školního sešitu. Stejný postup používají u čtení, tedy čte to několikrát. Otec Samuela nikdy nenechává vypracovávat domácí úkoly samostatně, vždy mu s nimi pomáhá. Pokud se Samuelovi něco nepovede a udělá chybu, tak ho otec chvíli nechá přemýšlet, aby chybu Sam našel sám. Pokud jí nenajde, sdělí mu otec, kde chyboval a následně s ním hovoří o tom, jak to má být správně. Ve většině případů se snaží otec předejít zbytečnému chybování a přepisování v sešitech tak, že si vše Samuel nacvičuje na papír. Co se týče přípravy do školy navíc, to znamená nad rámec vypracovávání domácích úkolů, tak ta u Samuela zatím neprobíhá, protože se otec myslí, že je na to Samuel ještě malý, takže mu nediktuje cvičné diktáty, nevypracovává pro něj žádná cvičení navíc. Jeho otec za něj nic nevypracovává a to ani v případě, že by se jednalo o lehký domácí úkol, například vybarvování, které Samuel nemá rád. Otec sdílí názor, že se jedná o Samuelovy domácí úkoly, ať už jsou jakékoliv a Samuelovou povinností je všechny vypracovat.

Příprava na předměty, v rámci kterých si dítě musí látku zapamatovat

Zatím tato příprava se Samuelem probíhá tak, že pokud ho něco zajímá, tak se otce zeptá a mnoho věcí mu dle otce logicky dochází, takže mu stačí, když si informace vyslechne ve škole. Žádnou básničku ani nic jiného nazpaměť se zatím Samuel učit nemusel, ani se

zatím nemusel doma s otcem připravovat na písemky, či zkoušení, jelikož to ve škole také prozatím neprobíhá.

Domácí příprava na jazyky

Angličtinu se s ním otec učí už od školky. Snaží se s ním učit slovíčka z běžného života, například i když cvičí, tak Samuel u toho povídá anglicky – push, up atd. Někdy otec mluví na Samuela jednoduchou angličtinou a snaží se anglická slovíčka zařadit do běžného života. Anglickou gramatiku s ním otec probírá jen základní, vysvětluje mu základní fráze jako já jsem, ty jsi...atd. Žádná písemná anglická cvičení pro Sama otec nevypracovává, ani s ním nepochvíjuje čtení v cizím jazyce.

Domácí příprava s PC

Samuel zatím nemá ve škole výuku předmětu počítače. V rámci domácí přípravy s ním otec někdy počítač používá, mají rádi různé hlavolamy. Používají například hry, u kterých on hledá nějaké nové věci, které doposud neznal a tak se i učí nové informace zábavnou formou.

Tabulky 3 a 4: Shrnutí rodiny 1

Zdroj: vlastní zpracování dle získaných informací, 2015

Dítě:

Volný čas dítěte	Playstation, hraní si s hračkami.
Volný čas strávený s rodiči	S otcem - deskové hry, playstation.
Známky dítěte	Dobré - jedničky, jedna dvojka.
Odměny	Za vysvědčení - hračka.
Tresty	Žádné.
Postoj ke škole	Baví ho.
Domácí příprava na testy	Neprobíhá.
Psychosomatické obtíže (kvůli škole)	Žádné.
S kým se dítě nejčastěji učí	S otcem, matkou a jejím přítelem.
Situace - příchod ze školy	U otce - nejprve si odpočine a pak se učí, u matky naopak.
Pocity dítěte před začátkem domácí přípravy	Když dělá úkoly s otcem, tak je nervózní.

Rodič:

Postoj ke vzdělání	Kladný.
Názor - vyšší vzdělání jejich dětí jim zajistí lepší pracovní uplatnění	Nesdílí tento názor.
K čemu vedou své dítě	K hudbě.
Učební styl rodičů	Učení čtením.

Učí rodiče své dítě jak se má učit	Neučí.
Volný čas jejich dítěte	Deskové hry, playstation.
Důležitost známek jejich dítěte	Známky jsou pro otce důležité.
Odměny za známky	Za známky oceňuje otec pochvalou.
Postoj dítěte ke škole	Chodí do školy rád.
Psychosomatické obtíže	Neprojevují se.
Množství domácích úkolů dítěte	Vyvážené.
Denní doba přípravy do školy	Pátá odpolední.
Mnemotechnické pomůcky rodičů	Vše, co otce napadne, zejména legrační přirovnání.
Situace - příchod ze školy	Po příchodu domu má pauzu, pak až se učí.
Domácí příprava	Probíhá pouze v rámci domácích úkolů.
Cvičení nad rámec domácích úkolů	Otec žádná cvičení nezadává.
Učení dětí před písemkou či zkoušením	Neprobíhá.
Domácí příprava na jazyky	Integrace cizojazyčných slovíček do běžného života.
Domácí příprava s počítačem	Příprava probíhá v rámci naučných her.

Rodina 2

Obecné informace o rodině a obecná charakteristika dítěte

Kamilovi je deset let a navštěvuje čtvrtou třídu základní školy. Ve volném čase rád hraje na Nintendu (herní konzole), nebo na počítači vytváří videa, hraje hry, nebo programuje. Rád dělá hudbu - hraje na klávesy. Když mají volno celá rodina, tak si všichni spolu hrají různé hry.

Matce je 40 let a otci 41. Jedná se o rodinu úplnou, kde základ tvoří matka a otec a mají spolu dvě děti. Kamila, kterému je 10 let a navštěvuje čtvrtou třídu základní školy a Aničku, které je 5 let a navštěvuje mateřskou školu. Všichni čtyři spolu žijí v jedné domácnosti.

Vzdělání a zaměstnání rodičů

Matka vystudovala VŠ v oboru historie a žurnalistika a otec vystudoval ČVUT. V současné době je studentka prezenčního studia na vysoké škole a jinak pracuje na půl úvazku pro charitu, takže jen několik málo hodin týdně. Dříve pracovala jako novinářka. Její manžel pracuje jako inženýr kvality na volné noze, takže je v práci v nepravidelnou dobu dle jeho zakázek.

Pohled dítěte:

Známky

Kamil ve škole prospívá. Dostává převážně jedničky, jen z matematiky trojky. Za dobré známky mu otec koupil různé hry na herní konzoli Nintendo a dává mu je postupně, za jedničky z matematiky. Když Kamil dostal čtyřku nebo pětku, dle jeho slov z toho byl „celej zhrouceněj“ a prý se na něj rodiče kvůli špatným známám často zlobí.

Dítě a škola

Do školy ho baví chodit, pouze ve dnech, kdy nemají hodiny anglického jazyka. Myslí si, že ve škole mu jde učení hůř, než doma, jelikož jako pomůcku, která mu pomáhá při dělení domácích úkolů, používá zpěv. Když si zpívá, tak mu to jde líp. Pak, když je ve škole prověrka, tak si nemůže zpívat a dostane dle jeho slov špatnou známku. S třídní učitelkou je spokojený, ale nemá rád asistentku pedagoga, která k nim do třídy přišla nedávno. Při matematice totiž najednou nesmí používat pomocný papír na výpočty, což Kamilovi vždy pomáhalo. Někdy se na učitelku zlobí, protože se stává, že jim zakáže tělocvik, nebo předmět počítače a místo toho vyučuje například český jazyk. Tělocvik a počítače považuje jejich učitelka za předměty, které se vyučují za odměnu. To se Kamilovi nelíbí. Se spolužáky má dobrý vztah, dle jeho slov má mezi spolužáky mnoho kamarádů. Z předmětů ho nejvíce baví informatika a předmět člověk a jeho. Hudební výchovu moc nemá rád, protože jeho paní učitelka na hudební výchovu dle jeho názoru nedává moderní hudbě zasloužilý respekt. Angličtina ho moc nebaví. Do školy chodí rád pouze v sudé dny, jelikož v liché mají angličtinu. Kamil si myslí, že by mohli mít méně hodin výuky anglického jazyka. Přesto že se mu někdy do školy nechce, nikdy ho jeho rodiče z tohoto důvodu nenechávají doma. Když má jít do školy, tak mu nikdy špatně nebývá, ale bojí se špatných známek. Večer mu špatně nebylo, ale při vyučování ano, zvláště když učitelka vyhlášovala výsledky matematického testu, tak mu prý bušilo srdce tak, jako kdyby měl jít k zubaři.

Domácí příprava

Nejraději Kamil vypracovává domácí úkoly s jeho matkou. S otcem ho baví domácí příprava v oblasti hudby, konkrétně hraní na klávesy. Když přijde ze školy domů a jeho matka je pryč, tak si zatím prohlíží videa na Youtube, a pak mu matka zavolá a nadiktuje mu, co má zatím dělat, než přijde domů. Například musí zatím cvičit hraní na klávesy a napsat si sám úkoly. Vždy pak udělá vše, co udělat má. Dle jeho slov se s ním rodiče učí ve výjimečných

případech hodně. Ukazují a vysvětlují mu, jak různé domácí úkoly vypracovat a pak, když to udělá sám, tak mu sdělují, zda se zlepšuje. Když má jít psát úkoly, tak se cítí různě. Záleží na tom, o jaký domácí úkol se jedná. Pokud je to pro něj lehké, tak to má hned, ale když je to pro něj těžký, tak má prý špatné období. Moc mu pomáhá, že může doma používat na matematiku pomocný papír, nejvíce to využívá při dělení dvouciferným číslem. Nejvíce ho baví domácí příprava na český jazyk, protože mu domácí úkoly z českého jazyka jdou vypracovat nejrychleji. Nejméně ho baví domácí příprava na předmět matematika. Myslí si, že mu jde nejlépe informatika a nejhůře matematika. Když mu jeho třídní učitelka sdělí, že bude psát nějaký test, tak se doma většinou na daný test nepřipravuje, protože si zpravidla danou informaci nezapamatuje. Kvůli tomu se na něj rodiče často zlobí, protože si nepamatuje, jestli budou psát testy, nebo ne. Na druhou stranu ho často chválí, za každý úspěch v matematice.

Pohled matky:

Daná problematika je řešena z úhlu pohledu matky, se kterou byl hloubkový rozhovor proveden.

Vztah rodičů ke vzdělání

Matka má ke vzdělání problematický vztah. Na ZŠ to pro ni bylo dle jejích slov dobré, měla jedničky a dvojky. Na gymnáziu to pro ni bylo těžké, protože pro ni bylo učení náročné. VŠ byla dle jejího názoru super, jelikož tam se mohla učit to, co chtěla a hlavně to, co ji osobně nejvíce zajímalo. Celkově má prý ke vzdělání pozitivní vztah a vzdělání je pro ni důležité. Nemyslí si, že čím vyšší vzdělání její syn bude mít, tím lepší pracovní budoucnost si zajistí, ale myslí si, že je důležité, aby dokázal aplikovat to, co umí.

Obecná charakteristika dítěte

Svého syna se snaží vést k tomu, že přesto, že mu připadá zbytečné se učit některé věci, tak je důležité se je učit, jelikož to má plnit určitý smysl do budoucna. Dle názoru matky má její syn absolutní hudební sluch a prý mu jdou dobře jazyky, které se učí a to jsou konkrétně: anglický, německý, francouzský i český jazyk. Dále si matka myslí, že mu nejde matematika. Nejčastěji se na něj zlobí z toho důvodu, že není její syn ve škole uklidněný a že nedává pozor. Kvůli tomu pak dělá zbytečné chyby a nepamatuje si, co mu řekla učitelka, zda bude případně psát test. V jeho volném čase by nejraději byl neustále u počítače. Podle matky je její syn hyperaktivní a bylo u něj vyjádřeno podezření lékařů na autismus, tak se matka

rozhodla jeho hyperaktivitu využít, a proto Kamil navštěvuje hodně mimoškolních kroužků. Má volno jen ve čtvrtek, ale jemu to prý vyhovuje. Chodí na karate, na zpěv, na hudební nauku, pak znovu na zpěv a pak ještě na klávesy. Je to pro něj dobré. Co se týče společně stráveného času a rozvoje čtenářských dovedností, tak mu jeho matka nechte, jelikož on si čte sám od jeho třech let, kdy se spontánně sám naučil číst, takže on čte matce, nebo jeho mladší sestře. Matka ho nemusí vůbec nutit do čtení, je to pro něj zábava. Mezi jeho domácí povinnosti patří to, že si musí ustlat, dále vysávat, uklidit si svůj stůl, vynáší ještě odpadky. Také pomáhá nepravidelně s tím, co matka potřebuje, například uklízí nádoby, nebo pomáhá matce vařit.

Učební styl rodičů

Matka byla takové dítě, kterému na ZŠ nikdo s úkoly nepomáhal, jen jedinkrát v 7. třídě, jí otec pomáhal s fyzikou. V době, kdy navštěvovala ZŠ se kvůli tomu neuměla učit hodně dlouho. Naučila se učit v 7. třídě, kdy na radu její učitelky na zeměpis se učí tak, že si vždy přečte jeden odstavec, ze kterého si pak udělá krátké výpisky k zapamatování, pak pokračuje ve čtení. Dané výpisky si pak čte tak dlouho, dokud si danou látku nezapamatuje. Od té doby je toto její učební styl. Jejího syna neučí, aby se tímto způsobem také učil, protože dle ní má jiný způsob myšlení. On má prý perfektní paměť, že když si látku jen jednou přečte, tak si to pak z 80% pamatuje. Dále o dané látce s matkou diskutují a ona mu tak doplňuje to, co její syn neví. Pak už si pamatuje 100% a pamatuje si to prý dlouhodobě.

Známky, známkování, motivace dítěte

Podle názoru matky jsou známky jejího syna důležité. Její muž si ale myslí, že je to nesmysl. Matce vadí, když nosí špatné známky, jelikož její syn není hloupý, ale prostě se ve škole nesoustředí. Jelikož má diagnostikováno ADHD, tak se nesoustředí a pak zbytečně přichází o dobré známky. Jsou to věci, které by si dle jejího názoru mohl pohlídat. Dobré známky pro matku jsou jedničky a dvojky. Trojky, čtyřky a pětky jsou podle matky známky špatné. Školní známky dle matky celkově vypovídají o výkonu jejího syna a je to kolikrát podle ní neadekvátní. Děti jsou různí. Například její syn by potřeboval více klidu, jelikož když jsou jeho spolužáci při pětiminutovkách ve stresu, tak ho to ruší. On se pak nesoustředí a pak se stane, že na nějaké příklady zapomene. Matka svého syna odměňuje za školní výkonu, ale pouze za vysvědčení, kdy dostává různé drobnosti. V případě domácí přípravy se ho snaží motivovat tím, že když chce jít na PC, tak musí vypočítat 10 příkladů z matematiky. Příklady musí mít bez chyby, protože když má nějaký z nich špatně, tak musí znovu počítat deset

příkladů. Zpočátku syn této strategii matce vzdoroval, ale teď už si na to zvykl. Motivací za splnění domácí úkoly je pro syna fakt, že si pak může jít hrát na PC, nebo herní konzoli Nintendo. Dle matky názoru se její syn učí jen proto, aby splnil požadavky rodičů a učitelů.

Dítě a škola

Kamil chodí do školy rád, dokonce pláče, když jsou prázdniny, na druhou stranu se mu někdy stává, že by se mu do školy nechtělo. Zatím mu nikdy nebylo špatně z toho, že by měl jít do školy. Až do současnosti se nestalo, že by mu matka svolila zůstat doma jen z toho důvodu, že se jejímu synovi do školy nechce. Kamil nemívá konflikty s učiteli, jen se mu někdy stává, že se rozpláče, protože je emotivní. Dle názoru jeho učitelky ho mají spolužáci v oblibě, protože je veselý a umí dělat ve třídě legraci. Z předmětů ve škole má rád matematiku, přestože mu někdy nejde. Jeho matka si myslí, že má rád i český jazyk. Dle ní nemá rád hudební výchovu.

Obecný pohled na domácí přípravu

Co se týče matky prožívání v situaci společné přípravy do školy, tak je to různé. Někdy to matce nevadí, má k tomu neutrální postoj. Pokud se ale její syn vzteká a nechce nic dělat, pak se nechce ani matce a je to pro ní dle jejích slov „otrava“. Nejvíce jí baví společná příprava na český jazyk, nejméně ráda se s ním připravuje na matematiku. Názor matky je, že jejího syna moc nebaví se připravovat do školy a dělat domácí úkoly. Někdy, když se synovi do domácí přípravy moc nechce, tak ho matka musí několikrát napomenout, než s přípravou začne, ale pokud má syn dobrou náladu a chce se mu, tak je vše bez problémů. Množství domácích úkolů, které její syn dostává je dle matky značně nevyrovnané. Zpočátku týdne dostávají úkolů hodně, někdy například šest a musí je mít vypracované do druhého dne, na druhou stranu na víkend často nedostávají úkoly žádné. Ve většině případů se s Kamilem učí právě jeho matka, někdy pomáhá otec, zejména s matematikou. S babičkou se Kamil učí zřídka. Denní doba, ve které se s Kamilem matka připravuje do školy je různá, podle toho, v jakou dobu Kamil ze školy přijde a hlavně v jakou dobu přijde z kroužku. Vždy domácí příprava do školy probíhá v časovém rozpětí od pěti hodin odpoledne do sedmi hodin večer. Když se začínají učit, tak matka musí na Kamila často zvyšovat hlas, protože se mu nechce s domácí přípravou do školy začít. Stává se, že se přímo v situaci domácí přípravy vzteká, nebo nadává, bývá nervózní a rozčilený, a to zvláště v případě, že se jedná o domácí přípravu na matematiku. Vadí mu, když mu něco nejde vypočítat, nebo když mu nevyjdou výsledky. V případě, že si má vypracovat domácí úkoly na jazyky, tak je klidný a soustředěný a pokud

něco neví, zeptá se matky. Tyto předměty, které mu nedělají problémy, Kamila zároveň i baví a tak mají s matkou takový systém, že si je Kamil vypracovává sám hned, jak přijde ze školy, ještě než přijde domů jeho matka. Matka je pak pouze kontroluje. S ostatním na ni počká. Takže ona přijde a zeptá se ho, jestli má domácí úkoly a on jí sdělí, co už má hotové a s čím na ni čeká. Matka se pak na to podívá a zjistí, co má dělat. Následně se ho zeptá, jestli to chápe a co naopak nechápe, to mu vždy vysvětlí. Když mu to jde, tak jí pak přijde jen ukázat výsledek, který následně spolu zkontrolují. Někdy mu to nejde, tak se vzteká a musí jít znovu počítat, to pak musí matka opravdu stát za ním a vše s ním řešit do detailů. Většinou se jedná právě o matematiku. Její hlavním systémem jak se s jejím synem připravovat je, že se mu vždy všechno snaží vysvětlit. Jinak na to nepoužívá žádné figle ani pomůcky. Filmy, ani jiné doplnění jeho znalostí nepoužívá, jen pokud jeho samotného něco zajímá, tak si to zjistí sám, nebo se zeptá.

Konkrétní pohled na domácí přípravu

Když Kamil přijde ze školy, tak matka někdy je již doma, ale většinou ne. Podle matky nastává situace taková, že když její syn ze školy přijde, tak zahodí věci, převleče se a jde si číst a potom dělá hudbu. Následně ho matka musí nutit, aby si udělal úkoly, pokud to teda není úkol, který ho baví. Úkoly spolu píší tedy k večeru. Vždy hned jak se matka a syn setkají, tak mu matka nejprve zkontroluje žákovskou knížku, jelikož on ji někdy neřekne, že dostal špatnou známku a jde hrát na počítač, přesto že ví, že by se to matce nelíbilo. Když spolu mají vypracovávat domácí úkoly, tak ho matka většinou nechává, aby to, co umí, vypracoval zcela samostatně. Na druhou stranu, matematiku, ho nenechává nikdy vypracovávat samostatně, ani když si to on přeje a to z toho důvodu, že se stává, že když Kamil za matematiky něco neví, tak to počítat nechce a jde si například číst. Proto je pro matku důležité, aby na něj dohlížela po celou dobu, co má vypracovávat úkoly z matematiky, aby ho případně zastavila a vrátila zpět k přípravě do školy. Když má Kamil cokoliv špatně, tak mu matka rovnou říká správné odpovědi a zároveň mu je odůvodňuje, aby věděl, jak to má být dobře. Diktáty mu matka nikdy nediktuje, protože s tím Kamil problémy nemá. Jediný předmět, na který pro něj vypracovává cvičení nad rámec domácích úkolů je matika a jedná se o deset příkladů denně. Pokud ho něco nebaví, tak to matka za něj nikdy nevypracovává. Dělal to dříve, konkrétně v první třídě, když mu pomáhala s vybarvováním, protože by to Kamilovi trvalo prý několik hodin. Když mu takhle matka pomohla, netrvalo to tak dlouho.

Příprava na předměty, v rámci kterých si dítě musí látku zapamatovat

Doted' se s ním matka nikdy nemusela nikdy na žádný takový předmět učit. Taková situace nastala až letos, když donesl špatnou známku z předmětu člověk a jeho svět. Jedná se o předmět o přírodě. Matka mu ukázala, kterou stránku se má naučit a řekla mu, že za dvacet minut přijde a že ho vyzkouší. Po dvaceti minutách přišla a zkoušela ho. Po tom prvním přečtení, které za tu dobu stihl, toho 80% věděl a 20% nevěděl, tak mu to matka dovysvětlila. Pak už nebyl problém. Bylo vidět, že když je více informací, které má její syn vědět, tak musím dohlédnout na to, aby se to naučil. Jinak se ale na písemku dopředu se synem neučí, jelikož si její syn není schopný ve škole zapamatovat, že bude nějaký test psát. Tak to s ním matka musí pak řešit zpětně, aby si mohl případně špatné známky opravit.

Domácí příprava na jazyky

Ohledně domácích jazyků se s Kamilem matka učí minimálně. Občas ho zkouší ze slovíček, jen zřídka kdy gramatiku. Jedná se například o nějakou vazbu, kterou její syn neumí použít, a tak mu to matka vysvětluje. Čtení v cizím jazyce s ním matka neprocvičuje vůbec. Konverzaci s ním procvičuje otec, se kterým si syn anglicky povídá na témata, která ho baví.

Domácí příprava s PC

Předmět, který se týká počítačů, má Kamil již od první třídy. V současné době má všechny školní předměty provázané s počítačem. Musí si například vytvářet prezentace na různá témata. Veškerou práci na počítači zvládá Kamil sám, matka se s ním na předmět počítače nikdy neučí.

Tabulky 5 a 6: Shrnutí rodiny 2

Zdroj: vlastní zpracování dle získaných informací, 2015

DÍTĚ:

Volný čas dítěte	Hraní na herní konzoli, vytváření videí, hry na PC
Volný čas strávený s rodiči	Hrají spolu různé hry
Známky dítěte	Jedničky, jen z matematiky trojky
Odměny	Hry na herní konzoli (za jedničky z matematiky)
Tresty	Vynadání, následně příklady navíc atp.
Postoj ke škole	Ambivalentní.
Domácí příprava na testy	Neprobíhá, až na případné přezkoušení.
Psychosomatické obtíže (kvůli škole)	Žádné.
S kým se dítě nejčastěji učí	S matkou.
Situace - příchod ze školy	Střídání odpočinku a vypracovávání domácích úkolů.
Pocity dítěte před začátkem domácí přípravy	Dle subjektivní obtížnosti úkolu - kladné i záporné.

Rodič:

Postoje ke vzdělání	Kladný.
Názor - vyšší vzdělání jejich dětí jim zajistí lepší pracovní uplatnění	Nesdílí tento názor.
K čemu vedou své dítě	K odpovědnosti.
Učební styl rodičů	Čtení látky po částech, z každé části výpisky.
Učí rodiče své dítě jak se má učit	Ne.
Volný čas jejich dítěte	Mimoškolní aktivity.
Důležitost známek jejich dítěte	Velice důležité.
Odměny za známky	Pouze za vysvědčení.
Postoj dítěte ke škole	Má školu velice rád.
Psychosomatické obtíže	Žádné.
Množství domácích úkolů dítěte	Nerovnoměrně rozložené množství.
Denní doba přípravy do školy	Po příchodu ze školy + s rodiči od 17:00 do 19:00.
Mnemotechnické pomůcky rodičů	Žádné.
Situace - příchod ze školy	Střídání odpočinku a přípravy do školy.
Domácí příprava	Vypracovávání domácích úkolů, zkoušení znalosti cizojazyčných slovíček, matematické, příklady na procvičení + příprava na mimoškolní aktivity (kroužky).
Cvičení nad rámec domácích úkolů	Ano - matematické příklady.
Učení dětí před písemkou či zkoušením	Neprobíhá, až následná příprava na případné přezkoušení.
Domácí příprava na jazyky	Zkoušení ze slovní zásoby.
Domácí příprava s počítačem	Sám.

Rodina 3**Obecné informace o rodině a obecná charakteristika dítěte**

Dalším probandem tohoto výzkumu je dítě jménem Tomáš. Tomášovi je deset let a navštěvuje čtvrtou třídu základní školy. Tomáš trpí mnohými zdravotními omezeními. Má astma, atopické ekzémy, nízkou imunitu a bývá často nemocný, má alergie, potravinové alergie, alergické reakce na mnohé léky. V jeho volném čase si rád hraje s autem na ovládání, nebo hraje hry na počítači. Jeho koníčkem je volnočasový kroužek dobrovolných hasičů a dále pravidelně navštěvuje školní sbor, kde s ostatními dětmi zpívá. S rodiči hrají ve volném čase různé hry.

Jeho rodičům je oběma nad padesát let a tvoří spolu úplnou rodinu. Celkem mají tři děti. Nejstaršímu Oliverovi je dvacet šest let a má již roční dceru. Pak mají Jiřího, kterému je dvacet let a třetím je Tomáš, kterému je deset let. Kromě nejstaršího syna Olivera tvoří

všichni společnou domácnost. Jejich domácnost tedy tvoří dva rodiče a jejich dva synové, Jiří a Tomáš.

Vzdělání a zaměstnání rodičů

Matka vystudovala střední pedagogickou školu a otec vystudoval střední školu stavební. V současné době pracuje matka jako učitelka v mateřské škole, dříve pracovala jako učitelka ve škole základní. Otec pracuje jako soustružník.

Pohled dítěte:

Známky

Tomáš dostává ve škole jedničky, dvojky a dostal i trojku a pětku. Za „dobré“ známky od rodičů žádné dárky nedostává, ale chvíli ho, když dostane jedničky. Otec ho odměňuje dárkem pouze za vysvědčení, ale matka zastává názor, že se Tomáš „učí pro sebe“ a proto ho odměňuje pouze otec. Ani jeden z rodičů Tomáše nijak nepotrestali, když dostal pětku. Jediným „trestem“ pro Tomáše bylo, že se danou látku musel s rodiči doma doučit a následně si známku opravit.

Dítě a škola

Tomáše baví chodit do školy. S jeho třídní učitelkou již měl několik sporů. Vždy se jednalo o to, že mu paní učitelka přikázala, nebo naopak zakázala dělat něco, co pro Tomáše není zdravotně bezpečné. Například mu přikázala, aby seděl ve třídě v zadní lavici, ale Tomáš musí sedět vždy v lavici úplně vpředu. Je to kvůli jeho zdravotním omezením, zvláště kvůli jeho častým astmatickým záchvatům a následné nutné pomoci učitelky. Další spor měl Tomáš s paní učitelkou, když mu minulý rok (2014) v červnu zakázala, aby si vzal s sebou na tělocvik pití. V té době byly vysoké teploty a Tomášovi (i ostatním dětem) hrozila při cvičení dehydratace. Oba spory museli nakonec řešit s paní učitelkou Tomášovo rodiče. Co se týče školních předmětů, tak nejvíce Tomáše baví matematika, pracovní a výtvarná výchova a nejméně český jazyk. Tomáš si myslí, že je dobrý v hasičském sportu a ve sboru, ale neví, zda by se měl v něčem zlepšit, jelikož neví, co mu nejde. Tomášovi se občas stává, že se mu nechce do školy a to v případě, že má mít ve škole 6 vyučovacích hodin. V případě, že se Tomášovi do školy nechce, tak to pro jeho rodiče není pádný důvod, aby kvůli tomu Tomáš do školy nešel. Je prý ale rád, že do školy musí, jelikož tam má kamarády. Zatím se ještě nikdy nestalo, že by bylo Tomášovi nevolno, kvůli tomu že by nechtěl jít do školy.

Domácí příprava

Nejvíce Tomáše baví, když mu s domácí přípravou pomáhá jeho matka. Dále se na pomoci Tomášovi s jeho domácí přípravou podílí jeho otec a jeho starší brat Jiří. Když Tomáš dorazí ze školy domů, vždy je doma zcela sám, než přijdou jeho rodiče i bratr ze zaměstnání. Když přijde, tak vždy po převlečení a nasvačení se, si jde hrát do svého pokoje. Pokud má Tomáš za domácí úkol příklady z matematiky, rovnou si je sám vypočítá a teprve pak si hraje a čeká s přípravou na ostatní předměty na příchod jeho rodičů. Tomáš se prý cítí „dobře“ když má vypracovávat domácí úkoly. Domácí příprava za pomoci rodičů Tomáše baví. Nejvíce ho baví vypracovávat domácí úkoly z matematiky a anglického jazyka. Rodiče se na Tomáše někdy zlobí a to v případě, že pokud Tomáš něco neví, nebo něco nepochopil, či mu něco nejde, tak se začne prý vztekat a naštvě se, což jeho rodiče rozzlobí.

Pohled rodičů:

Výzkumný rozhovor byl veden sice s oběma rodiči, mnohem více ale mluvil otec za oba rodiče. Když s ním matka nesouhlasila, nebo měla na danou problematiku jiný názor, sdělila ho, jinak ale mlčela.

Vztah rodičů ke vzdělání

Oba rodiče víceméně bavilo chodit do školy. Otec se vyjádřil v tom smyslu, že ho to sice moc nebavilo, ale stačily mu známky, které dostával. Naopak matku chodit do školy velice bavilo a vzhledem k tomu, že pracuje ve školství, tak je vzdělání jejím „celoživotním hobby“. Pro oba rodiče je vzdělání celkově důležité. Ani jeden z rodičů na druhou stranu ale nesdílí názor, že vyšší vzdělání by mohlo být pro jejich syny lepším způsobem, jak získat lépe placenou práci.

Obecná charakteristika dítěte

Každý z rodičů se pokouší Tomáše vést určitým způsobem. Jeho otec se ho snaží vést k tomu, aby Tomáš byl soběstačný a aby se dokázal ve „všem zorientovat, v tom v čem tedy může“. Jeho matka se ho snaží vést k tomu, aby byl také soběstačný, ale trochu jiným způsobem, tedy „aby si dokázal sám pomoci, když mu bude špatně“. Oba svého syna prý často chválí, pokud tedy „nezlobí“. Chválí ho hlavně za to, že se umí o sebe postarat. Zlepšit ve smyslu učení a školy by se prý měl, protože se dle otce pořád musí učit. Nejčastěji se na

něj rodiče zlobí, když si Tomáš vzpomene večer, že něco potřebuje mít na druhý den do školy. Ve volném čase prý Tomáš hodně sportuje. Chodí na atletiku, jezdí na kole, na inlinech, chodí na hasiče. Tuto zimu se poprvé stalo, že s ním rodiče nejeli na hory. Jinak každou zimu jezdí lyžovat. Nejoblíbenější volnočasové činnosti Tomáše jsou prý hry na počítači a sport. Dále ve volném čase čtou knížky – matka si s Tomášem čte, nebo si čte Tomáš sám a to si nečte pohádky, ale různé encyklopedie o tom, jak věci fungují. Pro oba rodiče je důležité, aby si Tomáš četl a tím procvičoval čtení, jelikož čtení je dle nich důležitý faktor při učení. Tomáš má kromě volného času i domácí povinnosti. První povinnosti pro něj je, že se o sebe musí postarat, když je každý všední den, několik hodin doma sám. Musí si připravit svačinu, uvařit si čaj. Vypracovat si domácí úkoly, které ho baví a jdou mu a se zbytkem počkat na rodiče. Musí si připravit do baťohu učebnice a sešity, které bude druhý den ve škole potřebovat. Pravidelně si musí uklízet svůj pokoj. Další domácí povinnosti nejsou pravidelné a záleží vždy na různých okolnostech, například někdy vyluxuje, nebo uklidí nádobí z myčky.

Učební styl rodičů

Když se otec musel na střední škole doma učit, vždy bylo jeho učebním stylem čtení. Danou látku si několikrát přečetl. Matka se učila také čtením, zároveň se jí osvědčilo, že pokud si danou přečtenou látku vypíše a tzv. výpisky si pak čte, tak je to pro ni mnohem efektivnější, než čtení samotné. Tomáše rodiče vedou také k tomu, aby si např. látku v prvouce nejprve přečetl, následně se jím osvědčilo, že když jím Tomáš přečtenou látku odvypráví, tak si jí pak lépe pamatuje. Rodiče se snažili naučit Tomáše i různé matematické postupy, které by pro něj byly jednodušší, než ty, které používají ve škole. Jeho paní učitelka s tím ale nesouhlasí a jiné matematické postupy, než které ona vyučuje, netoleruje.

Známky, známkování, motivace dítěte

V oblasti známek se názor obou rodičů mírně liší. Otec má názor takový, že známky Tomáše posuzuje se zřetelem na jeho zdravotní stav a tedy i snížený počet hodin strávených ve škole, bere „známky takové, jaké jsou“. Matka si myslí, že když Tomáš přinese trojku, tak „už by měl zabrat“. Otec ale podotkl, že tento „klidný přístup“ ke známkám dítěte dříve (tedy v případě známkování jejich dvou starších synů) neměli. Teď, v pozdějším věku, si ale oba prý uvědomili, že teď, když je jejich syn tak často nemocný, má alergie, astma, potravinové alergie, reakce na léky atd., tak jsou rádi, že dýchá a žije. Když dostane pětku, tak on z toho „byl na ARO“, ale musel mu otec vysvětlit, že i takové známky jsou. Školní známky dle

matky (učitelky) vypovídají prý hlavně o tom, jak dokáže žáka zaujmout natolik, aby si učební látku zapamatoval. Dle otce školní známky vypovídají hlavně o postoji dítěte ke škole. Oba rodiče na známky Tomáše reagují prý „normálně“. Dle zkušenosti otce prý jinak reagují rodiče, když jsou mladší a mají menší dítě, tak si z jeho známek dělají starosti a to zažívali i oni, ale kluci (starší synové) je prý vychovali k tomu, aby u tohoto třetího syna zpomalili a už byli volní. Více času chtějí věnovat spíše společným aktivitám, než děláním si starostí se známkami. Za známky syna nijak neoceňují, jen pochvalou za jedničky. Od otce dostává syn dárek vždy pouze za vysvědčení, matka zastává názor, že dbát na co nejlepší známky (jaké syn v rámci možností dokáže mít), je jeho povinnost. Otec se snaží motivovat syna, dokud je v prepubertálním věku a neodmlouvá, k domácí přípravě a také ke snaze získat všeobecné znalosti. Jeho způsob motivace spočívá v hraní různých společných her, které jeho syna podněcují k zamyšlení a touze dozvědět se nové informace. Motivací pro domácí přípravu a učení je pro syna dle otce fakt, že kdyby se Tomáš neučil, byl by z něj prý bezdomovec.

Dítě a škola

Tomáš chodí rád do školy, když ho spolužáci nezlobí. On má problém se spolužáky, jelikož je ve třídě nejmenší, tak se stává, že mu spolužáci berou jeho věci. Když to řekne paní učitelce, tak i paní učitelka si myslí, že si to Tomáš vymýšlí. Ale jinak do školy moc nechodí, jelikož je hodně často nemocný. Většinou tak 150 hodin měsíčně má zameškáno. Dle otce se stává, že se Tomášovi někdy nechce jít do školy, ale ještě nikdy mu nebylo z tohoto důvodu nevolno. Konflikty s učiteli prý Tomáš měl několikrát a to vždy kvůli tomu, že ho nutili dělat, co nesmí. On ví od mala, co ze zdravotního hlediska smí a co nesmí. A už si vynutil to, že musí učitelé v případě sporu zavolat rodičům, jelikož Tomášovi nevěřili. Dle otce Tomáš nemá rád český jazyk. Matematiku, prvouku, tělocvik a hudební výchovu má prý rád.

Obecný pohled na domácí přípravu

Pomoc Tomášovi s domácí přípravou do školy prý berou rodiče „sportovně“. Otec by se s ním nejraději učil fyziku a matce nevadí se s ním připravovat na jakýkoliv předmět. Otec si myslí, že Tomáš má někdy takovou chvilku, kdy domácí úkoly udělá rád, ale jinak prostě ví, že je to jeho povinnost a tak si sedne a píše. Když se mu nechce, řekne mu, že musí, někdy třeba i šestkrát. Matka si myslí, že množství domácích úkolů, které Tomáš dostává, je přiměřené. Většinou dostane jeden či dva, někdy tři, více úkolů ale nedostává. Pomoc Tomášovi s domácí přípravou mají rodiče rozdělenou. Otec pomáhá Tomášovi s matematikou, matka s českým jazykem. S anglickým jazykem Tomášovi většinou pomáhá

jeho starší bratr Jiří. Domácí příprava probíhá v této rodině dvakrát za den a to tak, že když přijde Tomáš ze školy, udělá si většinou úkol z matematiky, který pak otec překontroluje. S matkou se začíná Tomáš připravovat většinou do pěti hodin odpoledne s tím, že nejpozději do sedmi hodin musí mít Tomáš vše připravené. Dle otce je někdy Tomášovo chování před přípravou do školy někdy jak se říká „na zabití“. To znamená, že Tomáš odmlouvá a vymýšlí si různé činnosti jiné, než domácí přípravu. Když tento moment rodiče i Tomáš překonají, následuje prý většinou celkem klidná společná příprava do školy. Jako pomůcky k tomu, aby Tomášovi co nejlépe rodiče vysvětlili něco co Tomáš nechápe, používají to, co je zrovna napadne. Něco mu kreslíme, zjednodušeně vysvětlují jejich slovy, nebo třeba na matematiku používali ke znázornění lego. Jinak se Tomáš naučil jako pomůcku používat analogové hodiny. Sčítání a odčítání se naučil na hodinách, což používá i ve škole v hodinách matematiky, přičemž rodiče ani paní učitelka nechápe, jak to přesně dělá, ale výsledky má správně. Filmy nebo jiné možnosti doplňování školních znalostí rodiče záměrně nepoužívají, jen když se například spolu dívají na televizi a zazní informace, které Tomáš ve škole bral, tak se mu znalosti snaží rodiče různě rozvést a propojit s praxí.

Konkrétní pohled na domácí přípravu

Když se s Tomášem rodiče začínají připravovat do školy, většinou nepožadují vidět jeho žákovskou knížku, jelikož jim sděluje známky automaticky. Když s přípravou začínají, tak Tomáš matce ukáže, jaké mají úkoly a ona se zeptá, zda tomu rozumí. Pokud Tomáš souhlasí, jde si vypracovat úkoly sám do svého pokoje a když by nerozuměl, musí matku zavolat a ona mu látku i postup vysvětlí. Někdy mají problém s porozuměním i rodiče, jelikož v knize to mají vysvětleno jinak, než jaké mají zadání od paní učitelky. To pak pomáhají Tomášovi tak, jak si myslí, že je to dobře. Tomáš vždy musí dojít k tomu, zda dané látce rozumí. Když udělá chybu, tak musí rodičům vysvětlit zda daná chyba byla oprávněná ne a případně v jakém smyslu to on myslel. Například v matematice tam je to daný, že tam je chyba a musí se to opravit, ale v českém jazyce to může být dle matky chyba a dle Tomáše ne a to pak vysvětluje, jak to myslel. Většinou je postup takový, že otec nebo matka řeknou Tomášovi, že má v úkolu chybu a on ji musí najít. Při hledání si musí úkol vypracovat celý znovu zvlášť na papír, a když najde chybu, pak si to v sešitě přepisuje. Pokud jí nenajde, rodiče mu pomohou a pak o dané chybě diskutují. Nad rámec domácích úkolů dostává Tomáš diktáty, které mu diktuje většinou matka. Dále pro něj rodiče připravují různá cvičení z českého jazyka nebo příklady z matematiky, aby si osvojenou látku ze školy, opakoval.

Nikdy za Tomáše žádný úkol nedělají, ani například pokud by se jednalo o pouhé vybarvování.

Příprava na předměty, v rámci kterých si dítě musí látku zapamatovat

Když si měl Tomáš opravit pětku z prvouky, tak se otec podíval do učebnice, o jakou se jedná látku a pak mu danou látku začal vysvětlovat v praxi, chtěl po synovi aby mu odpovídal na různé otázky, které se k látce vázaly a nakonec Tomáš uznal, že by bylo dobré, aby si informace přečetl v prvouce a následně se o tom s otcem bavili znovu. Otec pak vymýšlel další příklady jak to Tomášovi přiblížit, aby to lépe pochopil a aby si to co nejlépe zapamatoval. V případě, že se Tomáš musí naučit básničku, tak ji si chodí přečíst do pokoje, kde si ji čte nahlas. Většinou si čte najednou pouze jednu sloku, následně ji matce přednese, a pokud je to správně, jde si nahlas přečíst sloku další. Pokud něco zapomene, matka mu napovídá, aby si slova vybavil, ale pak si danou sloku musí jít přečíst znovu a matka ho z ní znovu vyzkouší. Na písemky či zkoušení se Tomáš nikdy neučí dopředu, jelikož jit to paní učitelka dopředu neříká. Pokud dostane čtyřku nebo pětku, rodiče se s ním doma danou látku učí, vysvětlují mu to a zkouší ho, aby si pak tyto známky mohl opravit.

Domácí příprava na jazyky

Tomáš se učí anglický jazyk. S domácí přípravou mu většinou pomáhá jeho starší bratr Jiří. Rodiče s ním cizojazyčnou konverzací neprocvičují, jelikož otec anglicky mluvit neumí a matka pouze elementárně. Tomáše ale často podněcují k tomu, aby anglicky mluvil, zejména v době jejich zahraničních dovolených. Pokud Tomáš nezná slovíčka, zeptá se matky, jinak se alespoň v rámci základních vět anglicky v zahraničí domluví. Anglickou gramatiku mu vysvětluje starší bratr, ale ze znalosti slovíček ho někdy zkouší i matka. Cvičení nad rámec domácích úkolů z angličtiny pro Tomáše rodiče nepřipravují, ale on sám se nad rámec úkolů připravuje a to tím způsobem, že hraje hry na počítači, u kterých si musí číst pravidla a komentáře v anglickém jazyce. Dále se z vlastní iniciativy dívá například na pohádku Madagaskar, kterou velice dobře zná a pamatuje si z ní mnoho dialogů. Tuto pohádku si sám přepíná do anglického jazyka.

Domácí příprava s PC

Tomáš zatím nemá ve škole předmět, který by se přímo týkal počítačů. Jeho rodiče s ním doma nepoužívají k domácí přípravě žádné naučné programy. Dle jejich názoru to zatím není nutné, ale základní uživatelské znalosti již Tomáš má.

Tabulky 7 a 8: Shrnutí rodiny 3

Zdroj: vlastní zpracování dle získaných informací, 2015

Dítě:

Volný čas dítěte	Hraní s autama, hry na PC, sbor, hasičský kroužek.
Volný čas strávený s rodiči	Hraní různých her.
Známky dítěte	Převážně jedničky, dvojky, ojediněle trojky a pětka.
Odměny	Pouze za vysvědčení.
Tresty	Žádné.
Postoj ke škole	Kladný.
Domácí příprava na testy	Neprobíhá.
Psychosomatické obtíže (kvůli škole)	Žádné.
S kým se dítě nejčastěji učí	S matkou.
Situace - příchod ze školy	Střídání odpočinku a příprav do školy.
Pocity dítěte před začátkem domácí přípravy	Kladné, vypracovávat domácí úkoly ho baví.

Rodič:

Postoje ke vzdělání	Kladné.
Názor - vyšší vzdělání jejich dětí jim zajistí lepší pracovní uplatnění	Tento názor nesdílí.
K čemu vedou své dítě	K soběstačnosti a k získání všeobecného rozhledu.
Učební styl rodičů	Čtením nahlas.
Učí rodiče své dítě jak se má učit	Ne.
Volný čas jejich dítěte	Sport - atletika, inline brusle, jízda na kole a lyžích.
Důležitost známek jejich dítěte	Důležitější než známky je pro ně zdraví jejich dítěte.
Odměny za známky	Pouze za vysvědčení.
Postoj dítěte ke škole	Ambivalentní - ke škole pozitivní, k spolužákům negativní.
Psychosomatické obtíže	Žádné.
Množství domácích úkolů dítěte	Přiměřené.
Denní doba přípravy do školy	Po příchodu ze školy + s rodiči do 19:00.
Mnemotechnické pomůcky rodičů	Názorné ukázky, zjednodušování, přirovnání.
Situace - příchod ze školy	Střídání odpočinku a přípravy do školy.
Domácí příprava	Domácí úkoly + od rodičů diktáty, matematické příklady.
Cvičení nad rámec domácích úkolů	Diktáty, matematické příklady, doplňovačky.
Učení dětí před písemkou či zkoušením	Neprobíhá.
Domácí příprava na jazyky	Rodiče - zkoušení ze slovíček, gramatika s bratrem.
Domácí příprava s počítačem	Sám pracuje s PC v rámci různých her.

Rodina 4

Obecné informace o rodině a obecná charakteristika dítěte

V této rodině není probandem jedno dítě, ale dvojčata. Jedná se o Lenku a Davida. Oběma je devět let a navštěvují třetí třídu základní školy.

David je chlapec, u kterého rodiče vyslovují podezření na hyperaktivitu a poruchu pozornosti. V jeho volném čase nejraději hraje hry na počítači, sleduje televizní pořady a nebo hraje hry na x-boxu. Společně s rodiči ve volné čase hrají hry na x-boxu, čtou si knížky nebo jezdí na výlety.

Lenka je dívka, která dělá své matce starosti přehnanou pečlivostí, v čemž se jí matka snaží korigovat. S jejím bratrem Davidem navštěvují stejnou třetí třídu základní školy. V jejím volném čase hraje ráda hry na počítači, nebo si hraje venku s její kamarádkou. S rodiči nejraději hraje různé hry.

Celá rodina se skládá z celkem čtyř členů. Matky, které je třicet pět let, otce, který je stejně starý jako matka a dvojčat. Všichni čtyři spolu žijí v jedné domácnosti a jedná se tedy o rodinu úplnou.

Vzdělání a zaměstnání rodičů

Matka vystudovala střední školu průmyslovou strojnickou zakončenou maturitní zkouškou, otec je vyučený v oboru instalatérství. V současné době matka pracuje jako účetní a otec jako technik.

Pohled Davida:

Známky

David dostává ve škole známky zatím „dobré“. Dostává jedničky, dvojky, trojky a jednou dostal čtyřku. Horší známky doposud nedostal. Odměny za tyto známky dostává od jeho babičky, která mu dává peníze. Pokaždé, když k ní jedou na návštěvu, jí David ukáže žákovskou knížku a ona mu dle známek vypočítá, kolik dostane korun. Za jedničku dostává pětikorunu, za dvojku tři koruny a za trojku jednu korunu. Davidova matka s tím sice moc nesouhlasí, ale David je za tyto odměny rád. Když David dostal čtyřku, bál se, že dostane doma vynadáno. Tak se také stalo, prý mu matka hodně vynadala. Což je jediná situace, když se na Davida jeho rodiče zlobí kvůli škole, tedy kvůli jeho známkám. Když dostal čtyřku a když dostává hodně trojek.

Dítě a škola

Davida baví chodit do školy, ale vadí, že je jeho paní učitelka někdy naštvaná na jeho spolužáky. Domácí úkoly, které od paní učitelky David dostává, pro něj mnohdy bývají těžké. Mezi spolužáky, zejména chlapci, má David kamarády, s dívkami se moc bavit nechce, jelikož je podle něj s nimi často nuda. Ze školních předmětů Davida baví výtvarná výchova, prvouka a plavání. Nejméně ho baví matematika a český jazyk. Když mu ale paní učitelka ve škole řekne, že budou psát například diktát, tak je David vždy nervózní. Do školy se mu často nechce, konkrétně každé ráno, protože se mu nechce vstávat, takže to že se mu do školy nechce, nijak nesouvisí s jeho školní docházkou. Zatím Davida rodiče nikdy nenechali doma z toho důvodu, že by se mu do školy nechtělo a ještě se nestalo, že by Davidovi bylo fyzicky nevolno kvůli tomu, že by do školy jít nechtěl.

Domácí příprava

Nejvíce Davida baví vypracovávat domácí úkoly s matčinou pomocí. Pokud David musí jít vypracovávat domácí úkoly, tak se při tom cítí, dle jeho slov, „hrozně“. Když přijde David ze školy, tak má čas pouze na hygienu a převléknutí a ihned musí začít vypracovávat domácí úkoly. Začínají s domácí přípravou tak, že si s matkou a jeho sestrou Lenkou hrají na školu. David si vyndá učebnice a sešity z batohu a ukáže matce, jaká cvičení mají za domácí úkol. Pak začíná jejich „hra na školu“. Dokonce prý matka používá zvoneček a zvoní mu, pokud potřebuje jít na WC, nebo se najíst či napít. Nad rámec domácích úkolů se David učí v případě, že se od paní učitelky dozví, že budou psát test a není si jistý, že danou látku úplně ovládá. To se ji raději doma učí a žádá matku, aby mu látku vysvětlila. Nejčastěji se doma s matkou učí na diktát z českého jazyka, nebo na test ze znalosti anglických slovíček. Domácí úkoly Davida moc nebaví a to, že si s matkou a sestrou hrají na školu mu v tomto ohledu velice pomáhá, jelikož ho to pak alespoň trochu baví. Nejraději vypracovává domácí úkoly z matematiky a nejméně má rád domácí úkoly z českého jazyka. David si myslí, že mu nejvíce jde prvouka a výtvarná výchova a nejméně že mu jde český jazyk, zejména diktáty. Jsou pro Davida těžké, stejně tak je pro něj těžké psát, či přepisovat a opisovat text.

Pohled Lenky:

Známky

Lenka dostává pouze „hezké“ známky. Ve většině případů dostává jedničky, někdy dostala dvojky, což byly pro ni nejhorší známky. Trojky, čtyřky ani pětky Lenka nikdy zatím

nedostala. Jako odměnu za její známky dostává Lenka od její babičky peníze, stejně jako její bratr. Její rodiče se na Lenku prý nikdy nezlobí.

Dítě a škola

Lenku velice baví chodit do školy a je ráda, že má tak hodnou paní učitelku. Akorát má Lenka někdy strach ze svých spolužáků, ale má mezi nimi i kamarády. Z vyučovacích předmětů nejvíce Lenku baví výtvarná výchova, pracovní výchova a anglický jazyk. Nebaví ji matematika. Lenka se prý doma „moc neučí“, když mají ve škole psát test. Někdy se jí stává, že by se jí nechtělo do školy, protože se prý někdy bojí spolužáků. Nikdy jí zatím rodiče neumožnili, aby Lenka nemusela jít do školy, když se bojí. Už se jí také stalo, že bylo Lence nevolno, kvůli tomu, že musela jít do školy a bála se.

Domácí příprava

Lenku moc baví vypracovávat domácí úkoly. Velice ji baví společné hraní na školu, ale stává se jí, že má úkoly vypracované dříve, než její bratr David a to se pak nudí. Nejvíce ji baví vypracovávat domácí úkoly na anglický jazyk. Není předmět, který by Lenku nebavil, jelikož dle jejích slov jí „jde všechno“. Lenka si nemyslí, že by byl ve škole předmět, který by jí nešel.

Pohled matky:

Přesto, že v době konání výzkumného rozhovoru byl otec přítomen doma, byl zaneprázdněn prací a nemohl či nechtěl se zúčastnit. Rozhovor byl tedy veden pouze s matkou.

Vztah rodičů ke vzdělání

Matku škola velice bavila a její manžela prý „středně“. Vzdělání je pro ni důležité, ale rozhodně si nemyslí, že vyšší vzdělání by pro její děti znamenalo lepší možnost uplatnění na trhu práce. Dle matky názoru a osobních zkušeností není vždy jednoduché po vystudování školy najít práci ve vystudovaném oboru. Takže si matka přeje, aby její děti byli alespoň vyučeni či měli vzdělání středoškolské, jelikož pak budou mít možnost se ještě vzdělávat dál.

Obecná charakteristika dítěte

Matka se snaží své děti vést k tomu, že pokud se budou učit, budou mít lepší vzdělání a budou pak mít možnost lepší práce a následně i lepší život. Své děti prý chválí úplně za vše.

Dle jejího názoru by se obě její děti mohly ještě zlepšit. David v tom, že se málo soustředí a Lenka se prý soustředí naopak moc. Snaha je prý dobrá věc, ale není to vždy úplně nejlepší. Matka se to snaží Lence vysvětlit tak, že jí upozorňuje, když se Lenka snaží až moc. Snaží se jí uklidňovat, protože se dle ní v pořádku dostat někdy dvojku a je v pořádku, když se test někdy nepovede. Davida se snaží korigovat v soustředění jeho pozornosti na domácí přípravu tak, že odstraňuje všechny rušivé elementy, mezi které patří televize, rádio, hračky. Aby se David ničím nerozptyloval, dělá to matka tak, že si s ním bere domácí úkoly do kuchyně k velkému prázdnému kuchyňskému stolu, kde na něj dohlíží. Pokud Davida rozptýlí například jen zrníčko prachu, matka se jeho pozornost snaží ihned odvést zpět k domácí přípravě. Nejčastěji se na své děti zlobí kvůli tomu, že zapomínají různé pomůcky ve škole. Volný čas její děti tráví v rámci volnočasových aktivit. Chodí do kroužku dobrovolných hasičů, zpívají ve sboru, David hraje na kytaru, Lenka na flétnu. Když jsou doma, tak mají od matky vyměřený čas na hraní na počítači, protože si matka myslí, že by pro ně nebylo dobré, aby u počítačových her trávily veškerý svůj volný čas. Když nejsou na počítači, dokážou se prý vždy zabavit a hodně času tráví venku hraním s kamarády a Lenka hodně ráda vytváří různé dekorace. Do té doby, než se děti naučily sami číst, často po matce požadovaly, aby jim četla pohádky. Teď, když už číst umějí, dělají to tak, že vždy jeden čte druhému a pak se ve čtení vymění. Mezi jejich domácí povinnosti patří úklid po sobě a každý víkend mají v rodině jako „úklidový“ a to obě děti musí pomáhat s úklidem.

Učební styl matky

Matka prý neví, jakým stylem se učila. Své děti proto zatím neučí, jak se mají učit. Zatím David ani Lenka nepsali ve škole vyloženě znalostní test, takže je matka zatím žádnou učební strategii učit nemusela.

Známky, známkování, motivace dětí

Známky dětí jsou pro matku velice důležité. Matky zastává názor, že známky vypovídají o tom, zda David dával či nedával ve škole pozor a o tom, zda se to Lence povedlo či nepovedlo. Matka se snaží své děti motivovat k tomu, aby měli „dobré“ známky, což jsou podle ní jedničky a dvojky. Trojky, čtyřky a pětky jsou dle jejího názoru známky špatné. Motivuje své děti, hlavně Davida, k domácí přípravě tak, že s nimi probírá to, jak mohou dobré známky příznivě ovlivnit jejich budoucnost. Sděluje jim, že pokud se budou učit, budou mít dobré známky. Když by měli špatné známky, tak by pak prý měli špatnou práci a tedy i „málo penízek“, což pro Davida znamenalo, že by ho v budoucnu prý nechtěla dívka, kterou

by měl rád a nemohl by ani jezdit na dovolenou. Vždy, když s nimi takhle matka mluví, má to na děti velký efekt. Lenka ta je motivovaná sama od sebe, ale David se díky tomu vždy prý začne snažit. Matka, dle jejího názoru, reaguje na známky jejich dětí v naprostém klidu, ale její manžel chce, aby děti měli známky co nejlepší. U Lenky jsou známky prý v naprostém pořádku, ale Davida za trojky nechválí, ale prý mu za ně ani nenadávají. Chtějí, aby si David trojky zlepšil a proto následně dostává doma cvičení navíc z látky, která mu nešla, aby si trojky mohl opravit. Za známky rodiče děti neodměňují a matka nesouhlasí s tím, že babička dětem dává za známky peníze. Dle matky názoru by pro děti měla být hlavní motivací vidina lepší budoucnosti, která se jim naskytne pokud se budou snažit a budou mít „dobré“ známky a neměla by být pro ně motivace, že dostanou peníze. S manželem se rozhodli, že děti budou odměňovat za známky pouze v případě známek na vysvědčení. To je pak berou do cukrárny, nebo jim koupí malou hračku.

Děti a škola

Obě děti prý chodí do školy rády, a když jim vždy končí prázdniny, tak se do školy těší. Dle matky názoru se jejím dětem nestává, že by jim bylo nevolno, když mají jít do školy. Jejím dětem se pouze nechce vstávat, proto matka vymyslela strategii, která na děti platí. Vždy jim povolí, že mohou zůstat doma a nemusí tedy vstávat z postele, pod podmínkou že ona bude doma s nimi. To se dětem nelíbí, protože si uvědomují, že matka do práce chodit musí, takže nakonec i oni z postele vstanou a vypraví se do školy. Děti zatím nikdy neměly konflikt s učiteli, ale jejich matka ano. Jednalo se o to, že paní učitelka přestala Lenku ve škole vyvolávat, což Lenku velmi zarmoutilo a přestala se snažit. Konflikt nakonec vyvrcholil v řešení takové, že děti musely změnit školu. V nové škole se jim dle matky daří. Předměty, které se dětem líbí, jsou prý různé, záleží na situaci. Davida určitě nebude prý bavit český jazyk a Lenka to má tak, že dle matky nemá asi žádný oblíbený předmět, ale ani se žádným předmětem prý „nebojuje“.

Obecný pohled na domácí přípravu

Matčin názor na společnou domácí přípravu s jejími dětmi je takový, že je to pro ni povinnost, kterou udělá, aby to měly děti splněné. Na druhou stranu ji prý baví se s nimi doma připravovat na všechny jejich předměty. Její dceru Lenku prý společná domácí příprava baví vždy a jejího syna Davida to někdy baví a někdy ne. Lenka začíná s domácí přípravou zcela hladce, kdežto s Davidem musí matka často diskutovat, protože se mu začít nechce. Matka nikdy v diskuzi neustoupí a tak David domácí úkoly vždy vypracovat musí. Dle názoru matky

děti nikdy nedostávají moc úkolů, jelikož jim jejich společná příprava nikdy nezabere „moc času“, což znamená, že děti jsou s domácí přípravou hotovy nejdéle za hodinu a půl. S dětmi se doma v drtivé většině případů připravuje právě matka, nebo jim správnost domácích úkolů příležitostně zkontroluje jejich otec. Dobu, ve které s dětmi domácí příprava probíhá, matka měnila. Zpočátku, když děti navštěvovali první a druhou třídu, tak jim matka vždy odpoledně nechávala volnost, aby děti měly možnost po příchodu domů ze školy si odpočinout a teprve k večeru, tzn. okolo páté hodiny odpolední děti začaly s domácí přípravou. Tento jejich systém se neukázal být prospěšným, jelikož děti byly vždy roztržité a vždy matce dlouho trvalo, než děti uklidnila a donutila soustředit se na domácí přípravu. Teď, když děti navštěvují třetí třídu základní školy, se matka rozhodla tuto strategii změnit. S domácí přípravou do školy matka pomáhá dětem hned, jak přijdou ze školy domů. Tento přístup se matce ukázal být mnohem účinnějším, jelikož děti jsou „nastartované“ ještě ze školy. Lenka s touto změnou neměla problém, bere to jako fakt a nevádí jí to. David se dobu společné přípravy do školy sice snaží oddálit a s matkou o tom diskutuje, ale přesto je začátek i průběh společné domácí přípravy s Davidem snazší, než když měl dříve dovoleno si po příchodu ze školy nejprve hrát. Tato doba společných domácích příprav je pravidelná, domácí přípravy dětí do školy se vždy dějí v dobu časného odpoledne, tedy hned po příchodu dětí ze školy, což je okolo třinácti hodin odpoledne. Začátek domácí přípravy je pro Lenku snadný, ale pro Davida snadným není, jelikož dělat úkoly nechce. Často s jeho matkou na toto téma diskutují, ale vždy si po diskuzi uvědomí, že čím dříve si domácí úkoly vypracuje, tím dříve si bude moci jít hrát. V průběhu domácí přípravy je Lenka vždy naprosto soustředěná a pracuje klidně, ale David je zcela neklidný a ruší ho veškeré okolní předměty a stimuly. Celkově společná domácí příprava spočívá hlavně ve společném vypracování a zkontrolování domácích úkolů, jelikož jsou děti teprve ve třetí třídě a tak hlubší domácí příprava zatím prý není potřeba. Zatím matka nemusela pro děti vymýšlet žádné figle, přirovnání, asociace, ani nic podobného, jelikož děti veškerou učební látku pochopí již ve škole a tak není třeba jim doma cokoliv dovysvětlovat. Matka si myslí, že její děti jsou zatím ještě malé na to, aby byla potřeba jim učební látku doplňovat naučnými filmy, pohádkami či dokumenty.

Konkrétní pohled na domácí přípravu

Když se matka s dětmi začíná připravovat do školy, vždy si děti vyndají pomůcky z batohů a sdělí matce, jaké mají domácí úkoly. Matka se jich zeptá na postup, a když jí ho řeknou správně, matka si tím ověří že zadání rozumí a děti začnou s přípravou. Zatímco děti píšou domácí úkoly, matka si prohlídne jejich žákovské knížky, aby jim mohla zkontrolovat

známky, a také si prohlídne jejich úkolníčky, aby věděla, jaké další mají domácí úkoly. Domácí příprava nad rámec domácích úkolů na jednotlivé předměty neprobíhá, jelikož prý nemají tak těžkou učební látku, aby se děti potřebovaly učit doma navíc. Matka nechává děti, aby si vypracovávaly domácí úkoly z matematiky samostatně, jelikož dětem počítání jde a nedělají v něm chyby. Matka jim matematiku vždy pouze zkontroluje a podepíše. Český jazyk děti musí nejprve s matkou vypracovat ústně, zdůvodnit jí všechna tvrdá a měkká i a pak teprve si mohou úkoly napsat. Pokud se stane, že mají děti v jakémkoliv domácím úkolu chybu, tak jim matka sdělí, že tam mají chybu, ale děti ji musí sami najít. Pokud chybu nenajdou, tak jim jí matka ukáže a děti se nad tím musí zamyslet a zdůvodnit, proč je tam chyba a jak to má být správně. Nanečisto, tedy nejprve na prázdný papír, matka děti většinou nenechává psát, vše píše rovnou do sešitu, když si matka není jista, zda to děti zvládnou bez chyb, tak jí musí vše nejprve říci ústně. Pokud se stane, zejména u Davida, že dostane „špatnou“ známku z diktátu, tedy pokud dostane trojku nebo horší známku z diktátu, matka mu pak doma diktuje diktáty navíc, nad rámec domácích úkolů. David dostane od matky nadiktováno pět vět, a pokud je má zcela bez chyby, diktát pro něj končí. Pokud tam David udělá byť jen jedinou chybu, matka mu nadiktuje dalších 5 vět, dokud je nenapíše bez chyby. Matka jinak Davidovi ani Lence nezadává žádná cvičení ani příklady navíc, nad rámec jejich domácích úkolů, jelikož to dle matky zatím není potřeba. Když děti přijedou k jejich babičce, ta jim zadává matematické příklady na procvičení. Jinak s nimi matka hraje matematickou hru, například pokud někde čekají a mají na to tedy čas. Jedná se o hru „tleskni na násobek“. Takže se říkají čísla popořadě, a když hrají například na násobek sedmi, tak když dojdou v číselné řadě na násobek sedmi, tak musí děti tlesknout. Dle matky je to dobrá hra, kterou je naučila třídní učitelka dětí. Matka si myslí, že díky této hře se děti zabaví, nenudí se při čekání, procvičují si matematiku a navíc se učí udržovat pozornost, která je potřeba po celou dobu hry, aby děti nepropásly různé násobky. Pokud děti v rámci jejich domácích úkolů něco nebaví, byť by se jednalo o jednoduché vybarvování, matka zastává názor, že místo dětí žádné jejich domácí úkoly dělat nebude a ani nedělá.

Příprava na předměty, v rámci kterých si dítě musí látku zapamatovat

Příprava na předměty, při kterých si mají děti učební látku zapamatovat, zatím neprobíhá. Matka je toho názoru, že děti se doma zatím nic učit nemusí. Pouze si doma připravují různé věci, které po nich žádá paní učitelka, například si něco vybarví, nebo si něco přinesou do školy. Když se děti měly učit například básničku zpaměti, matka je to naučila tak, že se pořád dokola učili první sloku, kterou si četly mnohokrát nahlas. Když jí matce zvládly

řící bez chyby, začaly si mnohokrát číst nahlas sloku další a tak postupovaly, dokud neuměly celou básničku. Když je matka zkouší z básničky, tak drží učebnici a napovídá dětem. Pokud ale uzná, že jim musí napovídat vícekrát než třikrát, musí si to děti jít znovu číst. Pokud se děti vy škole dozvědí, že budou psát písemku nebo test, sdělí to matce a ta to s nimi doma probere. Zjistí, zda látku ovládají, zda rozumí tomu, co se učí. Zajímá ji, jestli si dané učivo dobře pamatují a zda znají správné postupy. Pokud nevědí, vše jim matka vysvětluje a pak je z toho zkouší. Zatím se děti musely učit pouze na testy ze slovíček z anglického jazyka. Matka je zkouší z toho, zda vědí jak se daná slovíčka řeknou anglicky, dále se jich ptá na jejich význam v českém jazyce a děti také musí umět daná slovíčka v anglickém jazyce vyhláskovat, aby věděly jak se slovíčka anglicky píší.

Domácí příprava na jazyky

Příprava na anglický jazyk, zatím jediný, který se děti učí, probíhá tak, že je matka zkouší podle slovíček, která probírají ve škole a následně je mají za domácí úkol se je naučit. Matka se snaží slovíčka dětem zakomponovat do všedního života a zkouší je nejen v rámci domácí přípravy v době, kdy vypracovávají domácí úkoly, ale zkouší děti kdykoliv během dne. Například, když se jdou večer koupat, ptá se jich, jak se řekne vana, sprcha, umyvadlo atd. Anglickou gramatiku s dětmi matka prozatím neprobírá, jelikož mají angličtinu prvním rokem a učí se převážně slovíčka. Čtení v anglickém jazyce matka s dětmi nepochvíjuje, jelikož jim to opět stačí ze školy. Konverzace v anglickém jazyce doma probíhá zejména v rámci procvičování slovíček, která musí děti umět říci nejen oboujazyčně, ale musí je umět i hláskovat. Žádná cvičení navíc z anglického jazyka matka dětem nezadává, učí se s nimi poze slovní zásobu. Lenka se navíc, tedy nad rámec domácích úkolů z anglického jazyka, učí sama a to tak, že se učí zpívat různé anglické písničky.

Domácí příprava s PC

Předmět zaměřený na práci s počítačem děti zatím ve škole nemají. Matka jim dovolila, že na počítači mohou být, pokud čekají ve školní družině a doma pak mají na hraní na počítači také zcela vyměřený čas. Mohou být na počítači nejdéle dvě hodiny denně, v rámci kterých si musí „zahrát anglické hry“, tedy pokud už si na počítači hrají, musí si pustit CD s dětským výukovým programem anglického jazyka, díky němuž si procvičují anglická slovíčka.

Tabulky 9 a 10: Shrnutí rodiny 4

Zdroj: vlastní zpracování dle získaných informací, 2015

Dítě:

Volný čas dítěte	Hry na PC a x-boxu, sledování TV
Volný čas strávený s rodiči	Hry na x-boxu, společné výlety
Známky dítěte	Jedničky, dvojky i trojky.
Odměny	Peníze za známky (babička), za vysvědčení (rodiče).
Tresty	Rodiče se zlobí, nadávají.
Postoj ke škole	Pozitivní.
Domácí příprava na testy	Neprobíhá.
Psychosomatické obtíže (kvůli škole)	Žádné.
S kým se dítě nejčastěji učí	S matkou.
Situace - příchod ze školy	Okamžitě musí vypracovat domácí úkoly.
Pocity dítěte před začátkem domácí přípravy	Spíše záporné, nechce se mu.
Volný čas dítěte	Hraní s kamarádkou.
Volný čas strávený s rodiči	Hraní her.
Známky dítěte	Převážně jedničky, zřídka dvojky.
Odměny	Peníze za známky (babička), za vysvědčení (rodiče).
Tresty	Žádné.
Postoj ke škole	Ambivalentní, chodění do školy - kladný, vztah ke spolužákům – záporný.
Domácí příprava na testy	Neprobíhá
Psychosomatické obtíže (kvůli škole)	Strach ze spolužáků, fyzická nevolnost, úzkost.
S kým se dítě nejčastěji učí	S bratrem.
Situace - příchod ze školy	Spíše záporné, nechce se mu.
Pocity dítěte před začátkem domácí přípravy	Kladné.

Rodič:

Postoje ke vzdělání	Kladné.
Názor - vyšší vzdělání jejich dětí jim zajistí lepší pracovní uplatnění	Nesdílí tento názor.
K čemu vedou své dítě	K učení, aby měli lepší vzdělání, lepší práci a lepší život.
Učební styl rodičů	Neví.
Učí rodiče své dítě jak se má učit	Neučí.
Volný čas jejich dítěte	Koníčky - hasiče, sbor, flétna, kytara, omezené množství času na hraní na PC, vytváření.
Důležitost známek jejich dítěte	Velice důležité.
Odměny za známky	Peníze za známky (babička), za vysvědčení (rodiče)
Postoj dítěte ke škole	Kladný postoj obou dětí.

Psychosomatické obtíže	Žádné.
Množství domácích úkolů dítěte	Přiměřené.
Denní doba přípravy do školy	Okamžitě po příchodu ze školy domů.
Mnemotechnické pomůcky rodičů	Žádné.
Situace - příchod ze školy	Nejprve musí vypracovat všechny úkoly, teprve pak mají volno.
Domácí příprava	Domácí úkoly, opakování násobilky, cizojazyčných slovíček a vyjmenovaných slov. David dostává i diktáty.
Cvičení nad rámec domácích úkolů	Diktáty (pouze David). Opakování - ústně.
Učení dětí před písemkou či zkoušením	Ústní přezkoušení z učební látky, která bude v testu.
Domácí příprava na jazyky	Nepravidelně během dne - zařazení cizojazyčných slovíček.
Domácí příprava s počítačem	Používání výukového programu na anglický jazyk.

Rodina 5

Obecné informace o rodině a obecná charakteristika dítěte

Dítě, se kterým byl veden výzkumný rozhovor, se jmenuje Filip a je mu 8 let. Navštěvuje třetí třídu základní školy. V jeho volném čase si nejraději hraje hry na počítači a také si rád hraje s hračkami. Když tráví čas s rodiči, tak si spolu hrají různé hry.

Filip je nejmladší z pěti dětí. Rodinu, která je úplná, tvoří otec, kterému je 47 let, matka, které je 40 let a mají 5 vlastních dětí a jedno nevlastní v pěstounské péči. Nejstarší dceře Lilianě, je 22let a studuje vysokou školu. Dále se jim narodil první syn, Jakub, kterému je 21 let a ten již pracuje. Pak mají dvě další dcery, kterým je 15 let dceři Valerii a 14let je Alici. Nejmladšímu vlastnímu synovi Filipovi je 8 let. V pěstounské péči mají sestřenici děti Viktorii a té je 9 let.

Domácnost, ve které Filip v současnosti vyrůstá, tvoří jeho rodiče, jeho dvě sestry Valerie a Alice a jeho sestřenice Viktorie. Jeho dva nejstarší sourozenci, Liliana a Jakub, již s rodinou nebydlí.

Vzdělání a zaměstnání rodičů

Matka má základní vzdělání, jelikož středoškolské nemohla dokončit, z důvodu narození její nejstarší dcery. Otec má vzdělání vysokoškolské, v zemědělském oboru s titulem inženýr. Oba pracují se zvířaty, pracují v chovu prasat. Otec pracuje jako inseminační inženýr a matka jako zvířecí porodník.

Pohled dítěte:

Známky

Filipovy známky tvoří převážně jedničky a případně dvojky. Odměnu, za tyto známky v průběhu celého školního roku, od rodičů prý nedostává. Je odměněn vždy za vysvědčení a to jdou celá rodina spolu na pohár, nebo navštěvují například různé ZOO či dinoparky. Filip zatím nedostal žádnou pětku ani čtyřku, a pokud by se to stalo, tak by mu to nevadilo, jelikož by si to prý opravil. Jeho rodiče se na něj kvůli škole prý nikdy nezlobí.

Dítě a škola

Filip nechodí do školy rád. Nemá rád jeho třídní učitelku, protože na něj prý často křičí a Filip neví, proč to dělá, jelikož si nemyslí, že by v dané chvíli dělal něco špatného. Mezi spolužáky má Filip kamarády, se kterými si o přestávkách rád hraje. Nejvíce ho ve škole baví hodiny tělocviku a volné hodiny. Nejméně Filipa baví anglický a český jazyk a nebaví ho ani matematika. Ve škole zatím nepíše žádné testy, jediným testem je pro ně diktát, ale paní učitelka jim nikdy neříká dopředu, že ho budou psát, takže se Filip doma nikdy neučí na testy ani písemky. Často se mu stává, že do školy jít nechce a prý je mu každé ráno špatně od žaludku.

Domácí příprava

Filipa nejvíce baví domácí příprava jak s jeho matkou, tak i s jeho otcem. Když přijde Filip ze školy, tak se o sebe postará, chvíli si odpočine a pak si jde sám vypracovat domácí úkoly. Pokaždé, když Filip začíná vypracovávat domácí úkoly, tak se prý cítí „blbě“. Nechce se mu, nemá domácí úkoly rád. Je vždy rád, když má úkoly již hotové a může si jít hrát. Celou tu dobu bývá doma sám, nebo se staršími sestrami, jelikož jeho rodiče přichází z práce domů až večer. Po příchodu rodičů domů jim Filip předloží ke kontrole vypracované domácí úkoly, a pokud nějaký úkol nemá ještě vypracovaný, jelikož mu například nerozuměl, tak mu s dalším postupem rodiče poradí. Rodiče mu s domácí přípravou pomáhají hlavně vysvětlováním, zjednodušováním a různými přirovnáními. Vysvětlí mu vždy cokoli, co on nepochopil a řeknou mu, jak má daný úkol vypracovat. Nejvíce Filipa baví vypracovávat domácí úkoly na anglický jazyk a to i přesto, že mu dle jeho názoru anglický jazyk vůbec nejde.

Pohled matky:

Další výzkumný rozhovor byl veden pouze s matkou, protože otec byl časově vytížen.

Vztah rodičů ke vzdělání

Přesto, že matku škola nebavila, ke vzdělání má kladný vztah. Záporný vztah má k českému školství. Nesouhlasí s mnoha praktikami českých učitelek, ani s nevyrovnaným množstvím domácích úkolů, které její děti, zejména Filip, dostávají. Dosáhnout vzdělání je dle matky důležité, ale forma české výuky je dle ní „na pováženou“. Matka si nemyslí, že vysokoškolské vzdělání by mělo jejímu synovi zajistit v budoucnu dobře placenou práci. Vždy prý záleží na přirozené inteligenci dítěte a na tom, jak efektivně dokáže využít znalosti, které získal.

Obecná charakteristika dítěte

Matka se snaží svého syna vést hlavně k samostatnosti. Filip je dle názoru matky dobrý ve všem, co dělá a ona ho za všechno často chválí. V souvislosti se školou a domácí přípravou není prý žádná oblast, ve které by se Filip měl zlepšit. Kvůli domácí přípravě, nebo známám se na Filipa jeho matka nikdy nezlobí. Jediné, kvůli čemu se na něj často zlobí, je jeho zapomnětlivost, která ale souvisí spíše s docházením do školy. Filip totiž často ztrácí různé svoje věci, například penál, sešity atp. Ve volném čase si dle názoru matky Filip nejraději čte, nebo sleduje různé přírodovědecké dokumenty v televizi. Dále chodí rád ven s jeho kamarády a hodně sportuje, jelikož hraje fotbal, jezdí na kole a chodí na procházky se psem. Filip miluje knihy, stejně jako celá tato rodina. Již od jeho nejútlejšího dětství mu matka nebo otec četli různé pohádky, a když se Filip naučil číst, stalo se čtení jeho zálibou. Dokonce už i sám navštěvuje místní knihovnu. Domácí povinnosti Filip nemá, jediné co po něm jeho matka chce je, aby si uklízel svůj dětský pokoj a aby se o sebe staral, když je doma sám. To si musí připravovat jídlo, čaj, dělat si domácí úkoly a případně chodí venčit jejich psa.

Učební styl rodičů

Matka si neuvědomuje, zda sama měla nějaké učební strategie. Takže svého syna nevede ke způsobu, jakým by se měl on sám učit. Neučí ho tedy, jak by se měl učit, ale pokud něco nechápe, tak mu matka různými strategiemi pomáhá.

Známky, známkování, motivace dítěte

Známky Filipa pro matku nejsou důležité. Dle jejího názoru jsou školní známky hlavně signál pro učitele, že jeho žáci danou látku nechápou a neumí. Dále jsou známky Filipa i signálem pro ni, že Filip něco neuměl a ona si toho nevšimla. To, že dítě dostane špatné známky, což jsou dle jejího názoru pětky, je tedy dle ní chyba učitele a rodičů dítěte. Na všechny Filipovo známky reaguje jeho matka kladně. Žádné dárky ani peníze mu za známky nedává, ale odměňuje ho formou společně strávených výletů a dalších aktivit. Matka si nemyslí, že by bylo potřeba, aby jejího syna ke školní přípravě jakýmkoliv způsobem motivovala, je to jeho povinnost a tak k tomu musí přistupovat. Matka si myslí, že to, že se její syn učí je hlavně motivace její, tedy obecně je to motivace všech rodičů, nikoliv dětí. Dítě, když je takhle malé, tak si dle jejího názoru neuvědomuje, jak je pro něj vzdělání do budoucna důležité a nevidí smysl v tom, že mu získané znalosti mohou být v budoucnu prospěšné.

Vaše dítě a škola

Filip nejenže nechodí do školy rád, dokonce prý chodí do školy s odporem. Do školy se mu nikdy jít nechce a je pro něj náročné dojíždění autobusem, ale bohužel je to nutné. Ve škole ho téměř nic nebaví. Po každé neděli a po skončení každých prázdnin se Filipovi do školy natolik nechce, že je mu z toho fyzicky nevolno. Matka zhruba dvakrát až třikrát neposlala Filipa do školy, kvůli tomu, že mu bylo ráno fyzicky nevolno. Následně ho vždy v poledne přijela z práce zkontrolovat a Filipovi bylo už dobře, takže od té doby se již nestává, že by ho kvůli této fyzické nevolnosti neposílala do školy. Filip to prý musí vždy překonat. Často se stává, že Filip má konflikt s učiteli. Jedná se o to, že ho jeho paní učitelka nemůže najít, protože Filip „se zapomene“ na chodbě, kde sleduje reklamy na velké televizi, nebo se na WC zakoukal z okna a stál tam, dokud pro něj paní učitelka nepřišla. Filipa nebaví žádné předměty, kromě tělocviku. Předmětem, který Filip vyloženě nesnáší, je výtvarná výchova.

Obecný pohled na domácí přípravu

Matka zatím nikdy nepřemýšlela nad tím, jaký má postoj ke společné domácí přípravě. Celkově to prý bere kladně, je to pro ni práce a zároveň je ráda, za společně strávený čas. Nejčastěji pomáhá synovi s přípravou na hlavní předměty, tedy na český jazyk a matematiku. Není žádný předmět, na který by se matka se synem připravovala nejraději. Její syn se prý nemusí učit, jelikož si mnoho informací pamatuje ze školy. K domácí přípravě nemusí být

Filip motivován. Bere to jako povinnost a jako motivace mu stačí, když mu jeho matka dovolí, že si může jít po splnění domácích úkolů hrát ven s kamarády.

Množství domácích úkolů, které Filip ve škole dostává, je dle názoru matky značně nevyvážené. Na vánoční prázdniny nedostal Filip ani jeden domácí úkol, ale následující pondělí dostal úkolů šest a dokonce musely být všechny splněny do dalšího dne. To je, dle matky názoru, špatný přístup učitelky. Matka se s Filipem učí většinu času vyhrazeného na domácí přípravu. Pokud dostane syn domácí úkol z anglického jazyka, učí se s ním jeho starší sestra Valerie. Denní doba, ve které domácí příprava probíhá, je nepravidelná. Část úkolů si Filip vypracuje, když je doma sám a čeká na rodiče a zbytek rodiny. Domácí úkoly, se kterými si neví rady, nebo ho daný předmět nebaví, si nechává na čas, kdy přijdou rodiče domů z práce. Tento čas bývá nepravidelný, ale domácí úkoly musí mít Filip vypracované nejdéle do sedmi hodin večer.

Filipovo chování před vypracováváním domácích úkolů je prý zcela „normální“. Když matka řekne, že si spolu vypracují úkoly, většinou její syn poslechne bez odmlouvání. V průběhu domácí přípravy se její syn, dle názoru matky, soustředí a píše klidně a pozorně. Věnuje vždy plnou pozornost jeho matce, zvlášť když mu vysvětluje učební látku, kterou nechápe. Jako pomůcku, aby si její syn zapamatoval co nejvíce informací, používá matka u svého syna Filipa zapojení co nejvíce smyslů. Kromě toho se matka nesnaží doplňovat synovi znalosti pomocí různých dokumentů atp., jelikož to dle jejího názoru není zapotřebí.

Konkrétní pohled na domácí přípravu

Když přijde Filip ze školy domů, má za úkol se o sebe postarat, než přijdou domů jeho sourozenci a rodiče. Připravuje si svačinu, musí vyvenčit psa a následně si chvíli hraje. Po chvíli odpočinku si vždy sám začne vypracovávat domácí úkoly. Některé jsou pro něj lehké a ty si vypracuje hned, s jinými naopak čeká na příchod matky, aby mu s nimi mohla pomoci. Když přijde jeho matka z práce a začínají s Filipem vypracovávat domácí úkoly, většinou jí nezajímá jeho žákovská knížka. Nijak zvlášť matku nezajímají jeho známky, je pro ni důležité, zda učební látku ovládá a pamatuje si jí, či nikoliv. Filip je zvyklý hlásit matce jeho známky a tak nahlížení do jeho žákovské knížky nemá matka zapotřebí. Někdy, když matka přijde domů z práce, tak už má Filip domácí úkoly hotové. To pak stačí, aby mu je zkontrolovala. Pokud tam má někde chybu, tak mu matka přečte daný odstavec či příklad a zeptá se ho, zda to tak má opravdu být. Většinou, když Filip slyší, jak mu matka danou látku přečte, tak si uvědomí, že tam udělal chybu a následně odůvodní správnou odpověď a úkol si opraví. Matka po Filipovi nikdy nepožaduje, aby si psal úkoly tzv. nanečisto. Vždy si Filip

může domácí úkoly vypracovávat rovnou do sešitu a v případě chyb si to v sešitě opraví. Dle matky názoru není potřeba, aby pro Filipa vypracovávala cvičení navíc, nad rámec jeho domácích úkolů. Nediktuje mu diktáty, nedává mu ani žádné matematické příklady navíc. Veškerá jeho domácí příprava spočívá pouze ve vypracovávání domácích úkolů. Pokud Filip dostane za domácí úkol například vybarvit obrázek, nebo něco podobně lehkého a daná činnost ho nebaví, může požádat jeho starší sourozence, aby to za něj vypracovali. Jeho matka za něj žádné domácí úkoly nevypracovává.

Příprava na předměty, v rámci kterých si dítě musí látku zapamatovat

Informace se učí Filip čtením. Dle jeho matky je důležité, aby při učení zapojil co nejvíce smyslů. Musí prý učení vidět, slyšet, vnímat. Čte si učební látku nejprve pro sebe, následně případně nahlas, ale většinou si s matkou o přečteném textu povídají. Pokud se stane, že Filip látku nechápe, matka mu danou látku přiblíží tak, že ji znázorní schematicky, či graficky. Kreslení prý Filipovi pomáhá nejlépe, jelikož když je daný problém vizualizován, je následně pro Filipa snadné to pochopit. Takže si vše musí s matkou přečíst, následně to přečíst nahlas aby to i slyšel a pak malují. Když se Filip učí básničku, čte si vždy jednu sloku tolikrát nahlas, dokud ji neumí zpaměti. Většinou stačí Filipovi jen několik málo přečtení. Matka Filipa ze společně probrané látky již nezkouší, jelikož věří, že Filip látku zvládá. Zatím se Filip doma nemusí dopředu připravovat na písemky, testy, zkoušení či diktáty, jelikož mu stačí informace, které se naučil ve škole. Tyto informace si pamatuje dobře a doma již není zapotřebí, aby si danou látku znovu opakoval.

Domácí příprava na jazyky

Matka se s Filipem cizí jazyk neučí, jelikož mluví pouze rusky a ruštinu se Filip ve škole naučí. Anglickou gramatiku s Filipem probírá jeho starší sestra Valerie, případně Alice. Matka někdy Filipa zkouší z cizojazyčné slovní zásoby, ale většinou nechává dcery, aby Filipovi pomáhaly s jeho domácí přípravou na cizí jazyk.

Domácí příprava s PC

Filip se ve škole zatím neučí předmět, který by byl zaměřený na práci s počítačem. Přesto Filip na uživatelské úrovni s počítačem pracovat umí, ale pro doplnění jeho vzdělání s ním matka žádné výukové programy na počítači nepoužívá. Dle jejího názoru není potřeba, aby Filip jakékoliv výukové programy na počítači používal. Filip zatím využívá počítač pouze na hraní dětských her.

Tabulky 11 a 12: Shrnutí rodiny 5

Zdroj: vlastní zpracování dle získaných informací, 2015

DÍTĚ:

Volný čas dítěte	Hry na PC, hry s hračkami.
Volný čas strávený s rodiči	Hraní her.
Známky dítěte	Jedničky a dvojky.
Odměny	Jen za vysvědčení.
Tresty	Žádné.
Postoj ke škole	Záporný.
Domácí příprava na testy	Neprobíhá.
Psychosomatické obtíže (kvůli škole)	Časté fyzické nevolnosti, psychická úzkost.
S kým se dítě nejčastěji učí	S matkou i otcem.
Situace - příchod ze školy	Střídání odpočinku a domácí přípravy do školy.
Pocity dítěte před začátkem domácí přípravy	Záporné, nebaví ho to.

Rodič:

Postoje ke vzdělání	Ambivalentní - kladný vztah ke vzdělání, záporný ke školství.
Názor - vyšší vzdělání jejich dětí jim zajistí lepší pracovní uplatnění	Tento názor nesdílí.
K čemu vedou své dítě	K samostatnosti.
Učební styl rodičů	Neví.
Učí rodiče své dítě jak se má učit	Neučí.
Volný čas jejich dítěte	Čte si, sleduje TV, hraje si venku s kamarády, aktivně sportuje.
Důležitost známek jejich dítěte	Známky nejsou důležité.
Odměny za známky	Různé výlety a další společně strávené aktivity.
Postoj dítěte ke škole	Záporný, chodí do školy s odporem.
Psychosomatické obtíže	Fyzická nevolnost projevující se zvláště každou neděli a po každých prázdninách.
Množství domácích úkolů dítěte	Nerovnoměrně rozložené množství.
Denní doba přípravy do školy	Nepravidelná doba, nejdéle však do 19:00 hodin.
Mnemotechnické pomůcky rodičů	Vizuální zobrazení, zjednodušování, kreslení.
Situace - příchod ze školy	Střídání odpočinku a domácí přípravy.
Domácí příprava	V rámci domácích úkolů.
Cvičení nad rámec domácích úkolů	Nedostává.
Učení dětí před písemkou či zkoušením	Neprobíhá.
Domácí příprava na jazyky	Probíhá s pomocí starších sester.
Domácí příprava s počítačem	Sám a pouze v rámci her.

5. Výsledky výzkumu

Kromě podrobných **popisů** všech okolností společné domácí přípravy rodičů a dětí, které jsou uvedeny v předchozí části této práce a jsou popsány z úhlů pohledu dětí i jejich rodičů, byly nalezeny následující skutečnosti:

Okolnosti, které domácí přípravu ovlivňují

Okolností, které mohou domácí přípravu dětí do školy ovlivňovat, je velké množství. V každé rodině byly nalezeny odlišné okolnosti, které ovlivňují nejen děti, ale i jejich rodiče. V první rodině se jedná o okolnosti **střídavé péče**, odlišné míry **samostatnosti** poskytované při domácí přípravě dítěti a okolnost celkové pravidelné **změny** učebního prostředí a odlišných očekávání rodičů. V rámci druhé rodiny byly okolnostmi, které ovlivňují domácí přípravu dítěte, hlavně celková **časová vytíženost** dítěte a jeho **paradoxní** osobnostní charakteristiky, tedy **nadání** spojené se syndromem **ADHD**. Ve třetí rodině ovlivňuje dítě hlavně proměnlivost jeho **zdravotního stavu** a s tím spojené časté absence ve škole. Další determinantou je **pozdní věk** jeho rodičů. V třetí zkoumané rodině bylo největší determinantou to, že jsou děti **dvojčata**. Navštěvují nejen stejnou školu, ale i **stejnou třídu**, neustále vzájemně **interagují**. Významným faktorem, který v této rodině ovlivňuje společnou domácí přípravu, je postoj matky ke známkám dětí. Její postoj vyvolává v jejích dětech různé reakce – u dcery je to přílišná **snaživost**, u syna **úzkost** ze selhání. V poslední rodině je hlavním faktorem, který ovlivňuje společnou domácí přípravu, **časová vytíženost** obou rodičů, kromě toho také **mnohočetnost** rodiny. Společná domácí příprava je ovlivněna i velice **negativním afektivním** postojem syna k domácí přípravě i škole vůbec a s tím související i jeho **psychosomatické obtíže**.

VO1: Jakými způsoby pomáhají rodiče svým dětem s domácí přípravou do školy?

Mezi mnohé způsoby, kterými rodiče pomáhají dětem při domácí přípravě, patří i různé formy **vysvětlování** nepochopené látky. Rodiče dětem často látku vysvětlují, **převádějí do praxe, kreslí obrázky, znázorňují hračkami**. Mezi použité formy pomoci dítěti s domácí přípravou do školy lze zařadit i **zkoušení** z naučené látky, které se objevuje u téměř všech zkoumaných rodin. Originálním způsobem pomoci dětem s domácí přípravou je **hra na školu**.

VO2: Jaký mají rodiče afektivní postoj ke společné domácí přípravě s jejich dítětem?

Výsledky, týkající se této oblasti, jsou pro 3 rodiny – rodiče **kladný** vztah, pro jednu matku je vztah **ambivalentní** a pro jednu **neutrální**. Konkrétně otec Samuela má ke společné domácí přípravě **kladný** vztah, bere to jako **zábavu**, stejně tak jako matka dvojčat, která to bere nejen jako zábavu, ale zároveň jako **povinnost**. Matku Tomáše společná příprava do školy vyložené **baví**, pro ni, jako pro učitelku, je to **hobby**. Ambivalentní postoj k domácí přípravě má matka Kamila, pro kterou je to někdy **zátěž**, když se Kamilovi nechce a odmlouvá jí a někdy je to pro ni **pozitivní zkušenost**, když vypracovávají společně domácí úkoly z českého jazyka. Poslední matka, matka Filipa zaujímá ke společné domácí přípravě **neutrální postoj**, jelikož nad tím prý nikdy nepřemýšlela, ale když se nad tím zamyslela, začala to vnímat jako **radost** ze společně stráveného času.

VO3: Jaké je dle rodičů chování dítěte před a v průběhu domácí přípravy?

Všichni zúčastnění chlapci se chovají před začátkem společné domácí přípravy **podobně** – snaží se to **odložit**, nechce se jim, **odmlouvají**, **smlouvají**, příp. o začátku domácí přípravy s rodiči **diskutují**. Tento fakt je pro jejich rodiče jistě zatěžujícím faktorem. Jediná zúčastněná dívka má společnou domácí přípravu ráda a baví ji, takže pracuje klidně, **soustředěně až s nadšením**. V průběhu domácí přípravy se Samuel, Tomáš a Filip **soustředí**, ale jelikož je u Kamila a Davida **problémovost v oblasti soustředění**, jsou při domácí přípravě většinou **neklidní** a veškeré okolnostní vlivy je **ruší**, takže jim musí jejich rodiče se soustředěním pozornosti různě **pomáhat**.

VO4: V čem se výpovědi dětí a jejich rodičů shodují a v čem se naopak liší?

Pouze v jedné, poslední tedy páté, rodině byly výsledky výpovědi dítěte a matky **totožné**. V první rodině se výpovědi otce a syna lišily **v ohledu průběhu domácí přípravy**. Dle otce je průběh **bezproblémový**, syn pracuje soustředěně, je vše v pořádku, ale dle syna je při společné domácí přípravě **nervózní**, klepe se mu ruka a bojí se, že udělá chybu.

V rodině druhé byly výpovědi rozdílné v aspektu oblíbenosti **chození do školy**. Dle matky názoru její syn chodí do školy **velice rád** a dokonce je mu líto, když má prázdniny, ale dle jejího syna chodí rád do školy **jen v sudé dny**, tedy jen v úterý a ve čtvrtek, když nemají výuku angličtiny.

U třetí rodiny se výpovědi liší v ohledu **volného času** dítěte, protože podle názoru otce, je jeho syn velice aktivní a **hodně sportuje**, ale dle názoru syna tomu tak úplně není. Chodí do kroužku hasičů, což je sport, ale jinak volný čas **tráví hraním her na PC**, nebo hraním s hračkami.

U čtvrté rodiny se výpovědi liší, stejně tak jako u rodiny druhé, v aspektu oblíbenosti chůze do školy. Dle matky její dcera chodí do školy **velice ráda**, ale dle dcery je tomu tak jen v případě, že ji nezlobí spolužáci. Dokonce se jich někdy **bojí a jít tam nechce**.

Diskuze

Z výsledků výzkumu je zřejmé, že se v mnoha bodech prolínají se související teorie.

Podle názoru mnoha autorů zabývajících se školní přípravou a motivací dětí je jedním z nejlepších způsobů motivace dítěte motivace pochvalou a tento způsob pozitivní motivace volí všichni téměř zkoumaní rodiče, kromě matky z rodiny čtyři, která svému synovi sdělila, že pokud se nebude dobře učit, nebude mít dobrou práci a nebude moci jeho přítelkyni kupovat dárečky a ona ho nebude mít ráda. Tento názor mě velice překvapil a osobně s touto konkrétní formou negativní motivace zcela nesouhlasím.

S výsledky českého výzkumu v mnohých aspektech souhlasí i výzkum provedený v rámci této práce. Například u Kamila, probanda z rodiny dvě, je zřetelný vztah mezi jeho autoregulací a afektivním postojem k domácí přípravě. V rámci přípravy na předměty, které ho baví, se Kamil soustředí a pracuje klidně. Naopak u matematiky se vzteká a nadává, své výbuchy ne zcela ovládá a zároveň ho příprava na matematiku nebaví.

Dalším příkladem, kdy souhlasí výsledky výzkumu paní Šulové a výsledky tohoto výzkumu, je vztah mezi afektivním postojem k domácí přípravě a školní úspěšností. Je to zcela zřetelné u probandů dvojčat, kdy Lenka, která má ve škole většinou jedničky, má domácí úkoly ráda, ale její bratr David, který dostává trojky, domácí úkoly rád nemá. Pro Davida, resp. pro jeho matku, jsou trojky špatnými známkami. David a jeho matka, jsou dle mého názoru, příklad americké studie o přílišné pomoci matek. Matka pro Davida vypracovává cvičení, dává mu diktáty navíc, matematické příklady navíc, jen pro to, aby neměl trojky, protože pro ni jsou trojky špatné známky. David se kvůli tomu často cítí nervózní, dokonce při rozhovoru uvedl, že často dostává kvůli známkám vynadáno, a tak je následně nervózní i ve škole při písemkách.

Přesto, že výzkumný vzorek je poměrně malého složení, bylo zjištěno, že zúčastněné chlapce baví domácí příprava mnohem méně, než zúčastněnou dívku, čímž se potvrdil další z výsledků české studie.

Výzkum z této bakalářské práce, by se dal jistě využít pro další studie. Z mého úhlu pohledu by bylo zajímavé zjišťovat, jak názory rodičů na vzdělání, na učitele, na domácí

přípravu, ovlivňují afektivní, behaviorální a kognitivní postoje jejich dětí. Dalším možným způsobem využití tohoto výzkumu, by mohl být výzkum týkající se toho, jak rodiče učí své děti učit se. Dle mého názoru a dle tohoto výzkumu, rodiče své děti učí učit se většinou čtením, ale ne vždy to pro dítě je správný způsob učení. Možná by bylo velice zajímavé dle testů zjistit, jaký ze způsobů učení je pro dítě nejefektivnější a porovnat to s tím, jakým způsobem ho učí jeho rodiče, aby se učil.

Závěr

V rámci této bakalářské práce byl stanoven cíl, podrobně popsat jaká je společná domácí příprava rodičů a dětí. Toho docíleno bylo, v rámci zkoumaných rodin se podařilo vždy dosáhnout podrobného popisu společné domácí přípravy a to v rámci hlavní předmětů, v rámci přípravy na jazyky i v rámci předmětů, na které si má dítě látku zapamatovat. Tato společná příprava byla popsána z pohledu dětí i z pohledu jejich rodičů. V rámci výzkumu byly zjištěny i zajímavé odlišnosti ve výpovědích jednotlivých rodin i ve výpovědích dětí a jejich rodičů.

V rámci provedeného výzkumu bylo docíleno získání odpovědí na všechny stanovené výzkumné otázky.

Celkovým závěrem této práce bylo zjištění, že přesto, že všechny zkoumané děti navštěvují první stupeň základní školy a učí se dle mého názoru velmi dobře, jejich rodiče se jim věnují a snaží se tyto jejich výborné výsledky udržet.

Bylo zjištěno, že samotný psychický aspekt, který doprovází domácí přípravu z rodičů, lze poměrně těžko popsat, neboť sami rodiče o tom do položení otázky ještě nepřemýšleli. Zřejmě brali společnou domácí přípravu jako fakt, který je daný a podle toho se k tomu stavěli. Až v rámci tohoto výzkumu bylo docíleno toho, aby se nad tím rodiče zamysleli, jaké pocity při tom zažívají oni, jaké afektivní postoje ke společné domácí přípravě vlastně mají, a až poté pro ně bylo těžké odpovědět. Většinou je to pro ně povinnost, kterou určitým způsobem plní s tím, že jsou rádi za každou chvíli společně strávenou s jejich dítětem.

Seznam použité literatury

Použitá česká literatura:

BENÍŠKOVÁ, T. (2007). *První třídou bez pláče*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1906-1.

BERGER, E. a FUCHS, H. (2009). *Učíme děti učit se*. Nakladatelství Fraus. ISBN 978-80-7238-854-7

FILKA, J. (2002). *Metodika tvorby diplomové práce*. Vydavatelství Knihář, Brno. ISBN 80-86292-05-3.

FRYJAUFOVÁ, E. (2006). *Naučte své dítě efektivnímu učení*. Computer Press, a.s., Brno. ISBN 978-80-251-1481-0.

GULOVÁ, L. a ŠÍP, R. *Výzkumné metody v pedagogické praxi*. Grada Publishing, a.s., 2013. ISBN 978-80-247-4368-4.

HANUŠ, R. a CHYTILOVÁ, (2009). L. *Zážitkové pedagogické učení*. Grada Publishing, a.s. ISBN 978-80-247-2816-2.

HELMS, W. (1996). *Lépe motivovat – méně se rozčilovat*. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 80-7178-087-1.

HENDL, J. (2005). *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace*. Portál, s.r.o., Praha. ISBN 80-7367-040-2.

HENLEY, K. (2000). *Citlivé vyučování: potřeby dětí v různých obdobích jejich vývoje*. Praha: Samuel, Biblická práce pro děti.

INDRI DE CARLI, Mercedes. (1995). *Nechce se mi učit: [jak řešit problémy s učením]*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-076-6.

MIOVSKÝ, M. (2006). *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Grada Publishing, a.s. ISBN 80-247-1362-4.

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. (2003). *Pedagogický slovník*. Portál, s.r.o., Praha. ISBN 80-7178-772-8.

REINHAUS, D. (2013). *Techniky učení. Jak se snadněji učit a více si zapamatovat*. Grada Publishing, a.s. ISBN 978-80-247-4781-1.

SOBOTKOVÁ, I. (2007). *Psychologie rodiny*. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 80-717-8559-8.

ŠKODA, P. a DOULÍK, P. (2011). *Psychodidaktika. Metody efektivního a smysluplného učení a vyučování*. Grada Publishing, a.s. ISBN 978-80-247-3341-8.

ŠULOVÁ, L. a kolektiv. (2014). *Význam domácí přípravy pro začínajícího školáka*. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7478-542-9.

THAKORE, A. *Superstudent: jak se stát vynikajícím studentem*. 1. vyd. Praha: Ekopress, 2008. ISBN 978-80-86929-38-5.

VÁGNEROVÁ, M. (2000). *Vývojová psychologie. Dětství, dospělost, stáří*. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 80-7178-308-0.

Použitá cizojazyčná literatura:

PAINTER, L. *Homework*. Oxford University Press, 2003. ISBN 0-19-437574-9.

POMERANTZ, E. M a M. M. EATON. *Maternal intrusive support in the academic context: transactional socialization processes*. *Developmental Psychology*. 2001, 37, 2, 174 - 186.

Elektronické zdroje:

Škola bez úkolů? [online]. Psychologie.cz, 2012, 2012-10-17 [cit. 2015-03-25]. Dostupné z: <http://psychologie.cz/skola-bez-ukolu/>

ŠVANCAR, Radmil. *Nejčastější poznámka v žákovské: NEMÁ DOMÁCÍ ÚKOL*. Učitelské noviny: týdeník pro učitele a přátele školy [online]. Praha: GNOSIS, 2012, č. 36 [cit. 2015-03-25]. Dostupné z: <http://www.ucitelskenoviny.cz/?archiv&clanek=6899>

Přílohy

- 1) Seznam všech tabulek a grafů, které tato práce obsahuje
- 2) Obecné tematické schéma rozdělení kazuistik
- 3) Otázky zadávané probandům v rámci výzkumu
- 4) Informovaný souhlas pro rodiče
- 5) Příklad jednoho z přepsaných rozhovorů

Ad 1) Seznam tabulek a grafů:

Tabulka 1: Shrnutí výzkumného vzorku

Tabulka 2: Věkové rozložení dětských probandů

Tabulky 3 a 4: Shrnutí rodiny 1

Tabulky 5 a 6: Shrnutí rodiny 2

Tabulky 7 a 8: Shrnutí rodiny 3

Tabulky 9 a 10: Shrnutí rodiny 4

Tabulky 11 a 12: Shrnutí rodiny 5

Graf 1: Genderové rozdělení dětí

Graf 2: Rozdělení zúčastněných dospělých

Graf 3: Rozdělení zúčastněných rodin

Graf 4: Rozdělení dětí dle školní třídy

Ad 2) Obecné tematické schéma rozdělení kazuistik

- Rodina:
 - Obecné informace o rodině
 - Vzdělání a zaměstnání rodičů
- Pohled dítěte:
 - Obecná charakteristika dítěte
 - Znamky
 - Dítě a škola
 - Domácí příprava

- Pohled rodičů:
 - Vztah rodičů ke vzdělání
 - Obecná charakteristika dítěte
 - Učební styl rodičů
 - Znamky, známkování, motivace dítěte
 - Dítě a škola
 - Domácí příprava – obecně
 - Domácí příprava – konkrétně
 - Příprava na předměty, v rámci kterých si dítě musí látku zapamatovat
 - Domácí příprava na jazyky
 - Domácí příprava s PC

Ad 3) Otázky zadávané probandům v rámci výzkumu

Otázky z oblasti rodiny

- ❖ Podoblast obecných informací o rodině:
 - ✓ Jaký je Váš věk?
 - ✓ Vaše rodina je úplná, nebo neúplná (proběhl například rozvod)?
 - ✓ Kolik máte celkem dětí?
 - ✓ Kolik lidí tvoří domácnost, ve které dítě vyrůstá?
- ❖ Podoblast vzdělání a zaměstnání rodičů:
 - ✓ Jaké je Vaše vzdělání (obou rodičů), případně v jakém oboru?
 - ✓ Jaké je Vaše povolání?

Otázky týkající se úhlu pohledu dítěte

- ❖ Podoblast obecné charakteristiky dítěte:
 - ✓ Kolik ti je let?
 - ✓ Do jaké chodíš třídy?
 - ✓ Co tě nejvíce baví dělat, když máš volno?
 - ✓ Co děláte s rodiči, když máte volný čas?
- ❖ Podoblast týkající se známek:
 - ✓ Jaké máš známky?
 - ✓ Dostáváš něco za dobré známky?
 - ✓ A co dostáváš?
 - ✓ Dostáváš špatné známky, čtyřky nebo pětky?
 - ✓ Zlobí se na tebe rodiče kvůli špatným známkám?
- ❖ Podoblast školy:
 - ✓ Baví tě chodit do školy?
 - ✓ Jakou máš paní učitelku?
 - ✓ Naštvala tě někdy paní učitelka?
 - ✓ A jací jsou spolužáci?
 - ✓ Jaké předměty tě baví nejvíce?
 - ✓ Jaké předměty tě baví nejméně?
 - ✓ Když ti paní učitelka řekla, že budete psát test, tak jsi se učil?
 - ✓ Stává se ti někdy, že se ti nechce do školy?
 - ✓ Když se ti nechce, tak tě rodiče nechají doma?
 - ✓ Je ti někdy špatně, když máš jít do školy?
- ❖ Podoblast domácí přípravy:
 - ✓ S kým tě baví nejvíce se doma učit?

- ✓ Jak to probíhá, když přijdeš ze školy?
- ✓ S kým děláš domácí úkoly?
- ✓ Jak se s tebou učí mamka s tatškou?
- ✓ Jak se cítíš, když máš jít psát úkoly?
- ✓ Baví tě dělat úkoly?
- ✓ Na který předmět nejvíce?
- ✓ Na který předmět nejméně?
- ✓ Co ti jde nejlépe?
- ✓ Myslíš, že ti něco nejde?
- ✓ Zlobí se na tebe rodiče kvůli škole, nebo domácím úkolům?
- ✓ A chválí tě za něco?

Otázky týkající se úhlu pohledu rodiče

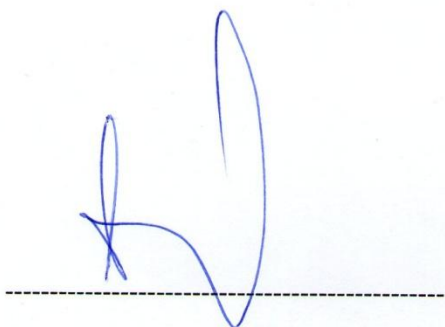
- ❖ Podoblast jejich vztahu ke vzdělání
 - ✓ Bavilo Vás chodit do školy?
 - ✓ Je pro Vás vzdělání důležité?
 - ✓ Myslíte si, že čím vyšší vzdělání Vaše dítě bude mít, tím se uchytlí lépe v životě?
- ❖ Podoblast týkající se obecné charakteristiky jejich dítěte:
 - ✓ K čemu se ho Vaše dítě snažíte vést?
 - ✓ V čem je Vaše dítě dobré, co mu jde, za co ho chválíte?
 - ✓ Je oblast, ve které by se měl/a zlepšit, ve smyslu školy?
 - ✓ Kvůli čemu se na něj zlobíte, ve smyslu školy?
 - ✓ Co dělá ve volném čase?
 - ✓ Jaká je jeho nejoblíbenější činnost?
 - ✓ Čtete si s ním, čtete mu?
 - ✓ Má nějaké domácí povinnosti?
- ❖ Podoblast týkající se vlastního učebního stylu rodičů:
 - ✓ Jakým způsobem jste se učili Vy sami?
 - ✓ Učíte Vaše dítě, jakým způsobem se má učit ono samo?
- ❖ Podoblast věnovaná úhlu pohledu rodičů na známky, známkování a motivaci jejich dítěte:
 - ✓ Jsou pro Vás jeho známky důležité?
 - ✓ O čem dle Vás školní známky vypovídají?
 - ✓ Jak reagujete na jeho známky?
 - ✓ Oceňujete ho za školní úspěchy?
 - ✓ Snažíte se ho motivovat k domácí přípravě?
 - ✓ Proč si myslíte, že se vaše dítě učí?
- ❖ Podoblast, která se týká jejich dítěte ve škole:
 - ✓ Chodí Vaše dítě do školy rád/a?
 - ✓ Stává se mu, že by nechtěl jít do školy?
 - ✓ A stává se, že by mu z toho bylo špatně?
 - ✓ Necháváte ho doma, pokud mu se mu nechce jít do školy?
 - ✓ Měl někdy konflikt s učiteli?
 - ✓ Jaké předměty se mu líbí a jaké nemá rád?
- ❖ Podoblast týkající se všeobecně pomoci rodičů jejich dětem s domácí přípravou do školy:
 - ✓ Jak vztah ke společné domácí přípravě máte Vy?
 - ✓ Je nějaký školní předmět, na který byste se s ním připravoval/a nejraději?
 - ✓ Myslíte si, že Vaše dítě dělá domácí úkoly rádo, že ho to baví?

- ✓ Musíte ho k děláni úkolů tlačit?
- ✓ Co si myslíte o množství domácích úkolů, které dostává?
- ✓ S kým se Vaše dítě připravuje do školy?
- ✓ V jakou denní dobu s dítětem děláte úkoly?
- ✓ Učíte se s ním v pravidelnou hodinu?
- ✓ Jak se chová přímo při děláni domácích úkolů?
- ✓ Jak se s dítětem připravujete do školy?
- ✓ Máte na jeho domácí přípravu nějaké figle?
- ✓ Doplnujete mu učení filmy nebo něčím naučným?
- ❖ Podoblast týkající se konkrétnější pomoci rodičů jejich dětem s domácí přípravou do školy:
 - ✓ Jak to probíhá, když Vaše dítě přijde ze školy domů?
 - ✓ Když se s ním začínáte učit, tak si prohlédnete nejprve jeho žákovskou?
 - ✓ Jak probíhá příprava na jednotlivé předměty?
 - ✓ Jakým způsobem se s ním tedy připravujete?
 - ✓ Necháváte dítě, aby si psalo úkoly samo?
 - ✓ Když má něco špatně tak mu řeknete správnou odpověď?
 - ✓ Necháváte ho psát nejprve na nečisto?
 - ✓ Diktujete mu na procvičení diktáty?
 - ✓ Vypracováváte pro něj úkoly navíc na procvičení?
 - ✓ Pokud ho něco nebaví, něco lehkého jako například vybarvování, tak to za něj uděláte?
- ❖ Podoblast, která se týká přípravy na předměty, v rámci kterých si dítě musí látku zapamatovat
 - ✓ Jak se s ním učíte například prvouku – předměty v rámci se má něco naučit, osvojit si nějaké informace?
 - ✓ Jak to má s učivem nazpaměť?
 - ✓ Když má mít písemku, nebo zkoušení, říká vám to dopředu, a případně se na to učí?
- ❖ Podoblast, týkající se domácí přípravy na jazyky:
 - ✓ Jak se s ním učíte jazyk?
 - ✓ Procvičujete s ním někdy konverzaci v cizím jazyce?
 - ✓ Vy ho zkoušíte ze slovíček?
 - ✓ A učíte se s ním i gramatiku?
 - ✓ Něco navíc z jazyka s ním děláte?
 - ✓ Procvičujete s ním čtení v cizím jazyce?
- ❖ Podoblast, která se týká dítěte a domácí přípravy na předmět počítače, nebo za pomoci počítače:
 - ✓ Má předmět o počítačích?
 - ✓ Používáte s ním, v rámci domácí přípravy, nějaké výukové programy na počítači?

Ad 4) Informovaný souhlas pro rodiče

Informovaný souhlas pro rodiče:

Souhlasím s uskutečněním rozhovoru se studentkou psychologie Terezou Tomáškovou. Rozhovor se bude týkat hlavně učebních strategií mého dítěte. Rozhovor bude poskytován dobrovolně, bude zachována má anonymita, stejně jako anonymita mého dítěte. Rozhovor bude probíhat se mnou a následně s mým dítětem. Oba rozhovory budou nahrávány na diktafon.

A handwritten signature in blue ink is positioned above a horizontal dashed line. The signature consists of a small loop on the left, followed by a horizontal stroke, and then a large, elongated loop on the right.

podpis rodiče

Ad 5) Příklad jednoho z přepsaných rozhovorů

Rodina 5:

Obecné informace o rodičích:

Jaký je Váš věk? 40 a 47

Vaše rodina je úplná, nebo neúplná (proběhl například rozvod)? Úplná.

Kolik máte celkem dětí? Máme 5 vlastních dětí a 1 máme v pěstounské péči. Nejstarší máme dceru Lilianu, které je 22let a ta studuje vysokou školu. Dále se narodil první syn Jakub, kterému je 21 let a ten již pracuje. Pak se nám narodily dvě další dcery. Těm je 15 let Valerii a 14let je Alici. Nejmladšího máme syna Filipa a tomu je 8 let. V pěstounské péči máme sestřenici dětí Viktorii a té je 9 let.

Kolik lidí tvoří domácnost, ve které dítě vyrůstá? My jsme dva rodiče a kromě našich dvou nejstarších dětí s námi bydlí všechny, takže to je celkem dva dospělí a čtyři děti. Je nás tedy 6.

Jaké je Vaše vzdělání (obou rodičů), případně v jakém oboru? Moje základní a manžela vysokoškolské v oboru zemědělským.

Jaké je Vaše povolání? Oba pracujeme v zemědělství, manžel je inseminační technik a já jsem zvířecí porodník.

DÍTĚ:

Kolik ti je let? 8 a půl.

Do jaké chodíš třídy? Do třetí.

Co tě nejvíce baví dělat, když máš volno? Jsem na notebooku, nebo si hraju s hračkama.

Co děláte s rodiči, když máte volný čas? Hrajeme si.

Jaké máš známky? Mám hodně jedniček ale také dvojiky.

Dostáváš něco za dobré známky? Leda tak za vysvědčení. Třeba nás rodiče vezmou na pohár, nebo do dinoparku.

Co by se stalo, když bys dostal špatnou známku? Tak bych si to opravil.

Zlobí se na tebe táta s mamkou, kvůli škole? Ne.

Baví tě chodit do školy? Ne.

Jakou máš paní učitelku? No není moc hodná.

Naštvala tě někdy paní učitelka? Jo protože vždycky na mě řve, ale nic jsem neudělal.

A jací jsou spolužáci? Hrajeme si s klukama. Jsou dobrý.

Co ti jde nejlépe ve škole? Tělocvik.

Co tě baví nejvíce, jaké předměty tě baví nejvíce? Tělocvik a volna.

Jaké předměty tě baví nejméně? Angličtina, matika a čeština.

Když ti paní učitelka řekla, že budete psát test, tak jsi se doma učil? Ne. Ve škole píšeme třeba jen diktát.

Stává se ti někdy, že se ti nechce do školy? Jo.

Když se ti nechce, tak tě rodiče nechají doma? Ne.

Je ti někdy špatně, když máš jít do školy? Jo, spíš vždycky ráno, když mám jít do školy.

S kým tě baví nejvíce se doma učit? No s mámou a s tátou.

Jak to probíhá, když přijdeš z školy? No jsem doma někdy sám, udělám si svačinu a jdu dělat úkoly.

A pak si jdeš hrát? No jenom když někdy nechápu úkol, tak počkám na rodiče. Tak dělám úkoly a pak si jdu hrát a čekám na ně.

Jak se s tebou učí mamka s tát'kou? Dobře.

A jak to teda děláte? No prostě mi pomáhají s matikou a češtinou.

A jak ti pomáhají? No prostě s příkladama a tak. Mí to vysvětlí, když něco nechápu.

Jak se cítíš, když máš jít psát úkoly? Blbě. Mě to nebaví psát a dělat úkoly.

Na který předmět tě baví dělat úkoly nejvíce? Na ájnu.

Myslíš, že ti něco nejde? Angličtina.

Otázky pro rodiče

Bavilo chodit do školy? Ne. Škola mě nebavila. Ke škole mám ale jinak kladný vztah a ke školství celkově mám vztah záporný.

Takže je pro vás vzdělání důležité? Vzdělání je důležité, to beze sporu. Ovšem forma toho vzdělání a kvalita dnešní výuky, to už je na pováženou.

Myslíte si, že čím vyšší vzdělání bude mít, tím se uchytlí lépe v životě? V žádném případě. Záleží na přirozené inteligenci dítěte a toho jak dokáže využít znalosti, které má, nikoli toho jakého dosáhne stupně znalostí.

K čemu se ho snažíte vést? K samostatnosti.

V čem je vaše dítě dobré, co mu jde, za co ho chválíte? Ve všem a za všechno ho chválíme.

Je oblast, ve které by se měl zlepšit, ve smyslu školy? Nic, jemu opravdu jde úplně všechno.

Kvůli čemu se na něj zlobíte, ve smyslu školy? Kvůli ničemu. Nezlobíme se na něj, i když vlastně jo. Třeba když čtyřikrát ztratil penál, jelikož ho nechal v autobuse, protože ho prý měl těžký.

Co dělá ve volném čase? Čte si, kouká na televizi na přírodovědecké programy a chodí ven s kamarády na hřiště a aktivně sportuje.

Čtete si s ním, čtete mu? Ne, on si čte sám. Četli jsme mu dřív, když byl menší, ale teď když už číst umí, tak si čte sám. Navštěvuje místní knihovnu a knihy miluje, jako celá naše rodina.

Má nějaké domácí povinnosti? Moc povinností nemá, normálně si uklidí pokoj, vyvenčí pejska a připraví si odpolední svačinu, aby neměl hlad než přijedeme. To jsou veškeré jeho povinnosti.

Jakým způsobem jste se učili vy sami? Nevím, žádné strategie jsem na to neměla.

Učíte Vaše dítě, jakým způsobem se má učit ono samo? Ne, to ani ne.

Jsou pro vás známky dítěte důležité? Ne.

O čem podle Vás známky vypovídají? Jsou signálem pro učitele, jak děti pochopily látku a také pro rodiče, že je to chyba naše a učitelky, že tomu nerozumí. Tak se v případě špatných známek, tedy pětěk, zaměříme na to, čemu nerozumí.

Jak reagujete na jeho známky? Vesměs kladně

Oceňujete ho za školní úspěchy? On nedostává žádné dárky ani peníze. Dostává odměnu formou různých výletů a společně strávených různých aktivit.

Snažíte se ho nějak motivovat? Ne, není to zapotřebí.

Proč si myslíte, že se vaše dítě učí, jaká je jeho motivace? Tak to je těžká otázka, ale je to většinou motivace rodičů, aby se učil. On si ještě nedokáže uvědomit k čemu by se učil, co bude dělat až bude dospělý.

Chodí do školy rád? Ne, nechodí. Chodí do školy s odporem.

Stává se mu, že by nechtěl jít do školy? Do školy nechce chodit vůbec. Je pro něj náročné dojíždění, ale bohužel to nejde jinak a ve škole ho to nebaví.

A stává se, že by mu z toho bylo špatně? Ano, to se mu stává vždycky, po každé neděli a po každých prázdninách.

A necháváte ho pak doma? Už ne, jen asi dvakrát, když jsem mu na to skočila. Pak jsem kolem oběda ho přijela zkontrolovat a byl naprosto v pořádku.

Měl někdy konflikt s učiteli? Ano, s učiteli má neustále konflikt. Oni ho většinou nemůžou najít. On totiž třeba sedí na chodbě u šaten a kouká tam na televizi, kterou tam mají, na reklamy. Tolik se do toho zabere a jakoby vypne, že ho učitelka pak hledá, kde je.

Jaké předměty se mu líbí a jaké nemá rád? Tak on nemá vyloženě nějaké předměty, které by ho bavily a nesnáší výtvarku a baví ho tělocvik.

Jaký vztah ke společné domácí přípravě máte Vy? No zatím jsem nad tím nikdy nepřemýšlela. Asi jako práci ale zároveň jako společně strávený čas. Ale celkově to беру kladně.

Je nějaký předmět, na který byste se s ním připravovala nejraději? Nejčastěji se s ním připravuji na hlavní předměty, a nejraději na žádné.

Myslíte, že úkoly dělá rád, že ho to baví? No, ne že by se nerad učil, ale nemusí se učit, nemá potřebu. On se neučí, jemu to jde. Nezná takové to učení, aby se to musel nadřít. Jemu to stačí si to přečíst, aby tu stránku viděl, čte to nahlas, aby to slyšel, vnímal, když tomu nerozumí, tak se to nakreslí a pak už to zná a pamatuje si to. U něj je dobrý, že jeho to zajímá, je dobré že on o to dokáže mít zájem, baví ho to, uvede ho to do úžasu a on si to pak vše pamatuje.

Musíte ho k děláni úkolů tlačit? Ne ani motivovat ničím. Vůbec.

Co si myslíte o množství domácích úkolů, které dostává? Jak z čeho a jak kdy. Třeba na prázdniny nedostali ani jeden úkol a pak třeba v pondělí se stává, že jim dostanou šest na úterý. Takže to je zase systém školství, nebo systém učitelky na nic.

S kým se Vaše dítě připravuje do školy? S námi jako rodiči a pak cizí jazyk většinou se sestrami.

Učíte se s ním v pravidelnou hodinu? Ne v nepravidelnou, ale je to v rozpětí od čtyř do šesti.

Jak se chová předtím, než jdete dělat domácí úkoly? Normálně, nemá s tím žádný problém.

A přímo při děláni úkolů se chová jak? Normálně, on vůbec nemá potřebu se třeba vztekat, když mu něco nejde. To vůbec. Je klidný, píše, soustředí se normálně.

Jak se s dítětem připravujete do školy? Záleží na tom, čemu nerozumí.

Máte na jeho domácí přípravu nějaké figle? Když něco nechápu, tak je hodně důležité zapojit co nejvíce smyslů. Aby to v tu samou chvíli viděl, slyšel a mluvil o tom, pak třeba aby z toho článku něco nakreslili, aby si to i vizuálně spojil s tou kresbou.

Doplňujete mu učení filmy nebo něčím naučným? Ne, není to potřeba.

Jak to probíhá, když přijde domů? On přijde domů, a jde si hrát. Když přijdeme domů, tak mu to zkontrolujeme.

Když se s ním začínáte učit, tak si prohlédnete nejprve jeho žákovskou? Ne, nezajímá mě žákovská. At' se učíme s ním jakoukoliv látku, tak mě nijak zvlášť nezajímají známky, jelikož je nám hlásí sám a má je dobré.

Takže on si úkoly připraví sám? Ano úkoly si udělá sám, než přijdeme my domů. Když jim rozumí, tak si je napíše a to pak jen zkontrolujeme. Pokud jim nerozumí, tak počká. Když ho zkontrolujeme a nemá ho v pořádku, tak řešíme čemu nerozumí a to se mu snažím pak vysvětlit.

Necháváte dítě, aby si psalo úkoly samo? Ano.

Když má něco špatně tak mu řeknete správnou odpověď? Ne, když má něco špatně, tak si to spolu přečteme a on většinou přijde na to, co má špatně. Když ne, tak ho upozorním, že tam má někde chybu. Tu chybu on musí najít a potom se dopracujeme společně k tomu, proč tam tu chybu má, já je to chyba, a jak to udělat správně.

Takže ho to necháváte psát na nečisto? Ne, není to potřeba.

Diktujete mu třeba někdy diktáty? Ne

Vypracováváte pro něj úkoly navíc, na procvičení? Ne.

Pokud ho něco nebaví, něco lehkého, tak to za něj uděláte? Ne, to udělají sourozenci za něj.

Jak se s ním učíte například prvouku, když se má něco naučit, nějaké informace? Informace se učí čtením. Čtením, mluví a malujem.

A vy ho pak z toho zkoušíte? Ne nezkouším, vím že to umí, protože jsme se to učili společně. Musí to číst, vidět zrakem, slyšet když to čte a když nerozumí tomu, co četl, tak si to namalujem.

Když má mít písemku, nebo zkoušení, říká vám to dopředu, učí se na to? Ne, vůbec ne, zatím to není potřeba, jelikož on je chytrý a má velmi dobrou paměť a logické myšlení.

Jak se s ním učíte jazyk? Neučím.

Procvičujete s ním někdy konverzaci v aj? Ne. To vše s ním procvičují sourozenci. Má dvě starší sestry, jedna je v deváté a druhá v osmé třídě a ony anglicky umí.

Vy ho zkoušíte ze slovíček? Ano, to ano, ale já mu nerozumím. Jen to kontroluji podle toho co má napsané, ale výslovnost nevím. My jsme se učili ruštinu a anglicky nemluvíme. S tím mu pomáhají sourozenci, kteří tomu rozumí.

Procvičujete s ním čtení v angličtině? Ano, to mi čte, ale jestli to čte správně, to bohužel netuším.

Má předmět o počítačích? Ne. To budou mít až déle.

Používáte s ním různé výukové programy na počítači? Ne, také to není potřeba.